

SK TJ FK

SK TJ FK

707

autor

Bc. Michaela Irová

vedoucí práce

Ing. arch. Štěpán Valouch

odborní asistenti

Ing. arch. Jan Stibral

Ing. arch. MgA. Šimon Semerák

oponent

MgA. Markéta Zdebská

konzultanti

Ing. arch. Marek Pavlas

Ing. Zuzana Vyoralová, Ph.D.

Ing. Miloslav Smutek, Ph.D.

Fakulta architektury ČVUT

Ústav navrhování II

LS 2024/2025

OBSAH

Propojení?	7
Amatérský fotbal	8
Historie fotbalu	12
PRŮZKUM TERÉNU	17
<i>Co na to Češi</i>	<i>18</i>
<i>Pasport hřišť</i>	<i>20</i>
<i>Spolu na fotbal?</i>	<i>38</i>
CHARAKTER	45
<i>Charakter a architektura</i>	<i>46</i>
<i>Používané prvky</i>	<i>48</i>
<i>Stavební program</i>	<i>52</i>
REFERENCE	55
NÁVRHOVÁ ČÁST	65
LOKALITY	71
<i>FK Středokluky</i>	<i>73</i>
<i>SK Ďáblice</i>	<i>105</i>
<i>TJ Spartak Kbely</i>	<i>137</i>
„domeček pro Panenky...“	167
BIBLIOGRAFIE	173

Propojení?

Vesnickej fotbal jako fenomén. Fenomén, který funguje jako zachytná síť sociálního kapitálu po celé republice. Největší hustoty pak dosahuje v Praze. Chci se zabývat tématem amatérského fotbalu v rámci pražského kontextu. Dívat se na rozhraní, zkoumat periferii, místa na okraji Prahy, vesnice a města, která se připojila před 100 lety, ale dřív fungovala na Praze nezávisle. Enklávy vesnického života - každá správná vesnice má kostel a fotbalové hřiště. Pracovat v měřítkách - jestli je Eden chrám fotbalu tak já chci dělat kaple. Využít existující fyzickou síť a posílit její potenciál sítě sociální. Místa, kde věřím, že má fotbal sílu tvořit komunitu, kde spádovost je větší kvůli absenci jiných možností, kde na zápas jdete i když vám fotbal moc neříká.

Chci tahle místa zkulturnit, ale nesebrat jim jejich identitu. Zkoumat, co je ještě součástí a pilířem dané kultury a co už přežitým prvkem, který vznikl z nedostatku financí a čistého vkusu. Udělat z nich místa příjemná i pro ne-fanoušky fotbalu. Zrevidovat, co ještě může být součástí fotbalového zázemí, aby to mělo své opodstatnění, kdy ještě se daná funkce vyplácí. Reflektovat živelný růst zázemí a průběžnost oprav a renovací, která přichází ve vlnách z rukou sponzorů. Vyvinout formu, která je svým způsobem univerzální, ale pracuje s osobitými prvky - každý klub má své barvy, svoji historii i svoje legendy.

A ve finále tohle všechno zkusit vzít a aplikovat na konkrétní hřiště. Orientovat se dle stupně zástavby - místa, kde je možné navázat na existující strukturu, ale i místa, kde je potřeba začít od základu. Ověřit jestli i tady je možné vybudovat komunitu, která funguje i v místě možností. Chci zjistit, jestli je i tady potenciál propojení. Propojení funkcí a propojení lidí k vytvoření komunity.

Amatérský fotbal

Zadáním diplomního semináře bylo zkoumat nová možná propojení na území Prahy: „*Žijeme v době, která možná přispívá k vytváření oddělených skupin. Ale také hledá propojení, v ideové i fyzické rovině.*“ Dnešní doba fragmentů, čím dál více do sebe uzavírajících se sociálních skupin se odehrává v kontextu našeho prostředí. Fyzické vystavěné prostředí ovlivňuje formování mezilidských vztahů a lidé zase ovlivňují formování prostředí. Tématem mé diplomové práce je zkoumání propojení na existující fyzické síti fotbalových hřišť amatérské úrovně a jejich potenciálu vytváření sociálního propojení.

Potenciál fotbalu jako nástroje propojení je možné vnímat na několika úrovních, stejně jako architektura má fotbal svá měřítka. Na globální úrovni se setkáváme s nejpopulárnějším sportem na světě, mezinárodní soutěže přitahují pozornost napříč společnostmi, dlouhodobě patří televizní přenosy těchto utkání mezi nejsledovanější a návštěvy svatostánků pak mezi ty nejnavštěvovanější. Fotbalové fandovství představuje jednu z nejrozsáhlejších forem kolektivního chování v současné společnosti, kdy se lidé z různých prostředí pravidelně setkávají, aby se společně věnovali fotbalu. Identifikace s fotbalovým klubem a ostatními fanoušky „často přispívá k pocitu identity jedince se skupinou nebo kolektivem nebo k jeho příslušnosti k nim“. ⁽¹⁾ Pro mnohé je „být fanouškem klíčovou součástí jejich ‚skutečného‘ života: pravidelnou strukturující součástí jejich existence, která jim umožňuje cítit sounáležitost v relativním nepořádku současných sociálních formací“. ⁽²⁾ Tato úroveň tvoří celkový rámce, je urbanismem vymezení fotbalu v naší společnosti, který se pohybuje na celosvětové a nadnárodní úrovni.

Použijeme-li často vyskytující se paralelu fotbalu s náboženstvím, jsme na úrovni velkolepých chrámů, světových poutních míst a obecného vyznání. Subtilnější roli pak zastávají amatérská hřiště, kaple, které možná nejsou tak velkolepé, ale díky své dostupnosti a výkonnostní úrovni jsou každodenní aktivní součástí života velké části populace. Pokud je Česká republika dlouhodobě označována za ateistickou zemi přestává zde fotbalová paralela platit. Fotbal v České republice má totiž ze všech sportů největší členskou základnu a FAČR (Fotbalová asociace České republiky) eviduje více než 350 tisíc členů a necelých 3500 klubů. I v přepočtu na 1000 obyvatel se pak rovnáme světovým (lídrům?) jakými jsou například Anglie či Itálie. Organizace soutěžního fotbalu pak probíhá podle věkových a výkonnostních kategorií. I zde se setkáváme s územní organizací, kde rozlišujeme profesionální úroveň 1. a 2. ligy a dále měřítko Krajských svazů, s Krajským přeborem a I. A třídou a I. B třídou a nakonec Okresní svaz také rozdělený do několika kategorií. Největší část členů FAČR se tak logicky pohybuje a úrovní amatérské či poloprofesionální. Zadáte-li si do internetového vyhledávače pojem „fotbalové hřiště“ objeví se před vámi hustá síť, pokrývající celou naši republiku.

síť dosahuje právě v hlavním městě, kde dle údajů Pražské tělovýchovné unie je aktuální počet fotbalových hřišť 120, na počet klubů je to dle údajů FAČR cca 130 týmů. Právě hustota této sítě byla na počátku mého uvažování k tématu propojení. Vysoká participace ve fotbale je zapříčiněna především příležitostmi, které mají občané, jelikož dnes se téměř každá obec může chlubit vlastním fotbalovým družstvem. Znovu se zde propisuje známé klišé, že každá vesnice má hasičárnu, kostel a fotbal. Ve většině klubů se dozvíte, že fotbal se v hrával v jejich městě či vesnici od nepaměti. Od nepaměti se pak obecně datuje do dvacátých či třicátých let 20. století. Obecně je ale vývojová linka fotbalu stejná jako u ostatních sportů, největší popularity a vzniku moderní tělovýchovy jako takové souvisí s průmyslovou revolucí a vývojem kapitalistické společnosti, které se promítá do nového rozložení společenských tříd. Probíhá proces urbanizace, obyvatelé se stěhují do měst za prací a s měnícím se stylem dělby práce a zkrácením pracovní doby se poprvé objevuje do té doby pro většinou společnost neznámý termín: volný čas. Zakládání fotbalových klubů na základě svobodného a dobrovolného sdružování k integraci izolovaných obyvatel v rychle rostoucích městech období industrializace, k rozvoji hlubších forem solidarity a sdílené identity. ⁽³⁾ S rozvojem volnočasových aktivit se právě z těch sportovních do popředí dostává fotbal a to pro svou dostupnost a nenáročnost na sportovní vybavení a prostředí. ⁽⁴⁾ Nacházíme v době, kdy je sport na svém vrcholu - nikdy dřív nehrál tak důležitou roli v životě lidí tolika společností jako právě dnes.

Sport jako přirozený nástroj sociálního kontaktu podporuje i jeho definice ministerstva: „*sportem se rozumí všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních*“ (MŠMT 2002, článek 2a). Na amatérský fotbal můžeme nahlížet mimo jiné dle výzkumů inspirovaných Teorií jednání od Pierra Bordieu, který rozlišuje čtyři druhy kapitálu: ekonomický kapitál, esprit de corps nebo-li sociální kapitál, kulturní kapitál a symbolický kapitál. ⁽⁵⁾ Hlavní roli zde nepochybně hraje ekonomický kapitál, finance které má klub k dispozici. Zatímco na profesionální úrovni je astronomičnost finančních částek často terčem kritiky, na amatérské úrovni je primárním problémem podfinancování a nedostatek finančních prostředků. Menší kluby jsou závislé na finanční podpoře městských částí či obce a místních sponzorů. Sociální kapitál reflektuje přátelské, kulturní a společenské vazby, množství zainteresovaných lidí a jejich spojitost a vztah k danému klubu. ⁽⁶⁾ Sociální kapitál tak můžeme vnímat i jako velikost členské základny. Problémy obecního fotbalu s nedostatkem hráčů a personálů vlivem demografických změn a stále trvajícím odlivu obyvatel z vesnic je kontrastní k problémům některých

(1) Tony Mason, *Sport in Britain: A Social History* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), 118

(2) Adam Brown, Tim Crabbe, and Gavin Mellor, "Introduction: Football and Community – Practical and Theoretical Considerations," *Soccer & Society* 9, no. 3 (2008): 308, <https://doi.org/10.1080/14660970802008934>.

(3) HANUŠ, Karel. (2008). *Fotbal a společenská modernizace. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jana Duffková, CSc., s. 11.*

(4) NAVRÁTIL, Arnošt; MUDRA, Václav a MALÝ, Jaroslav. (2010). *Sportovní stavby: [vysokoškolská učebnice]. Praha: České vysoké učení technické v Praze. ISBN 978-80-01-04525-1.*

(5) BASKERVILLE, Rachel F., CORDERY, Carolyn J. *Surviving a Football Club Crisis: Focus Groups Talking*. 2016. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=2850190>

úrovně v Praze, kde je vedení klubu naopak nuceno z kapacitních důvodů odmítat nové hráče a to především v částech s rostoucí bytovou výstavbou, kam se stěhují mladé rodiny s dětmi. V moderním pojetí je pak sociální kapitál definován dle Putnama jako síť společenské angažovanosti, která funguje v rámci státu či obce na principech norem a důvěry a u která umožňuje účastníkům efektivnější spolupráci za účelem dosažení společného cíle.⁽⁷⁾ Autor dále rozlišuje dva základní typy sociálního kapitálu: svazující a přemostující. Sport a fotbal, především v jeho amatérské podobě, jsou klíčovými nástroji pro vytváření vzorců svazujícího sociálního kapitálu, tedy silných vnitřních vazeb v rámci konkrétní homogenní komunity. Avšak, stejně tak jako může fotbal podporovat vzájemnou důvěru uvnitř jedné sociální bubliny, může se stát nástrojem přemostujícího sociálního kapitálu, který pomáhá odstranit bariéry heterogenních skupin. U vlivu sportu na přemostující sociální kapitál, uvádí Tonts (2005) především schopnost sportu překonávat etnické, rasové, náboženské, statusové a další bariéry, což vede i k odstraňování nerovností v rámci společenského života obce. Tento názor potvrzuje i tvrzení Flemra a Valjenta (2010), že sport je pro všechny bez ohledu na věk, barvu pleti, vyznání, intelekt atd. a že sport je jedna z mála aktivit, která dokáže spojovat.⁽³⁾ Stejně tak můžeme mít však sport negativní vliv a to primárně vyloučení ze sociálních komunit neúčasti na sportovních utkáních, zároveň již dříve zmiňované pevné vazby svazujícího kapitálu mohou vést k uzavřenosti skupiny vůči novým členům.

Fotbalové hřiště se tedy stává nejen sportovním místem, ale i sociálním uzlem, který zprostředkovává přirozený kontakt mezi jednotlivci, který je často obtížné navázat v dnešní fragmentované společnosti. Tyto kaple amatérského fotbalu jsou podhoubím pro profesionální fotbal u nás. Výkony před naplněnými stadiony na té nejvyšší úrovni by nebyly bez zapálených nadšenců, dětí a trenérů nižších kategorií. Jsou místem, kde všechno začíná a kam se pak hráči na konci své kariéry vrací. Jsou to místa, kde základní motivací je láska k fotbalu a která fungují často na dobrovolnictví. Mým cílem je propojení existující fyzické sítě a sítě sociální, posílení komunitního aspektu těchto míst. Rozšíření kontinuálního veřejného prostoru a otevření těchto míst, fyzicky i ideově, co nejširší části společnosti.

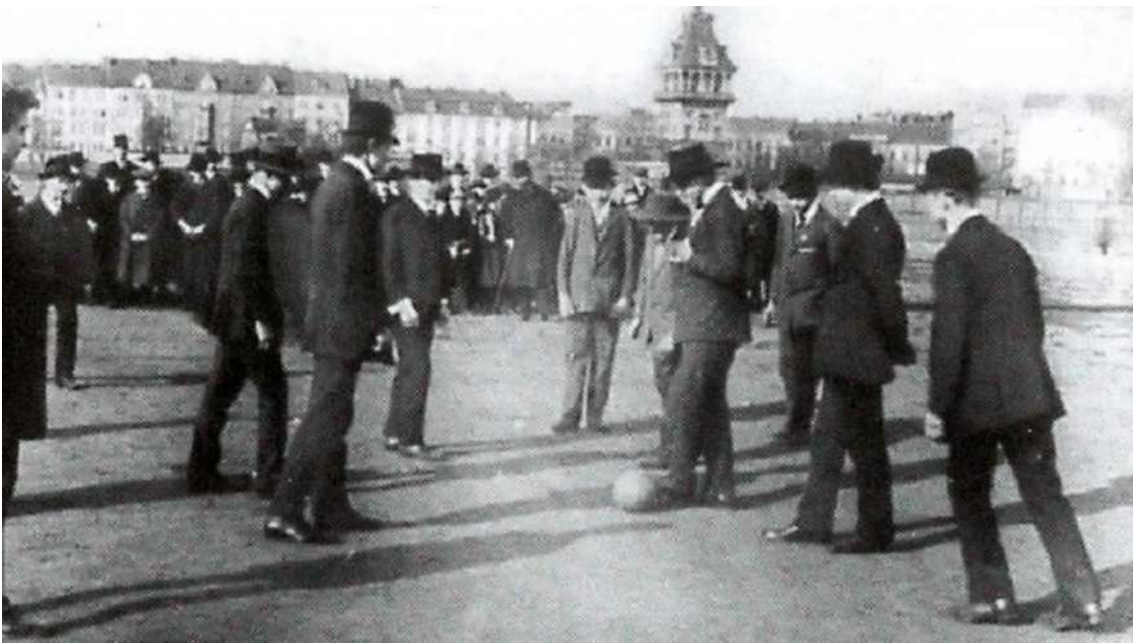
(6) KARGER, Matěj. *Problémy amatérského fotbalu (Soubor feature pro Football Club)*. Brno, 2023. *Bakalářská práce*. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce: Mgr. Radovan Plášek., s. 24

(7) HANUŠ, Karel. (2008). *Fotbal a společenská modernizace*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jana Duffková, CSc., s. 15

Historie fotbalu

Historie fotbalu se dají vystopovat až do antického Řecka, kdy se velké popularitě těšila hra nazývaná harpaston (z řeckého překladu uloupený), která spočívala v dopravení míče na druhou stranu, používat se mohli ruce i nohy a hra tak částečně připomíná i dnešní rugby. Hra se pak díky římským vojákům rozšířila do Francie a Anglie, kde se postupně vyvinula do dnešní podoby fotbalu. (8) Se zánikem Římské říše a příchodem křesťanství se společnost odvrací od opěvování lidské tělesné kultury, k úplnému zániku však nedošlo. Ve třináctém a čtrnáctém století se tak setkáváme s hrou ve které se dva týmy snaží dopravit míč do branky soupeře, k tomuto účelu sloužily městské brány, vrata chrámu či kláštera a jiné použitelné formy branky a používají se už pouze nohy. Původ je nejasný, ale s určitou variací této hry se setkáváme v tehdejší Anglii, Francii i Itálii, kde se velké popularitě dostává italskému calcio, které se rodí ve Florencii. Zápas fungovaly jako společenské události a popularitě se těšily mezi všemi společenskými vrstvami. Již zde existuje forma kategorií dle společenské vrstvy a objevuje se také poprvé zájem o a diskuze věnované herním strategiím. Svého vrcholu tato hra dosahuje v šestnáctém století, které je ale následováno jeho úpadkem ve stoletím sedmnáctém vlivem zákazů rostoucího postavení katolické církve. Anglie, která je často považována za kolébkou fotbalu se první zmínky o lidovém fotbalu datují do čtrnáctého století, historie však pravděpodobně sahá ještě dál. Jednalo se o nenáročnou formu zábavy městských i venkovských obyvatel, stává se tak oblíbenou příležitostí uvolnění napětí a rivality lokálních skupin. Hra s téměř absencí pravidel měla velice živelný charakter, docházelo ke zraněním, někdy i smrti a ničení veřejného majetku (rozbíjení oken atd.). To zapříčinilo snahy vrchnosti spolu s městem i církví lidový fotbal potlačit, k finálnímu odsunu lidového fotbalu z měst na venkov pak dochází v sedmnáctém století. Tady se základnou lidového fotbalu stávají venkovské hospody a pivnice, které organizují fotbalová utkání. Mimo svůj živelný charakter se tak z fotbalu stává nová forma odporu a vyjádřením politického názoru. V reakci pak přichází nové restrikce, které vedou k omezení lidového fotbalu a jeho úpadku na konci osmnáctého století. Na přelomu osmnáctého a devatenáctého století tak fotbal přežívá vystrčen na oka společnosti a pomocí mládežnických skupin. Změna nastává počátkem devatenáctého století, kdy se vlnou školských reforem a změn opět povolují populární sporty mezi studenty, kde přední místo zaujímal fotbal. Fotbal se stává nástrojem srovnání výkonnosti jednotlivých škol a začíná se objevovat poptávka po vytvoření sjednocujících pravidel, která krystalizuje až založením první fotbalové asociace, The Fotbal Association (FA) v roce 1863. Ve stejné době vznikají také první fotbalové kluby a začínají první pravidelné soutěže a vzniká tak moderní fotbal jak ho známe. (9)

(8) NAVRÁTIL, Arnošt; MUDRA, Václav a MALÝ, Jaroslav. (2010). Sportovní stavby: [vysokoškolská učebnice]. Praha: České vysoké učení technické v Praze. ISBN 978-80-01-04525-1.
(9) HANUŠ, Karel. (2008). Fotbal a společenská modernizace. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jana Duffková, CSc., s. 15-30.

1 fotografie, reprodukce Josef Pondělík, „století fotbalu“

Fotbal u nás

Stejně jako je kolébkou fotbalu světově Anglie, u nás se tento sport zrodil v Praze. Fotbal se k nám pravděpodobně dostal z Německa a je to právě německý studentský spolek Lesehalle, který stojí za prvním pražským utkáním a to již v roce 1882. (10) Nejstarším fotbalovým klubem u nás je pak pražská Slavie, při Literárním spolku Slavia vznikl jeho Akademický cyklistický odbor, který se později proměnil ve Sportovní klub. Druhá z pražských „S“ datuje svůj vznik do roku 1893 oficiálním založením klubu, který vznikl odtržením od dříve založeného sportovního klubu AC Praha a roku 1894 přijímá jméno pod kterým je známý i dnes, AC Sparta Praha. (11) Obě pražské „S“ se pak utkají v první řádně organizované soutěži v roce 1896 na Císařské louce spolu s týmem AC Praha a Kickers. V roce 1901 se pak také Praha stala místem ustanovení Českého fotbalového svazu. Ze sedmnácti zakládajících klubů bylo deset přímo pražských (AC Praha, FK Horymír, FK Hradčany, Letenský FK Česká vlajka, FK Malá Strana, SK Meteor Praha VIII, SK Olympia Praha VII, SK Slavia, AC Sparta a SK Vyšehrad), další čtyři pak patřily do pražského zázemí měst, které se v roce 1922 s hlavním městem při vytvoření Velké Prahy spojily (AFK Karlín, ČAFC Královské Vinohrady, SK Olympia Košíře a a SK Union Žižkov). Venkov byl zastoupen pouze třemi týmy, z toho dvěma plzeňskými. V reakci na

(10) JELÍNEK, Radovan a TOMEŠ, Jiří. (2000). První fotbalový atlas světa. Praha: Infokart.
(11) FOTBALOVÁ ASOCIACE PRAHA. (n.d.). Historie fotbalu v Praze. Dostupné z: <https://www.fotbalpraha.cz/pfs-text/2-historie-fotbalu-v-praze> [cit. 1. 2. 2025].

byl pak založen Svaz pro královské město Plzeň, který se v roce 1908 zformoval na tzv. Západočeskou župu, první regionální organizaci pos záštitou ČFS. Fotbal se z hlavního města postupně šířil na venkov a sílil tlak na regionální rozdělení. Při obnovení národního svazu tak po válce v roce 1918 došlo k rozdělení fotbalových Čech do osmi žup. O rok později se pak uskutečnilo první mistrovství samostatného státu, kdy se o titul utkali vítězové čtyř žup, Středočeské, Kladenské, západočeské a Východočeské. Středočeská župa však díky konkurenční síle týmu hlavního města neměla konkurenci, její I. Třída byla až do vzniku oficiální ligy považována za vrcholnou domácí soutěž. S rostoucí kvalitou také rostl zájem, který se projevil rozšíření původních devíti týmu středočeské župy na šestnáct. Roku 1924 dostoupila klubová inflace až k počtu dvaadvaceti a trvání soutěže v té době bylo rozložené do dvou let a nakonec nebyla dohrána. Ve stejném roce týmy vyhlásily otevřený profesionalismus. Na jaře 1925 už desítka klubů s profesionálním statutem odehrála systémem „každý s každým jednou“ premiérový ročník Asociační ligy. Liga navázala na pražskou nadvládu, svá místa si ostatní regiony musely vybojovat postupně a zlom přinesl až ročník 1934/1935, kdy v top desítce zbylo už pouze pět pražských týmů. Stupňující se vypětí předcházející válečnému konfliktu se postupně propisovalo i do sportu. Profesionalismus byl zrušen, pohraniční kluby se přidaly k německým soutěžím, některé kluby byly donuceny ke změně jména či dokonce zakázány. Se zhoršující se situací se náš fotbal dostává do mezinárodní izolace, která trvá až do konce války. Ani po válce se však obnovení celostátní pohárové soutěže nepodařilo. S mocenským převratem roku 1948 došlo k finálnímu ukončení žup a byl zaveden sovětský soutěžní model. O tři roky později navíc došlo k soutěžnímu oddělení Prahy a Středočeského regionu. Politické vlivy se promítaly i do sestavování soutěží, kde rozhodujícím aspektem bylo politické postavení a ne předchozí umístění mužstev. V letech 1989 až 1993 byla hlavním orgánem Československá fotbalová asociace. Po rozdělení státu vznikl Českomoravský fotbalový svaz, který byl v roce 2011 přejmenován na dnešní Fotbalovou asociaci České republiky, známou pod zkratkou FAČR. ⁽¹²⁾

(12) FOTBAL.CZ. Fotbalová asociace slaví sto dvacet let od založení. [online]. Dostupné z: <https://www.fotbal.cz/facr/fotbalova-asociace-slavi-sto-dvacet-let-od-zalozeni/a15137> [cit. 1. 2. 2025].

2 fotografie Slavia 1898, photo repro- Josef Pondělík, „století fotbalu“

3 fotografie Sparta photo repro- Josef Pondělík, „století fotbalu“

PRŮZKUM TERÉNU

Vesnickej fotbal jako fenomén. Fenomén, který funguje jako zachytná síť sociálního kapitálu po celé republice. Největší hustoty pak dosahuje v Praze. Chci se zabývat tématem amatérského fotbalu v rámci pražského kontextu. Dívat se na rozhraní, zkoumat periferii, místa na okraji Prahy, vesnice a města, která se připojila před 100 lety, ale dřív fungovala na Praze nezávisle. Enklávy vesnického života - každá správná vesnice má kostel a fotbalové hřiště. Pracovat v měřítkách - jestli je Eden chrám fotbalu tak já chci dělat kaple. Využít existující fyzickou síť a posílit její potenciál sítě sociální. Místa, kde věřím, že má fotbal sílu tvořit komunitu, kde spádovost je větší kvůli absenci jiných možností, kde na zápas jdete i když vám fotbal moc neříká.

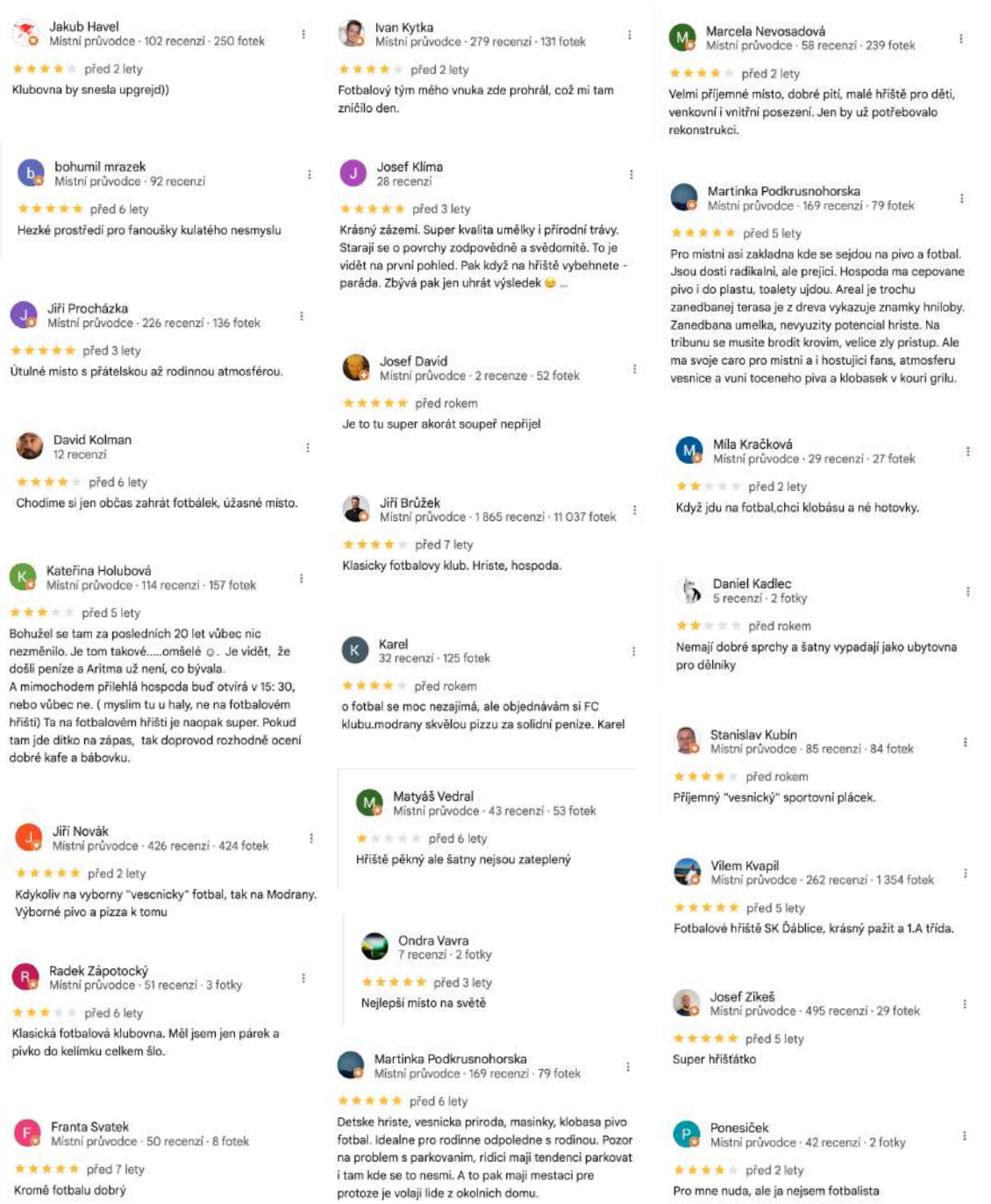
Co na to Češi?

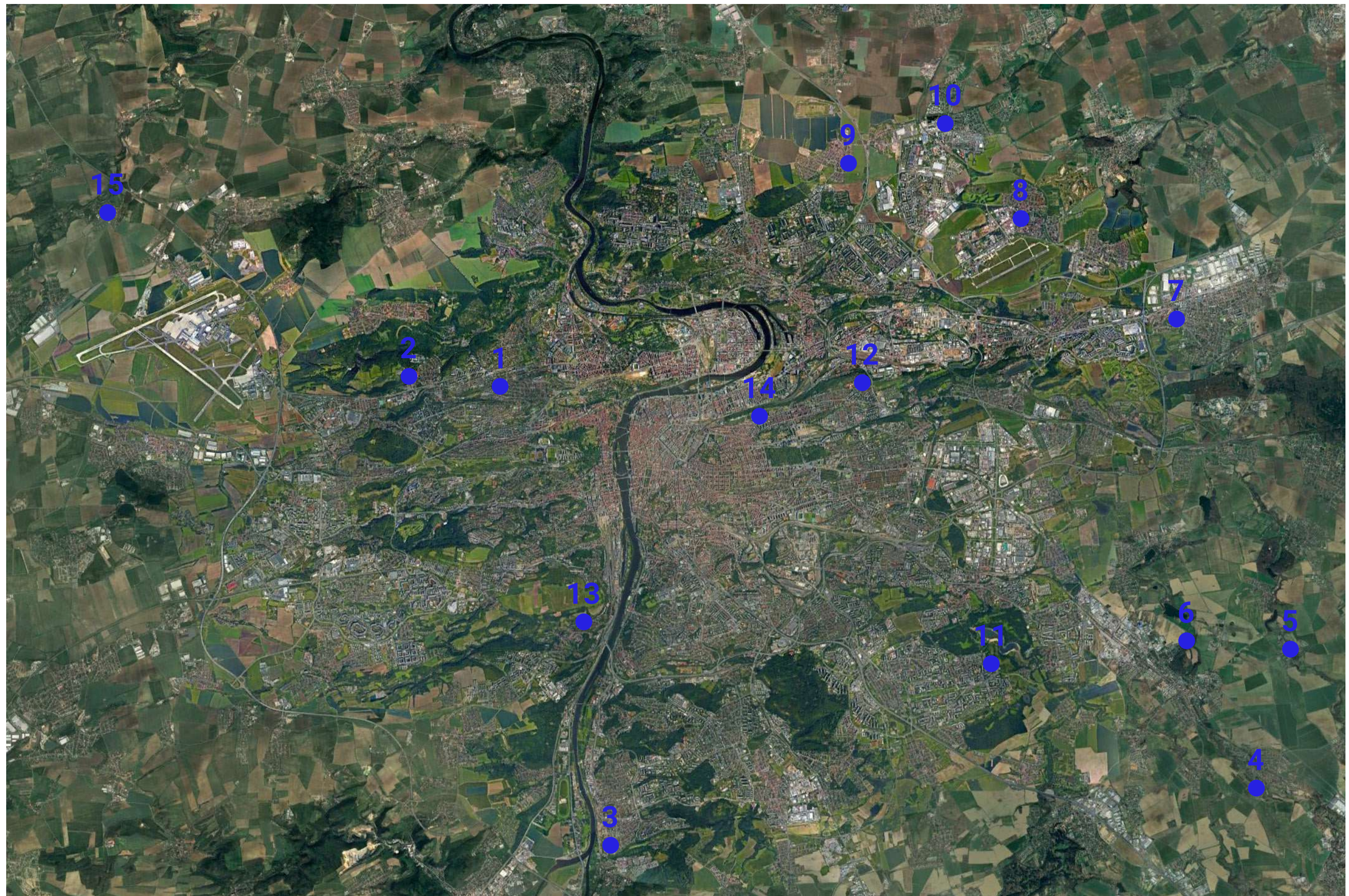
V této části jsem se zaměřila na pasportizaci existujících fotbalových zázemí v Praze a jejím okolí. Vybrala jsem si 16 pražských klubů, které se většinou nacházejí na rozhraní, na periférii hlavního města. Vycházela jsem i z možností dopravy na místo a vzájemné dostupnosti, kde je pak zajímavým pod tématem, že některé z klubů, které jsem navštívila opravdu dělí pouze několik málo kilometrů vzdušnou čarou. Znovu se tak potvrzuje hustota této sítě. Jedná se o týmy z kategorie přeboru, tedy Veolia pražská teplárenská a stejně tak jsou zde zahrnuty u týmy 1. A třídy ale i týmy okresního přeboru. Pro tuto kombinaci jsem se rozhodla i z důvodu proměnlivosti pořadí, nechtěla jsem se tak upnout pouze přeborově nejvyšší tabulku konkrétního ročníku. Zároveň jsem primárně nechtěla mapovat týmy, které v těchto ligách mají nasazené své „B“ týmy a jejichž hlavní týmy hrají profesionální ligu, zde je totiž výrazně čitelný i ekonomický aspekt postavení klubu a vytrácí se zde spojitost s „vesnickým“ fotbalem, jehož charakter je předmětem této práce. Do určité míry je však i tak vysledovatelné, které týmy spolupracují s profesionálními kluby - např. tým SC Xaverov Horní Počernice, který slouží jako tréninkové hřiště pražské Slavie B a nebo tým SK Čechie Uhřetěves podporovaný pražskou Bohemians. Tyto týmy mají výrazně více hřišť, kromě hlavního fotbalového hřiště mají většinou i tréninková hřiště a další plochy. Cílem tohoto paspotru bylo především zmapovat stávající stav hřišť, jednotlivá zázemí a charakter a kulturu těchto míst. Na další straně je na mapě Prahy vyznačená pozice jednotlivých týmů.

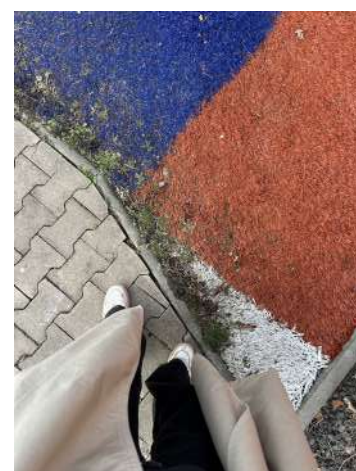
16 vybraných týmů, zleva: SK Střešovice 1911, SK Aritma Praha, SK Modřany, Sokol Kolovraty
řada druhá: Sokol Královice, SK Čechie Uhřetěves, SC Xaverov Horní Počernice, Spartak Kbely
řada třetí: SK Ďáblice, SK Třeboradice, FC Háje Jižní Město, TJ Spojie Praha
řada čtvrtá: FK Zlíchov 1914, Viktoria Žižkov, FK Středokluky, SK Kazín

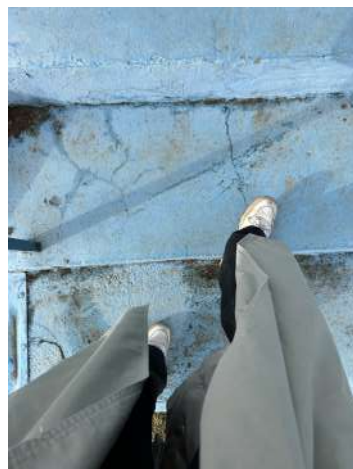
Zajímavou součástí analýz stavu fotbalových hřišť přeboru je pak sledování komentářů na mapách platformy Google, kde se vyjadřují a místa hodnotí různí návštěvníci. Jedná se o tak velmi zajímavou sondu do společenského vnímání těchto prostor. Většina komentářů se pozitivně vyjadřuje o atmosféře těchto míst, padají slova jako „rodinná“, „příjemné“ a další, objevují se také komentáře, které hodnotí aktuální stav těchto míst a volají po rekonstrukci či zlepšení. Časté je vyzdvihování charakteru „vesnického“ fotbalu a ještě častěji se objevuje popis glorifikující s oftbaelem související hospodskou kulturu a nutnost klobásy. Zajímavé jsou pak také komentáře nefotbalistů, které často neobsahují žádnou jinou ifnromaci než, že daný člověk nemá k této hře vztah. / *Komentáře mají ilustrující charakter, jsou kombinací komentářů ze všech navštívených hřišť.*

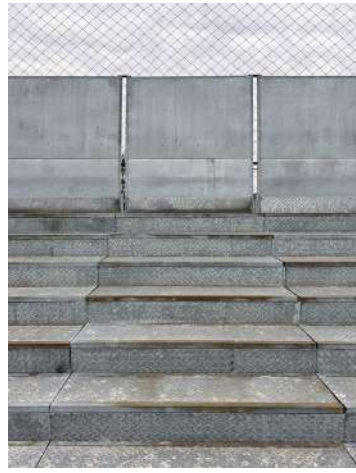

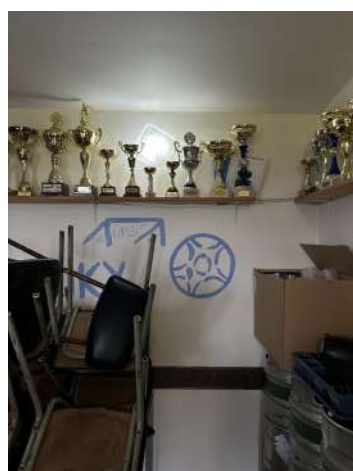

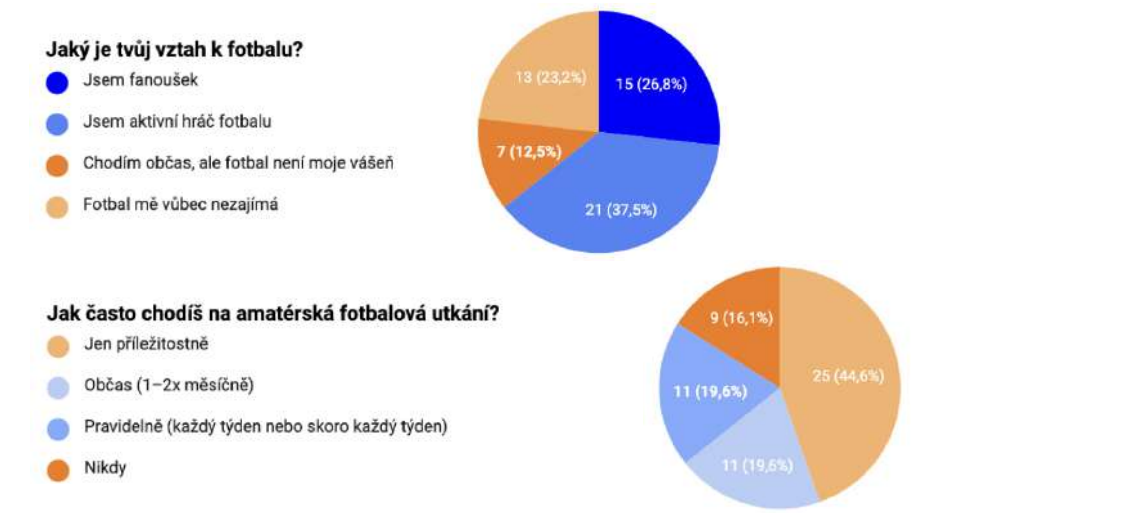

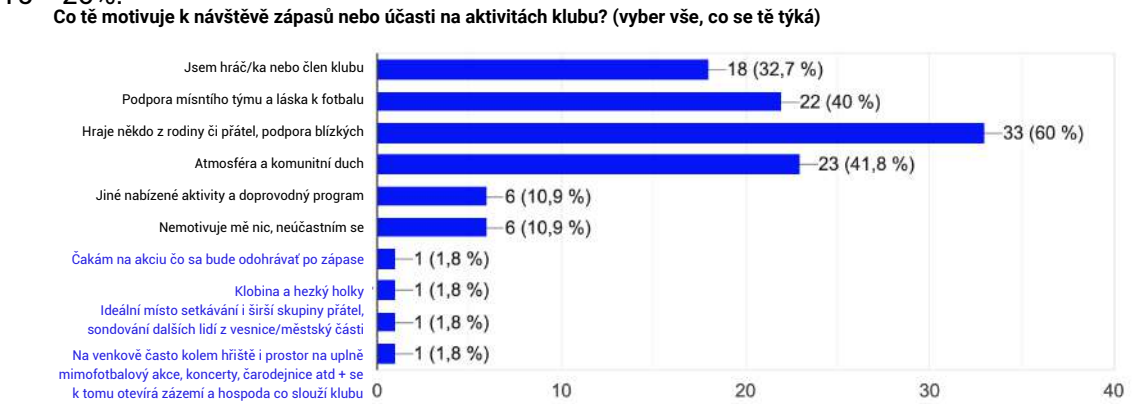

Spolu na fotbal?

V rámci analýz a průzkumu jsem vytvořila dotazník, který se snaží mapovat vnímání amatérského fotbalu a jeho potenciálu vytvářet komunitní a sociální prostředí. Dotazník byl dostupný pro fanoušky i ne-fanoušky fotbalu, protože jeho cílem bylo především získat zpětnou vazbu na amatérský fotbal a jeho společenské vnímání. Dotazník vyplnilo celkem 55 respondentů. Součástí dotazníku bylo celkem 8 otázek a na konci otevřené pole pro volný feedback. Pět otázek bylo formou výběru z možností (výsečové grafy) a u zbylých třech otázek byla povolené možnost výběru více odpovědím (*sloupčové grafy*).

Z rozložení respondentů, dle jejich vztahu k amatérskému fotbalu, vyplývá že největší část tvoří aktivní hráči či hráčky fotbalu, v zastoupení 37,5%. Stejně procento pak mají dohromady dvě následující skupiny: nefanoušci fotbalu a pouze občasní návštěvníci. Fanoušci pak tvoří 26,8% dotazovaných. Dle návštěvnosti skoro polovinu s 44,6% zastupují respondenti, kteří na fotbal chodí *jen příležitostně*. Zbylé tři kategorie jsou mezi 15 - 20%.

Z grafu vyplývá, že hlavní motivací je podpora přátel či rodiny. Zároveň jako druhý nejdůležitější důvod návštěv fotbalových hřišť je atmosféra a komunitní duch zápasů či klubových aktivit. Na třetím místě pak je podpora místního klubu a láska k fotbalu. Všechny tři první příčky tak reflektují sociální rozměr fotbalových utkání.

V této otázce byla varianta výběru ze 4 odpovědí, kdy možnost „*Ne, fotbalové zázemí nemá vliv na budování komunitních vztahů*“ a volba „*nevím, či nechci hodnotit*“ dostaly velmi nízké hlasové ohodnocení, obě pouze jeden hlas, tedy 1,8%. Výsledke tedy potvrzuje, že téměř všichni účastníci dotazníku věří, že fotbal má potenciál budovat sociální kapitál. Odlišné pak bylo ohodnocení jestli k jeho budování dochází v rámci skupiny (svazující sociální kapitál) nebo je zde potenciál propojení i pro širší veřejnost (přemostující kapitál). Obecně více reposndentů věří v posílení scoiálních vazeb v rámci fanouškovské komunity, téměř 60%. Potenciálu nad rámec fanouškovské základny věří

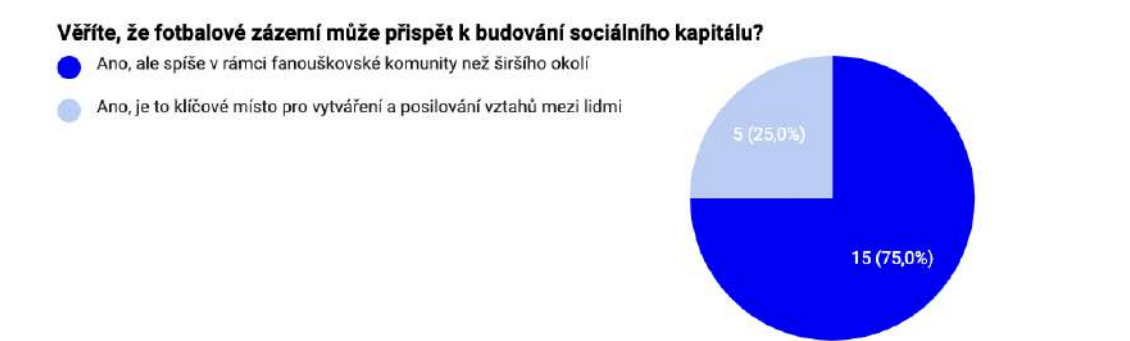

Pokud se podíváme jak odpovídali respondenti na základě jejich vztahu k fotbalu, můžeme pro zjednodušení rozlišit dvě primární kategorie: spíše pozitivní vztah (aktivní hráči a fnoušci) a spíše neutrální či negativní vztah. Respondenti ze skupiny spíše pozitivní v celkovém počtu 36 respondentů hlasovali téměř vyrovnaně pro potenciál svazujícího i přemostujícího kapitálu. Zatímco mezi příslušníky skupin spíše negativního vztahu tři čtvrtiny respondentů věří pouze v potenciál svazujícího kapitálu a pouze jedna čtvrtina v scoiální kapitál přemostující, tedy posílení vztahů v rámci širšího okolí.

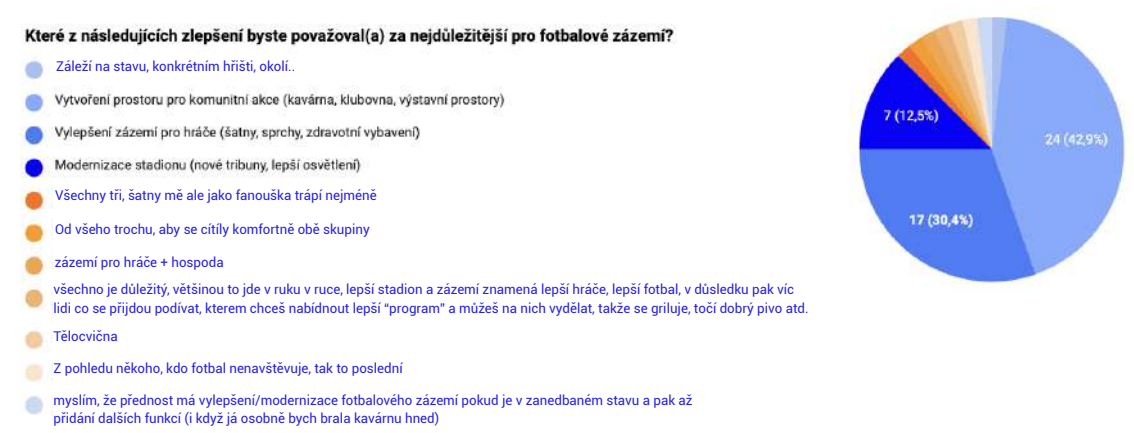
Výsledný graf pouze pro respondenty z kategorie spíše pozitivního vztahu k fotbalu - skupiny „jsem fanoušek“ a „jsem aktivní hráč/ka fotbalu“, celkem 36 respondentů.

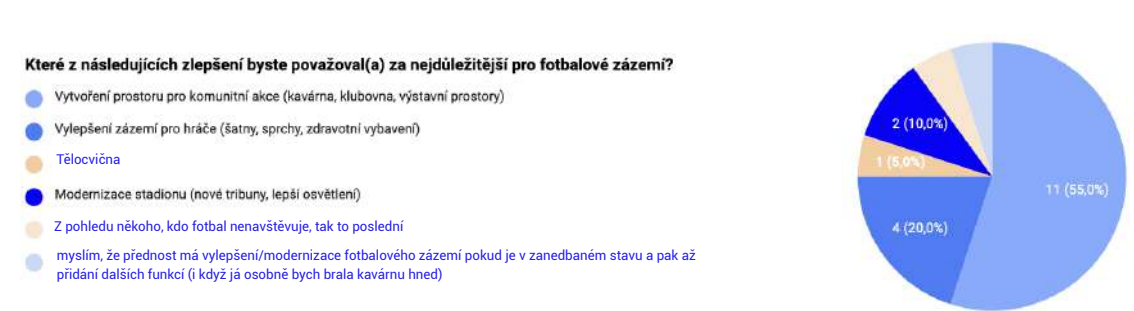
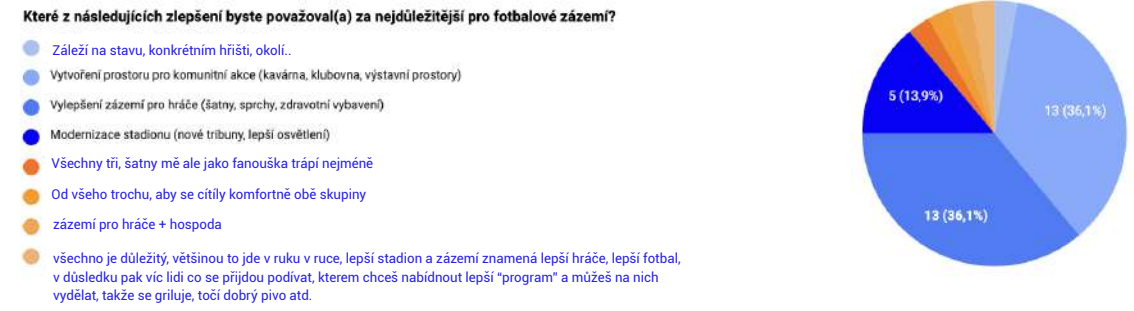
Výsledný graf pouze pro respondenty z kategorie spíše negativního vztahu k fotbalu - skupiny „chodím občas, ale fotbal není moje vášeň“ a „fotbal mě nezajímá“, celkem 19 respondentů.

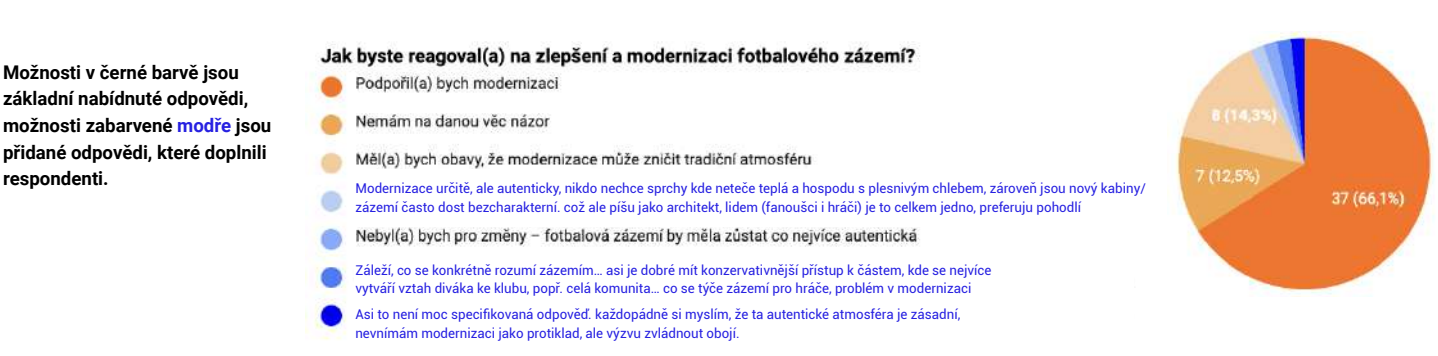
V otázce na zlepšení, kde byly původně pouze tři možné odpovědi: Modernizace stadi-
onu (nové tribuny, lepší osvětlení), Vylepšení zázemí pro hráče (šatny, sprchy, zdravotní
vybavení), Vytvoření prostoru pro komunitní akce (kavárna, klubovna, výstavní prostory)
si njevíce hlasů získala poslední zmíněná odpověď, celkem 42,9%, i tady se tedy ukazu-
je důraz na komunitní rozměr. Druhé místo pak patří vylepšení zázemí pro hráče s 30,4%
hlasů. Zároveň v této otázce přišla řada nových odpovědí, které buď popisují důležitost
všech uvedených variant, tedy zázemí pro hráče, modernizaci prostor i komunitní místa.
provázanost těchto aspektů uakzuje také odpověď: „všechno je důležité, většinou to jde
v ruku v ruce, lepší stadion a zázemí znamená lepší hráče, lepší fotbal, v důsledku pak víc
lidi co se přijdou podívat, kterem chceš nabídnout lepší “program” a můžeš na nich vydě-
lat, takže se griluje, točí dobrý pivo atd.“ Zmíněna je i důležitost stavu konkrétního hřiště a
širších vazeb.

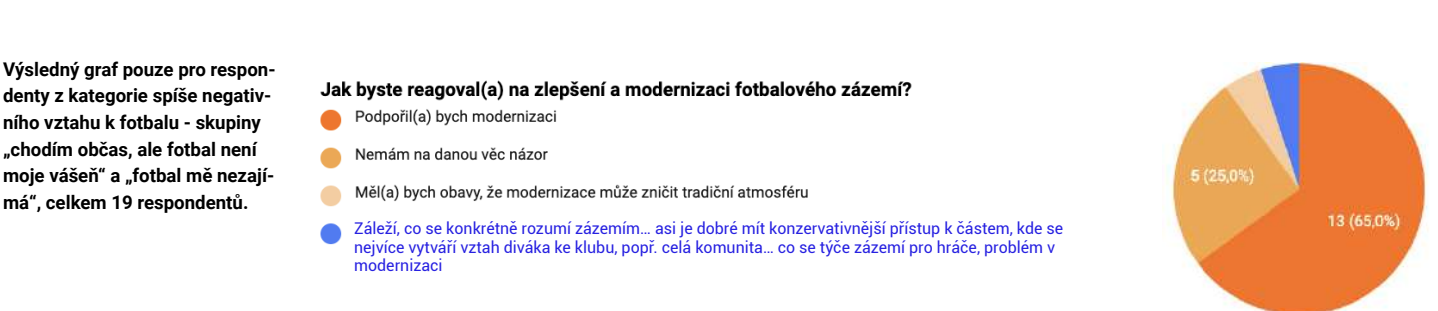
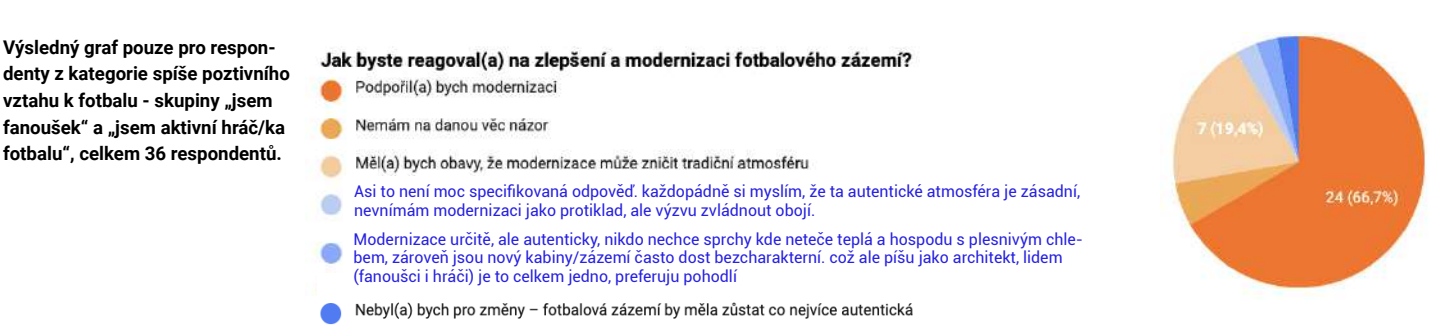
Dle jednotlivých dříve definovaných skupin u skupiny se spíše pozitivním vztahem je na
sdíleném prvním místě vylepšení komunitních prostor a zázemí pro hráče, obě dopově-
di s počtem třináct hlasů, tedy 36,1%. U druhé skupiny převládá vytvoření komunitního
prostoru s celkovým počtem 11 hlasů, tedy více než polovinou hlasujících. Vylepšení
zázemí pro hráče získalo 20% hlasů a modernizace hřiště pak 10% hlasů.

Rekonstrukci a modernizaci fotbalového zázemí vnímá nad poloviční většina respon-
dentů jako pozitivní, celkem pro její podpoření hlasovaly téměř dvě třetiny responden-
tů. Objevuje se však také část respondentů, kteří vyjádřili obavy, že by modernizace
mohla ohrozit tradiční atmosféru fotbalových utkání. Celkem tato možnost získala 8
hlasů, tedy 14,3%. Bez názoru na danou věc je 12,5% respondentů. Odmítnutí změn a
zachování fotbalových zázemí ve stávajícím stavu získalo jeden hlas. Objevilo se také
několik nových odpovědí, které jsou pro modernizaci ale apelují na nutnost zachování

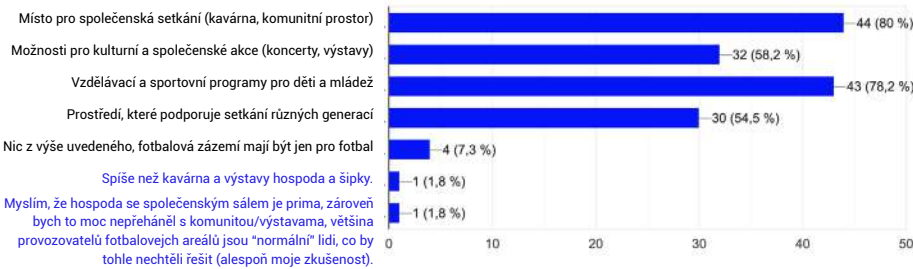
Ze skupin se spíše pozitivním vztahem k amatérskému fotbalu pak více než dvě třeti-
ny respondentů hlasovaly pro podpoření modernizace. Zároveň se zde objevují vyšší
obavy z modernizace ke kterým se vyjádřilo celkem 7 respondentů, tedy téměř většina
z celkových 8 respondentů ve společném grafu. Patří sem také jediná čistě negativní
odpověď a odmítnutí případné modernizace. U druhé skupiny z celkových 19 odpovída-
jích pak 5 vyjádřilo, že nemá na danou věc názor, je to tedy větší procento z celku než u
společného grafu.

Výsledný graf pouze pro respon-
denty z kategorie spíše pozitivního
vztahu k fotbalu - skupiny „jsem
fanoušek“ a „jsem aktivní hráč/ka
fotbalu“, celkem 36 respondentů.

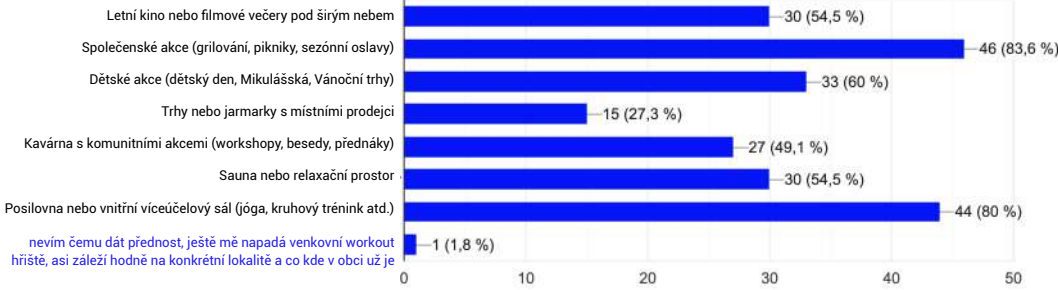
V otázce na nové funkce fotbalových zázemí nejvíce respondentů hlasovalo *pro prostory pro společenské setkání (grilování, piknik, sezónní oslavy)*. Tato odpověď získala celkem 44 hlasů, hlasovalo pro ni tak 80% respodentů. Pouze o jeden hlas méně pak získala odpověď *vzdělávacích a sportovních programů pro děti a mládež* s celkovým procentuálním výsledkem 78,2%. Více jako polovina hlasovala také pro možnost *kulturní a společenské akce (koncerty, výstavy)* a pro *prostředí, které by podpořilo mezigenerační setkávání*. Odpověď, že fotbalová zázemí mají sloužit pouze fotbalu a účelům s ním spojeným pak získala 4 hlasy, tedy 7,3%. Objevily se také dvě nové otevřené odpovědi: „*Spíše než kavárna a výstavy hospoda a šipky*“ a „*Myslím, že hospoda se společenským sálem je prima, zároveň bych to moc nepřeháněl s komunitou/výstavama, většina provozovatelů fotbalových areálů jsou “normální” lidi, co by tohle nechtěli řešit (alespoň moje zkušenost).*“

Jaké další funkce, kromě sportovních, by mělo fotbalové zázemí plnit? (Vyberte všechny, které se vás týkají)

Při hlasování o konkrétních funkcích, které by respondenti v rámci fotbalových hřišť na úrovni amatérského fotbalu ocenili pak s 46 hlasy, tdey 83,6% hlasujících vyhrává místo pro společenské akce (grilování, pikniky, sezónní oslavy). Dále si 44 hlasů získala možnost posilovny či vnitřního víceúčelového sálu, celkem tedy 80%. Na třetím místě se s 33 hlasy umístila varianta aktivit pro děti a dětských dnů. Více než polovina hlasujících by také ocenila letní kino a saunu či relaxační prostor. Téměř 50% pak hlasovalo pro kavárnu, nejméně hlasů získala možnost trhů.

Zaškrtněte, co byste ocenil/a v jednotlivých prostorech fotbalového zázemí:

Poslední části dotazníku bylo volné pole, kde respondenti mohli připsat své komentáře, postřehy a více rozvinout některé své myšlenky. Touto formou bych znovu ráda poděkovala všem respondentům. / *Jednotlivé komentáře byly pouze doplněny o chybějící diakritku, obsah nebyl změněn, publikovány nejsou komentáře obsahující vulgarismy.*

Je něco, co bys rád zmínil(a) - co ti vadí nebo co máš na těchto místech rád(a), zajímá-vou realizaci, oblíbené hřiště...

Fotbal a hřiště vnímám jako místo pro setkávání místních lidí, fanoušků, rodin - zafandit, dát si pivo, potkat známé, přátele...

Chybí mi dobré kafe

At žije fotbal

Mám ráda vesnický fotbal, kde se lidé a hráči znají, tráví spolu čas i mimo fotbal na různých fotbalových i mimo fotbalových akcích. Oblíbené hřiště je FK Dobřejovice, kousek za Prahou.

Myslím, že je důležité definovat, kdo má být cílovka toho prostoru, pokud nové fanouškovstvo, mladší generace, určitě podpoří workshopy, setkávání, akce, pokud jde spíše o lokální, komunitní prostor, tak se budou více hodit rodinné akce.

Obecně se fotbalové stadiony hmotově příliš uzavírají do sebe. Funkce je jedna věc, ale stadiony bývají taková nepropustná monotónní hrouda něčeho.

Vyrůstal jsem ve fotbalovém prostředí, takže pokaždé, když se vrátím na vesnici do prostředí mého bývalého klubu, tak se stále cítím jako doma. Ať už to je právě prostředím, se kterým mám spojených spoustu zážitků z dětství a puberty, nebo také vlnitým přístupem tamních hráčů či členů, kteří mě tam stále berou jako jednoho z nich.

Fotbalovu komunitu na vesnici tvoria z mojej skúsenosti primárne muži v pokročilom veku, čo na mňa divne pozerajú iba keď idem okolo:D dá sa to vyriešiť architektonicky? To neviem, ale príde mi, že je to špecifická skupina ľudí, ktorá až tak neprijíma outsiderov. Na vesnici teda, mesto je iný príbeh.

Myslím si, že rozšíření fotbalového zázemí o další funkce může být obohacující pokud nějak nenaruší to prvenství fotbalu. Aby se nové aktivity/funkce odehrávaly v čase před nebo po zápasech a nenarušovaly průběh zápasu. Jednoduše nebrát pozornost od zápasu, to si myslím, že by tu komunitu mohlo naopak rozdělit. jinak se moc těším na výsledek))

Lidi spojuje kombinace fotbalu a piva. Pokud by se pivo nelilo během fotbalového zápasu na amatérský úrovni, tak by nikdo kromě rodiny nepřišel...fotbal na amatérský úrovni vypadá šíleně a bez pívka se to 90 minut nedá vydržet. Každý fotbalovej areál má svou hospodu. Důležitý je, jaký pivo se tam čepuje a kolik stojí, to by mohlo změnit návštěvnost.

Přijde mi, že v těch menších obcích je to často hodně o lidech, srandě a nějaký tradici než o maximálním sportovním výkonu, takže radikální modernizace celého areálu by se možná mohla někomu zdát jako moc velká změna a mohlo by to přetrhat vztahy založené na nějaký autenticitě a zvyku, že to nějak je, umím si teda představit i super cestu skrze pozvolnější změny a zapojení místních/navázání návrhu/designu na lokální kotext a vibe.

Mám rád, když se prostory kolem hřiště udělají univerzálně a je možné na nich konat akce různého charakteru. Např. u nás v Semicích u Písku se kolem hřiště mino fotbalu konají hasičské akce, sportovní dny pro děti, letní kino, koncerty, oslavy, turnaje v různých sportech apod. Pro každého něco, scházejí se lidé z různých skupin a utužuje to komunitního ducha celé vesnice. Stačí jednoduchý venkovní prostor a zázemí, pak už je na každém, co si tam zorganizuje.

*Nemám rád bezmyšlenkové modernizace, které z klubových hospod s charakterem vytvářejí generické, ničím nezajímavé prostory.. Špatným příkladem modernizace hospody je například tempácká hospoda „U Krychle“, dříve pajzl s atmosférou, dnes generic sh*t.. :) Hřiště se mi líbí například u Sokolu Smíchov - takové skryté, na kopci, ale nevím, jestli má dostatečné rozměry na dospělé soutěže. Vlak za hřištěm Vršovic mě taky vždycky baví a mám docela rád i hřiště SK Nusle na Děkance. Nemám rád hřiště ani zázemí TJ Spoje, ale řekl bych, že je to jedno z míst s nejvyšším potenciálem.*

CHARAKTER

Chci tahle místa zkulturnit, ale nesebrat jim jejich identitu. Zkoumat, co je ještě součástí a pilířem dané kultury a co už přežitým prvkem, který vznikl z nedostatku financí a čistého nevkusy. Udělat z nich místa příjemná i pro ne-fanoušky fotbalu. Zrevidovat, co ještě může být součástí fotbalového zázemí, aby to mělo své opodstatnění, kdy ještě se daná funkce vyplácí. Reflektovat živelný růst zázemí a průběžnost oprav a renovací, která přichází ve vlnách z rukou sponzorů. Vyvinout formu, která je svým způsobem univerzální, ale pracuje s osobitými prvky - každý klub má své barvy, svoji historii i svoje legendy.

Charakter a architektura

Sobota ráno, procházíte bránou - sloupky s loupající se barvou a na plechový tabuli název klubu, pocitově ale propyleje. Vidíte první známé tváře, fotbaloví veteráni už jsou na značkách a v ruce první točený. Hledáte si svoje místo u klandru, odvážlivci, co vydrží sedět odchází na tribunu. 10.15, výkop a plácek se promění v Thermopyl. Ve vzduchu je cítit kouř z mobilního grilu, kde už se lesknou olejem škvařící klobásy. Poločas. Čas vyrazit na občerstvení. Uvnitř trochu přitímí, zaprášený poháry vystavený na poličkách, dresy visící na stěnách vedle těch pár fotek s podpisem a v televizi běžící hráč běžící za míčem. Chuť na kafe rychle odchází s pohledem na cafe+co automat od delikomatu. Zpátky na hřiště.....nejlepší začátek víkendu.

Podíváme-li se na účastníky fotbalových utkání můžeme definovat několik kategorií. Participující můžeme rozdělit od hráčů, přes realizační tým, správce hřiště až k fanouškům, ale paradoxně i k ne-fanouškům. Bavíme-li se o zápasech amatérské úrovně je zároveň pravděpodobné, že utkání zde kromě čistého sportovního zážitku hraje i výraznou socializační roli. Jiné je to ve městech, kde obyvatelé mohou vybírat z velké nabídky aktivit a událostí. Naopak u menších urbánních celků je fotbalový zápas často jediným programem, neúčast na sportovních aktivitách pak může vyvolávat pocit sociálního vyloučení z komunity. Zároveň je nutné vnímat tato místa v časovém horizontu. Fotbalová hřiště a jejich zázemí fungují v několika režimech - režim sezónní, kdy se střídají tréninkové dny, kterých se účastní primárně hráči, trenéři, správci areálu a u mladších věkových skupin pak rodiče, kteří dováží své děti na tréninky a spolu s nimi zde pak tráví čas. Druhým režimem je pak část „off season“, kdy je využití sportoviště se zázemím výrazně nižší. V rámci svého návrhu bych chtěla posílit pozici těchto míst pro formování dobrých sociálních vztahů. Nabídnout prostor, který je příjemným místem i pro čekající rodiče v době tréninků či méně zapálené fanoušky fotbalu. Do návrhu bych tak chtěla integrovat funkce, které posílí možnost využití stávajícího zázemí a nabídnou aktivity i pro dosud neúčastníky se jedince. Chtěla bych také pracovat s cykličností a měnícím se režimem v rámci roku, který by především v době mezi podzimní a jarní částí sezóny mohl nabízet program pro veřejnost.

Fotbal a architektura není zrovna klasické spojení, ačkoliv do klasického období antického Řecka se jeho historie klidně zařadit může. Pokud se bavíme o architektuře ve fotbale „vyšší“ styl a pozornost se většinou týká pouze velkých stadiónů. Úroveň amatérského fotbalu je stále více spojena s kulturou „nízkého“, jako kdyby zde přetrvával historický obraz živelného fotbalu. Vychází to samozřejmě z finanční stránky věci, kdy kontrastně k vyšším ligovým soutěžím, kde je astronomickost finančních částek často terčem kritiky, je primárním problémem podfinancování a nedostatek finančních prostředků. Menší kluby jsou závislé na finanční podpoře městských částí či obce a místních sponzorů. Většina stávajících zázemí fotbalových klubů vznikala čistě z pragmatické potřeby. Šatny, sklad na nářadí a vybavení, menší kancelář a ve většině případů

funkci socializace. Setkáváme se tak s většinově živelně vznikající srostlicí přístřešků, mnohdy ve velmi špatném stavu.

Ve svém návrhu bych chtěla najít rovnováhu dvou protichůdných charakteristik, které v tomto prostředí vnímám jako zásadní. Lehkost až efemérnost, která souvisí s etickou funkcí architektury jak ji představuje teoretik Karsten Harries ve které reflektuje téma času v architektuře. Trvanlivost a životnost a odmítnut určitého „přežívání“ a naopak přijetí dočasnosti a určité subtilnosti. Zároveň místo, které má být zázemím a to funkčním, ale především zázemím pro tvorbu sociálních vazeb, kotevní bod pro občany, který je prezentován větší tíhou a stálostí.

Věřím, že lidské chování se mimo jiné odvíjí od fyzického prostředí. Určité archetypy máme spojené s konkrétními situacemi a projevy chování. Pokud se vrátím k náboženské paralele při vstupu do kostela většina z nás ví, že má ztišit hlas a chovat se uctivě. Fotbalová hřiště jsou ve společenském vnímání opakem. Už historicky to byla místa, kde lidé mohou povolit uzdu svých emocí a často i přehnaně vyjádřit své pocity radosti či frustrace. Cílem je tak daná místa zkulturnit, ale udržet existující atmosféru, která je jedním z důvodů proč se lidé na tato místa rádi vrací. Otevřít místo lidem novým, ale nevyločit z něj původní návštěvníky, kteří ho dělají tím, čím je.

Ukázka použití klubových barev, fotografie zleva: Spartak Kbely vstup správce, SK Třeboradice sklad nářadí, SK Čechie Uhřetěves stánek s občerstvením.

Nepřehlédnutelnou součástí estetiky fotbalových klubů na všech úrovních je **používání klubových barev**. Jsou hlavní součástí vizuální komunikace klubu, většina klubů má své barvy uvedené na stránkách, pro důležitost odstínů někdy dokonce i s konkrétním označením RGB. Mnohem zajímavější je pak jejich projev ve fyzickém prostředí hřiště - udávají barevnost omítky rekonstruovaného zázemí, najdete je v barevnosti konstrukce tribun a dalších přístřešků, jsou použité na ocelové profily na střídačkách, na sedačkách, co jsou přimontované na lavičky, na umělých koberecích na dětském hřišti, klubové barvy se střídají na zábradlí vymezující hřiště, ale najdete je i na nepřesném nátěrem nabarvených schodech či jakékoliv jiné ploše, u které si někdo řekl, že by potřebovala zkrášlit. Stejnou váhu má pak klubové logo, které vidíte nasprejované na trapézovém plechu za hřištěm, na hodinách nad dveřmi správce, na popelnících u vstupu, ale i na množství darovaných hrnků a čepic a dalších věcí z místního merche. Někdy až vizuální nevкус používání těchto artefaktů a barevnosti je důkazem lásky fanoušků klubu a ukázkou důležitosti klubové identifikace.

Používané prvky

Vstupní brána

Většina sportovišť fungují jako oplocené areály, vstup je regulován brankou. Vstupní brána je prvním kontaktem s daným klubem, je označením přechodového rituálu vstupu na konkrétní území. Skoro vždy se setkáte s plechovou tabulí s logem klubu a klubovými barvami. V některých případech je tento vstupní rituál opravdu velmi symbolický - mostek přes řeku a průchod bránou či vysazení dobu topolů nahrazujících vstupní sloupy.

Střídačky

Střídačky jsou vždy na rozdíl od týmu domácích a týmu hostů. Většinou jsou jako samostatné objekty na opoziční straně než hlavní divácká tribuna, mohou být ale i její součástí, je nutné ale vždy zachovat odstup mezi diváky a hráči. Nejčastěji se jedná o typové prvky z lehké ocelové konstrukce se zakrytím a zastřešením z polykarbonátových komorových desek či plechu a s jednotlivými plastovými sedačkami či lavičkou. Jsou ale také alternativy, které využívají betonových tvárnic v kombinaci s ocelovými prvky a plechem na zastřešení.

Ukázka variant střídaček,
fotografie zleva: SK Dáblice,
Spartak Kbely, SK Třeboradice

Hospoda

Fotbal a hospoda jsou narození od fotbalu a architektury pro některé téměř asociace. Hospoda je jedním z nejvíce tradičních a ikonických prvků amatérského fotbalu a jejich spojení má dlouhou historii. Je to místo setkávání hráčů, fanoušků a dalších členů komunity v době zápasu i mimo něj. Pro mnohé návštěvníky je hlavní motivací příchodu na zápas, pro některé naopak důvodem proč se fotbalových utkání neúčastní. Typické jsou reklamní slunečníky pивních značek, vývěsná loga a názvy přímo odkazující k souvislosti s fotbalem. Často se setkáme se jmény typu „U hřiště, U fotbalisty“ používají se také přímé odkazy na název klubu či lokalitu, zajímavě se pak také často vyskytují i názvy spojené se zvířaty jako „U zajdy“. Většinou hospod či fotbalových občerstvení pak v nabídce nesmí chybět skoro národní fotbalové jídlo: klobása.

Tribuna

Na každém hřišti je prostor pro diváky - ať už ve formě tribuny nebo jen místa u klandru, kde opření sledujete zápas. Většina hřišť se snaží pracovat s převýšením, objevují se nízké stupně na podélné straně hřiště, někdy doplněné o lavičky. Nebo propracovanější formy - mobilní tribuny jako typové prvky a nebo stálé objekty složitější konstrukce, které často využívají nabraného převýšení k umístění zázemí.

Ukázka diváckých tribun, fotografie zleva: SC Xaverov Horní Počernice, Spartak Kbely, Sokol Královice

Zázemí

Fotbalová zázemí jsou většinou živelnou srostlicí několika staveb a přístřešků. Většinou přízemní stavby liniového charakteru s podélným půdorysem umístěné na delší či kratší straně hřiště, dle kontextu a prostorových možností. Objevuje se omítka - na těch starších, které ještě nepotkala rekonstrukce někdy i břizolit, většinou však vlivem oprav výraznější tóny, které odpovídají stylu a výraznosti suburbánní zástavby začátku 21. století. Typické je i užití dřeva. Častou alternativou jsou také plechové kontejnery, které umožňují jednoduše rozšiřovat kapacity dle potřeby a díky modulovosti je jejich přidávání či odebírání snazší. Okna jsou často zamřížovaná.

Síň slávy

Na klubových hřištích, zejména v klubovnách nebo v prostorách šaten, se často nachází vitríny s trofejemi z minulých sezon. I když se jedná o amatérský fotbal, trofeje jsou součástí historie a identity klubu. Na stěnách jsou často vyvěšeny fotografie z minulých let, někdy z těch „zlatých časů“, kdy klub vyhrával nebo měl výrazně silné hráče. K tomu se často připojují plakáty z minulých sezón nebo akční fotky z klíčových zápasů, což umocňuje nostalgickou atmosféru. Většinou nechybí ani jeden či dva vyvěšené dresy s podpisem místní legendy. Velmi časté jsou pak také tradiční nástěnky s přehlídkou diplomů. Zajímavým prvkem jsou také nástěnné malby na zdech klubovny či hospody nebo i na hřišti. Většinou se setkáme s logem či výzdobou klubovými barvami. Objevují se ale i propracovanější díla, která obsahují výjevy ze zápasů a další fotbalovou tematiku. Tyto muraly jsou vyjádřením společných hodnot a sdílené historie komunity. Mnohé kluby mají také vlastní tradiční vlajky, které jsou vyvěšeny na tribunách nebo okolo stadionu a dávají jasně najevo, kdo je zde domácím týmem.

Merchandise

Komerční rozměr amatérského fotbalu určitě nedosahuje výšin toho profesionálního. I tak ale většina týmů nabízí svým fanouškům možnost zakoupit si reklamní předměty a podpořit tak tým. Nejvíce populárním artefaktem fotbalového fanouška je klubová šála. Zatočit si šálou na fotbalovém utkání poté, co dá váš tým gól je radostí všech fanoušků. Mívají tradičně klubové barvy a logo, mohou na nich být i texty jako jméno klubu či různá klubová hesla a pokřiky. Dalším nepřehlédnutelným prvkem je pak dres. Dresy jsou velmi populárním merchandisem ve fotbalovém světě a amatérské kluby nejsou výjimkou. V nabídce některých týmů najdete ale i menší předměty jako sportovní lahve, sklenky na pití či hrnky, běžné jsou také kšiltovky, čepice, klíčenky a přívěšky nebo samolepky. Fanoušci se tímto způsobem identifikují a stvrzují loajalitu svému týmu.

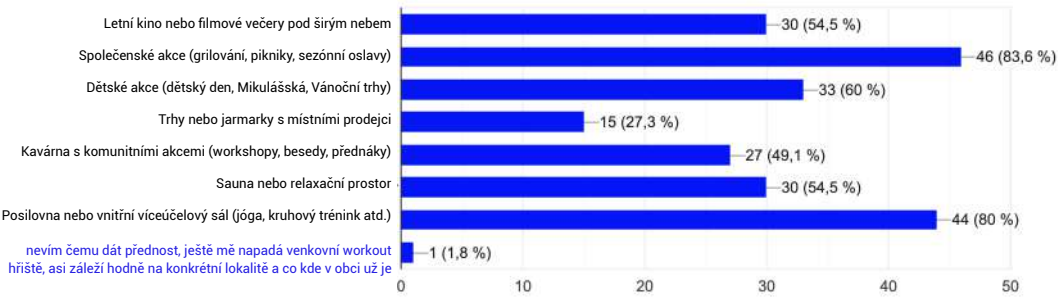
Ukázka identifikačních prvků klubu a s fotbalem spojené lidové tvořivosti, fotografie zleva: SK Modřany nástěnná malba klubovny, SKM výstava pohárů v šatně, Sokol Kolovraty dveře správce s nástěnkou a merch předměty

Stavební program

Na stavební program fotbalového zázemí se dá dívat z několika pohledů. Existuje nutná složka, která souvisí s fungováním týmu a provozními nároky. Dále jsou zde funkce, které zázemí poskytovat může či nemusí a které většinou souvisí s jiným využitím, které podporuje návštěvnost areálu. Další součástí je pak komunitní aspekt těchto zázemí, který je i hlavním předmětem mé práce, kdy se můžeme setkat s různým typem prostor s různými funkcemi i, které obecně ale podporují rozvoj sociálních vztahů a lokální komunity. Kapacity se pak odvíjí od velikosti týmu, počtu hráčů, spádové oblasti a kon-

Toto velikostní vymezení je velmi individuální a slouží pouze jako ukázka existujících zařízení a jejich funkčního vybavení. Ve svém návrhu bych chtěla pracovat s dvěma faktory, které věřím, že jsou pro úroveň amatérského fotbalu zásadní: čas a finance. Zkusit přistupovat k návrhu v čase a pracovat s postupným rozšiřováním funkční nabídky, která je dle mého názoru více odpovídající živelnému vzniku aktuálních zázemí. Na této úrovni je extrémně důležitá efektivní alokace zdrojů, v rámci dotazníku jsem tak analyzovala jaké funkce by měly pro navrhované největší pozitivní vliv. Jedná se o čisté posouzení největší ekonomické efektivity pro veřejný návrh, tedy největšího užitku porovnáním cost a benefit. Nejvíce respondentů v otevřené otázce hlasovalo pro prostor ke konání společenských akcí (interiérový i exteriérový) a pro rozšíření nabídky sportovního využití (posilovna nebo vnitřní víceúčelový sál).

Zaškrtněte, co byste ocenil/a v jednotlivých prostorech fotbalového zázemí:

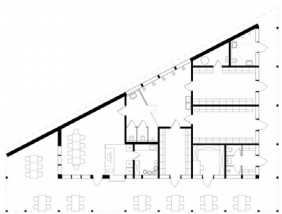

Nutné je také zohlednit kontext a vybavenost a nabídku služeb dle konkrétní oblasti, aby nedocházelo k duplikování funkcí. Dalším fakorem je pak aktuální stav zázemí - pouze málokdy se sektáváme s kompletně chybějícím zázemím, je tedy nutné zvážit jak k tématu přistoupit a jak navázat na stávající struktury.

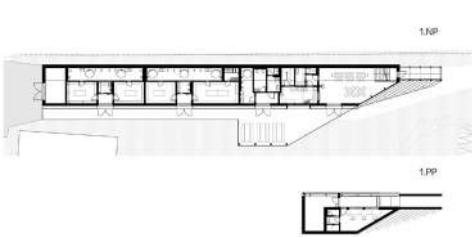
půdorys fotbalového zázemí, autoři Liangliang Chen, Sergio Mota, El Garrobo, Španělsko, 2023

půdorys fotbalového zázemí, autoři re:architekti, Úsilné, Česká republika, 2020 (studie)

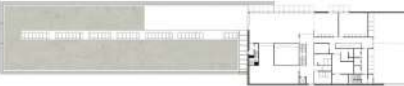
půdorys fotbalového zázemí, autoři Chrama, Studenec, Česká republika, 2021

půdorys fotbalového zázemí, autoři atelier ARS, Červený Kostelec, Česká republika, 2017

půdorys fotbalového zázemí, autor Stanton Williams, Londýn, Velká Británie, 2011

XS

- 01 šatna domácích
- 02 šatna hostů
- 03 šatna rozhodčích
- 04 toalety pro veřejnost

**šatna obsahuje: šatny, sprchy a toalety

S

- 01 šatna domácích
- 02 šatna hostů
- 03 šatna rozhodčích
- 04 toalety pro veřejnost
- 05 klubovna / hospoda
- (+ skladovací prostory a technická místnost)
- 06 kancelář

M

- 01 šatna 1
- 02 šatna 2
- 03 šatna 3
- 04 šatna 4
- 05 šatna a hygienické zázemí pro rozhodčí
- 06 technické zázemí
- 07 hygienické zázemí pro diváky a členy klubu
- 08 klubovna

L

- 01 šatna 1
- 02 šatna 2
- 03 šatna 3
- 04 šatna 4
- 05 záznam / komentář
- 06 trenéři / sklad
- 06 technické zázemí
- 07 prádelna
- 08 správce
- 09 klubovna / salónek
- 10 hospoda
- 11 hygienické zázemí pro veřejnost
- 12 sklad
- 13 personál / šatna / úklid

XL

- 01 celkový počet šaten je 26
- 02 kavárna
- 03 bar s kapacitou 300 lidí
- 04 3 konferenční místnosti
- 05 technické zázemí
- 06 sklad / personál / šatna / úklid
- 07 hygienické zázemí pro veřejnost
- 08 recepce

***Hackney Marshes Centum je velmi specifické. nabízí celkem 80 hřišť a to nejen pro fotbal, ale také pro kriket a rugby. Historicky je místem, kde se zrodila slavná anglická Sunday league.*

REFERENCE

4 Uneven House, fala, Porto, 2019

Portugalský ateliér fala - práce s doslovností použití prvků - estetika pro estetiku. Práce s barvami a akcentace použitých prvků. Materiálová kombinace.

Koláž. Kombinace materiálů a hledání souladu v ne-sourodosti. Vnitřní zastřešený prostor, různé formy průhlednosti dle konkrétních materiálů - plechy, polykarbonát atd. Možná reakce a paralela živelnosti růstu fotbalových zázemí.

6 New Affiliates, Samuel Stewart-Halevy, New York

5 Callebaut Architecten, BAST Architects & Engineers, ZOOM architecten, Belgium - Eeklo 2022

Charakter a materialita. Hra s vloženými objemy. Práce s barvami a akcentace použitých prvků.

7 Dominic Spalt Architektur, Liechtenstein - Schaan 2024

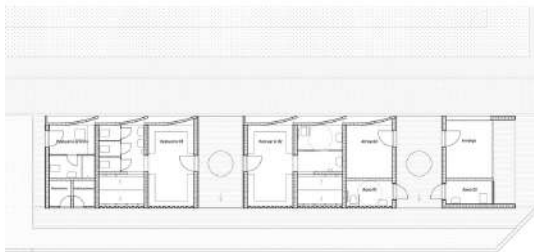
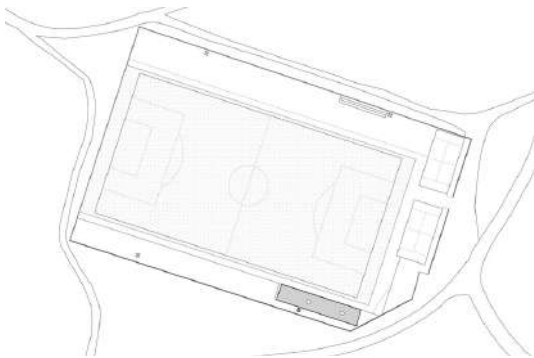
Barevný akcent. Neutralita podkladu a zvýraznění barvou - možnost zakomponovat klubové barvy.

Locker Rooms Pavilion

El Garrobo, Spain
Liangliang Chen, Sergio Mota
2023

Projekt budovy šaten a pomocných služeb je navržen v surovém prostoru jižního rohu fotbalového hřiště. Má obdélníkový půdorys (28 x 5,55 m) a modulární konstrukci s nosnými stěnami každé 3 m. Budova je z pohledové cihly, která slouží jako konstrukce i fasáda. Střecha sbírá dešťovou vodu a zajišťuje přirozené větrání. Na fasádě k hřišti je zakřivený tvar s místy k sezení a vertikálními otvory pro ventilaci. Na východním konci je malý salonek s výhledem na město El

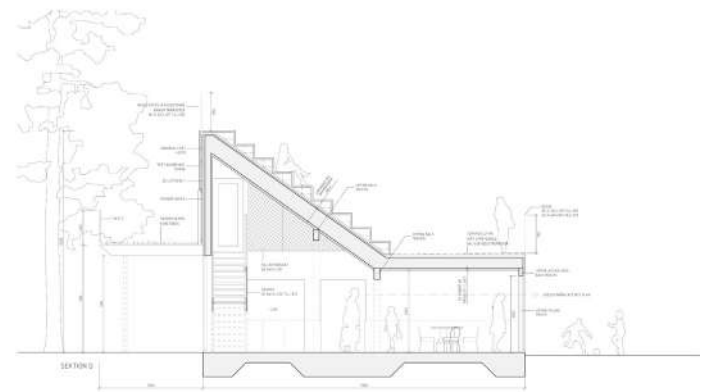
8

LidingövalLEN Small Football Stadium

Lidingö, Sweden
Dinell Johansson
2014

Fotbalový klub Lidingö potřeboval tribuny, kanceláře a kavárnu. Dali jsme je všechny do jednoho. Stojan na budově. Tribunu s kanceláři a kavárnou pod ním a centrálním vchodem, kde se mohou setkávat fotbal a město. Místo setkání pro každého.

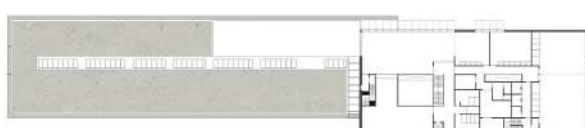

9

Hackney Marshes Centre

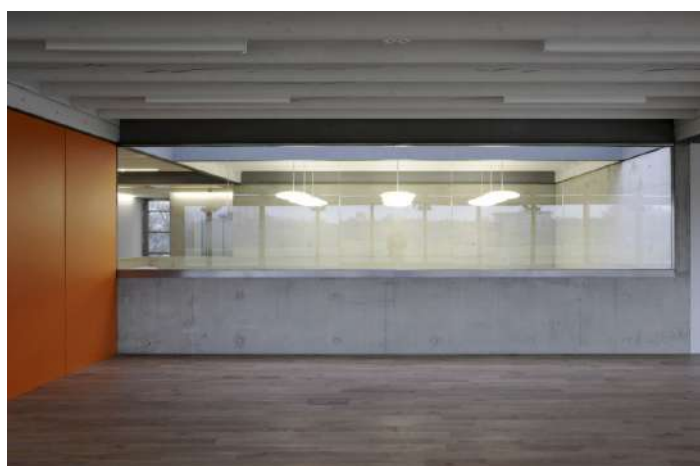
London, United Kingdom
Stanton Williams
2011

10

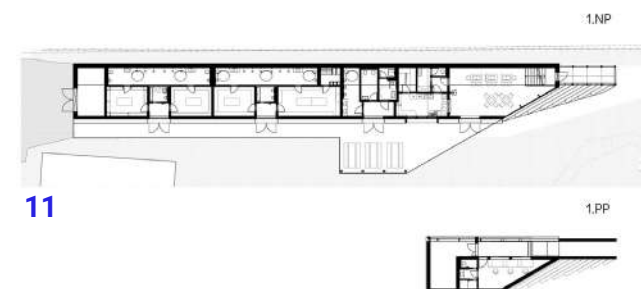

Marshes jsou již dlouho známé jako domov amatérského fotbalu na místní úrovni: místo drží rekord v největším počtu hřišť na jednom místě s více než 900 odehranými zápasy ročně. NOvé šatny a zařízení pro diváky a místní komunitu byly navrženy po diskuzi s zainteresovanými stranami. Místo je propojení přírodního a umělého prostředí, kontextem je přilehlý olympijské park a údolí Lea. Budova se nachází na jihovýchodní hranici hřiště a vymezuje South Marsh a parkoviště. U materiálů se kladl důraz na odolnost vůči povětrnostním vlivům a také na možnost celkového uzavření budovy z důvodu bezpečnosti, protože se jedná o stavbu ve velmi odlehлém prostředí.

Zázemí fotbalového hřiště ve Studenci

Studenec, Liberec, Česká republika
Chrama
2021

11

Zázemí fotbalového hřiště ve Studenci respektuje polohu původní budovy a svým protáhlým tvarem odděluje sportovní areál od obytné zástavby. Společně s přilehlou sokolovnou vytváří ohraničení a malebnost, přičemž hřiště je umístěno níže než budovy. Hygienické zázemí pro hráče je vzdálenější, zatímco klubovna a zázemí pro diváky jsou blíže hřišti. V podzemí se nachází zázemí pro rozhodčí a technická místnost, nad nimi je terasa s lepším výhledem na hřiště. Prostor je efektivně využit, přičemž jednotlivé části budovy jsou přístupné z venkovní kryté chodby. Vstupy vystupují z průčelí a jsou barevně odlišeny, čímž zkracují podlouhlý tvar budovy.

Sportovní klub Úsilné

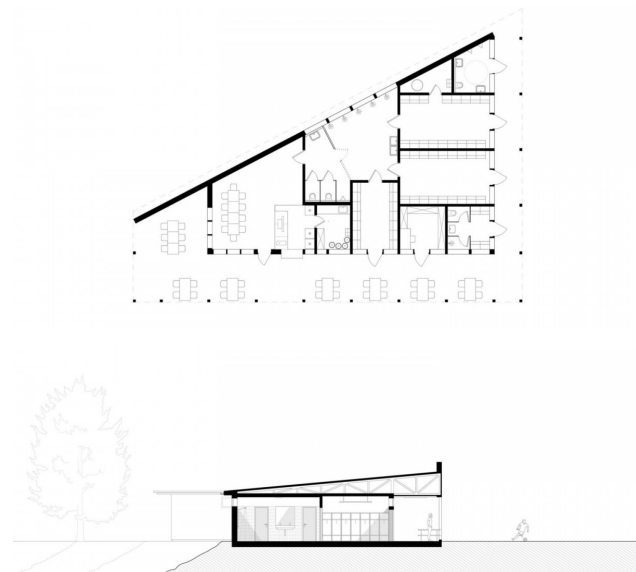
Úsilné, Česká republika

re:architekti

2020 (studie)

(Anotace autora) Navrhované zázemí sportovců se-
stává ze dvou objektů – sportovního a technického
zázemí. oba objekty jsou umístěny na části pozemku
mezi vstupem na hřiště od rybníka a polem na výcho-
dě. z tvaru pozemku vychází i trojúhelníkový půdorys
celého zázemí – ten kopíruje hranu fotbalového hřiš-
tě, rybníka a nově plánovaného hřiště. tvar domu s vy-
sokým čelem a rastrem sloupů navazuje na stávající
objekt u tenisových kurtů a uzavírá tak celý sportovní
areál. hluboký ochoz bude během fotbalového zápasu
sloužit jako krytá terasa, kam se pohodlně vejde velký
stůl pro fanoušky a zároveň zde bude možné vstupov-
vat do jednotlivých místností. velký nápis sk úsilné na
fasádě nad ochozem dává přespolním jasně najevo,
na kterém hřišti dnes hrají. stejně tak výrazná je i dře-
věná fasáda, která vychází z klubových barev.

12

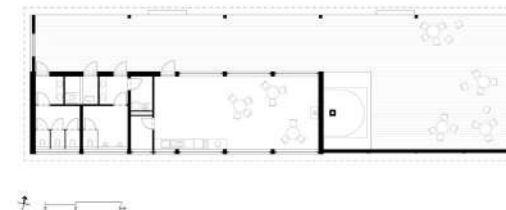

Komunitní centrum Úsilné

Úsilné, Česká republika

re:architekti

2020

13

(Anotace autora) Komunitní centrum v Úsilném vznik-
lo na základě Architektonické koncepce obce, kterou
zpracoval ateliér re:architekti v roce 2013. Architek-
tonická koncepce popsala plácek Pod kaštany, jako
místo, kde mají do budoucna vzniknout dvě nové
obecní stavby – Komunitní centrum a Spolkový dům
a podpořit společenský charakter místa, kde se do-
posud pořádá Svatováclavská pouť. Komunitní centrum
je jednoduchá dřevěná stavba, která se otevírá velkou
verandou směrem do centra obce, zároveň uzaví-
rá plácek Pod kaštany směrem k polím a dotváří tak
centrální prostory obce. Stavba sestává ze společen-
ské místnosti, toalet a verandy. Společenská místnost
je využívána místními sousedy pro různé příležitos-
ti – od zasedání zastupitelstva po společné pečení a
vaření na slavnosti, v případě větších společenských
akcí na plácku může sloužit jako výčep a výdej pití a
jídla. Toalety přístupné z verandy jsou stabilním záze-
mím pro velké společenské akce, které se Pod kaštany
pořádají. Veranda je využita při slavnostech k sezení
u velkých stolů, širší východní část je možné promě-
nit v jeviště orientované k plácku i jako krytá venkovní
místnost. Do budoucna je v plánu umístit na verandě
i velkou chlebovou pec. Jedná se o masivní dřevěný
skelet z lepených profilů s CNC spoji. Stěny jsou pro-
vedeny jako rámová dřevěná konstrukce. Vnější i vel-
ká část vnitřního opláštění je provedena z natíraných
palubek, podlaha verandy z modřínových fošen, vnitř-
ní podlahy jsou lité.

NÁVRHOVÁ ČÁST

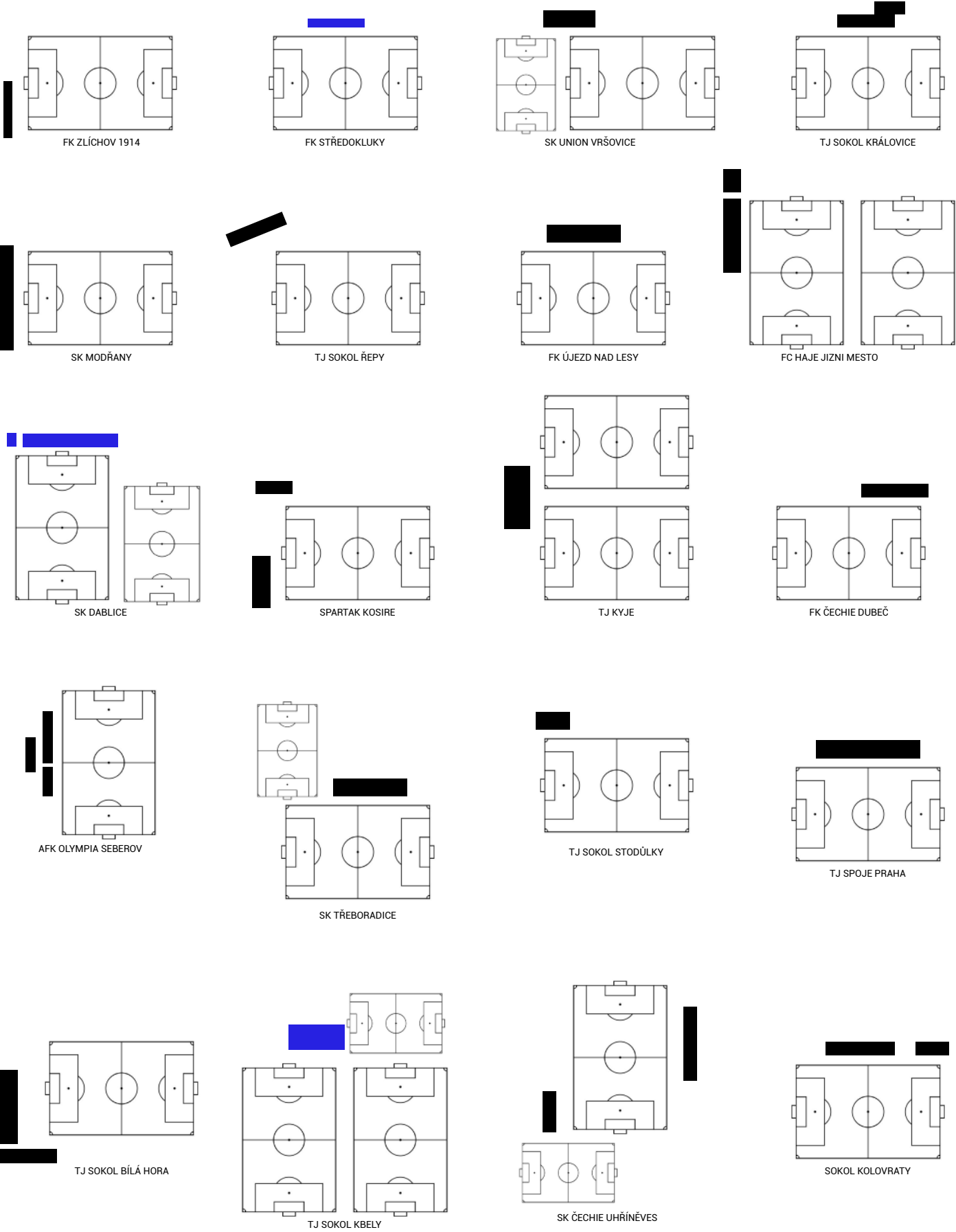
A ve finále tohle všechno zkusit vzít a aplikovat na konkrétní hřiště. Orientovat se dle stupně zástavby - místa, kde je možné navázat na existující strukturu, ale i místa, kde je potřeba začít od základu. Místa na periferii, ale i místa blíže srdci Prahy. Ověřit jestli i tady je možné vybudovat komunitu, která funguje i v místě možností. Chci zjistit, jestli je i tady potenciál propojení. Propojení funkcí a propojení lidí k vytvoření komunity.

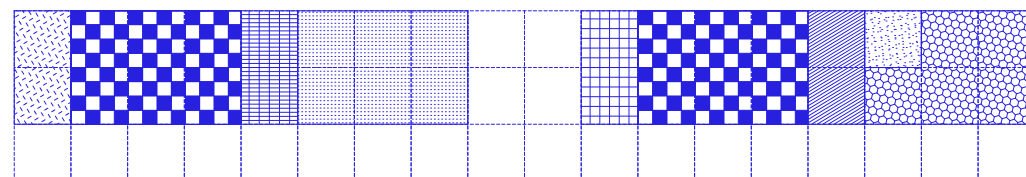
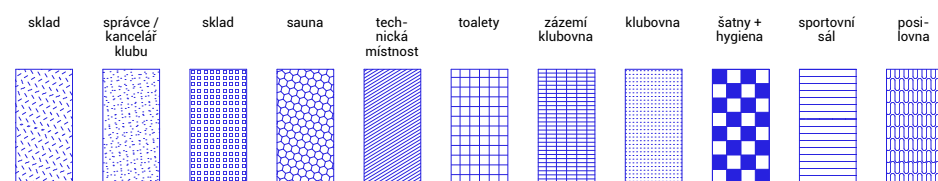
Koncept

Chtěla jsem vymyslet formu, která by byla použitelná na všechny lokality, ale zároveň by nevytvořila unifikovanou stavbu. Je to o míře hledání základních prvků, které jsou všude stejné a fungují pro daný účel a prvků, které jsou nezaměnitelné, pro identifikaci daného klubu, která je zásadní pro budování vztahu k týmu ale i komunitě a lokalitě, který může vést dál k občanské angažovanosti a aktivaci, nebo může posílit pocit sounáležitosti a zamezit pocitům vyloučení.

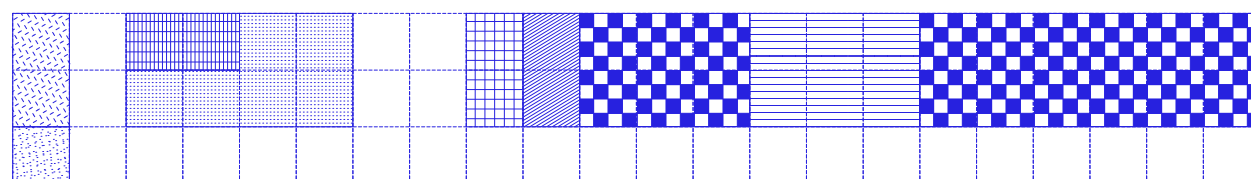
Výběr lokality byl pak rovnicí několika proměnných, orientace a pozice zázemí vůči hřišti, kde jsem chtěla ukázat variantu, kde je zázemí na podélné straně hřiště (nejčastější případ) či na kratší straně hřiště, ale chtěla jsem vyzkoušet také atyp, pozici která vzniká posunutím dvou hřišť a nutností umístit zázemí do zbytkového prostoru, kritériem byla také velikost samotného klubu, která se zároveň nejvíce odrážela v počtu šaten (Středokluky - 4, Ďáblice - 6, Kbely - 8, roli pak hrál i kontext a snaha „otestovat“ jakým způsobem může modul reagovat na své okolí, v neposlední řadě jsem také vycházela z komunikace s kluby a jejich pohled na věc a názory, které pro mě byly zásadní.

Výsledek je pak výše zvolená kombinace několika aspektů: modul, který vychází ze základního stavebního kamene, kterým jsou hlavní provozy, tedy šatny a hygienické zázemí, který zároveň odpovídá modulům a jednotkám na formát zděných či blokových staveb, ale i na dřevostavby a měl by optimalizovat rozměry pro použití prvků a tím pádem ekonomičnost stavby. Liniový charakter, který vychází z dané typologie a umístění staveb většinou na podélných či kratších stranách hřiště, pozemky jsou ale většinou velmi dlouhé práce s modulem z pohledu funkčního uspořádání je pak „tetrisové“ skládání za sebe dle požadovaných provozů. Rozměry základního modulu jsou 3750 mm x 7500 mm. Modul zde zároveň nefunguje jako dogma, ale je snahou „zjednodušit“ návrh nového zázemí, který by pak měl být lépe aplikovatelný na další imaginární příklady - např. třetí navrhovaná lokalita, TJ Spartak Kbely, pracuje s klasickým modulem pouze na části šaten a hygienického zázemí, druhá stavba je řešena jako atyp, který ale z klasického modulu vychází. Práce s zastřešeným venkovním prostorem, který slouží jako hlavní setkávací prostor: pro sledování zápasu, ale i pro ostatní konané akce. Materiály které zohledňují nízké nároky na ekonomičnost výstavby, ale také nekombinují složité stavební postupy pro častou práci svépomocí, prosvětlení a odvětrání. Zároveň identifikující prvky, které kombinují typ fasády či opláštění nosné konstrukce (plech, dřevo, omítka...dle charakteru), konstrukce zastřešení, která vychází z dané lokality (kšilt nebo otevřená sedlová střecha) a optimalizují zastřešení a použití solárních panelů, a v neposlední řadě použití klubových barev - pruhy na dveřích, probarvení fasády, barvy sloupů, kachličky hygienické části atd.

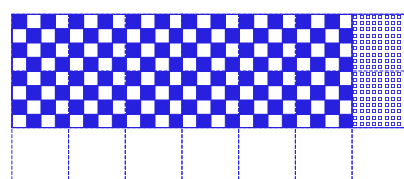
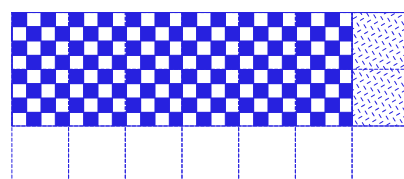

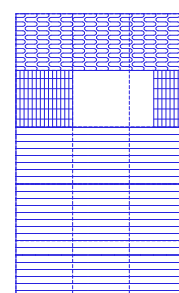
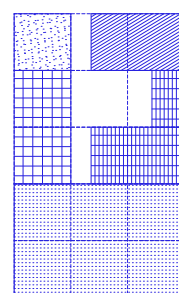
FK STŘEDOKLUKY

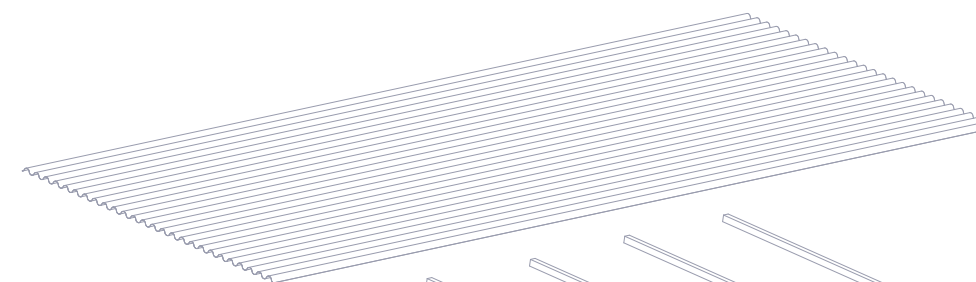
SK ĎÁBLICE

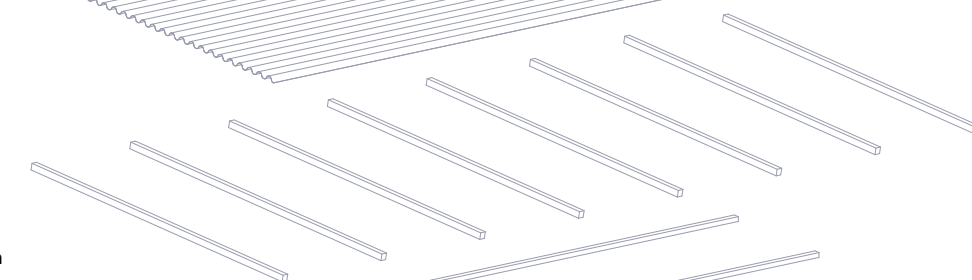
TJ SPARTAK KBELY

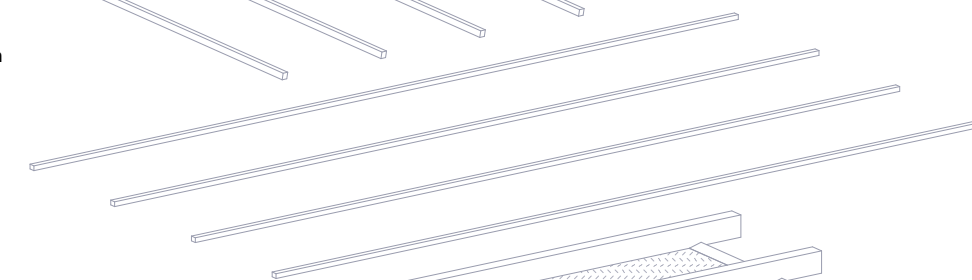
vlnitý plech

latě 80 x 80 mm

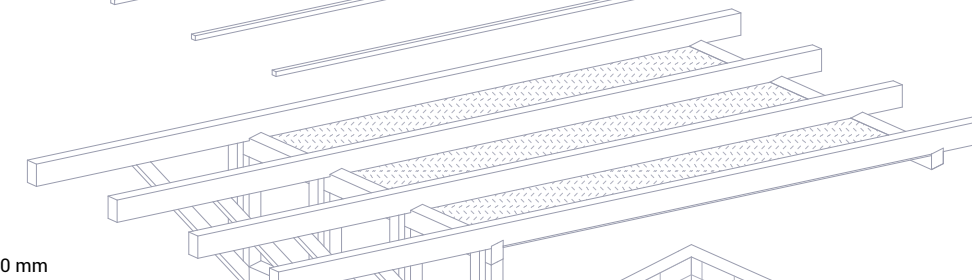

kontralatě 60 x 60 mm

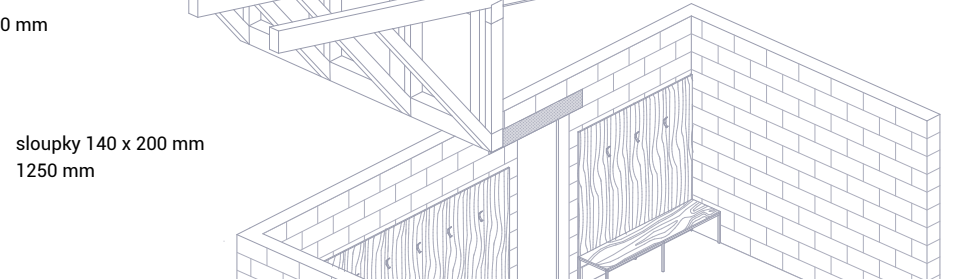

OSB deska

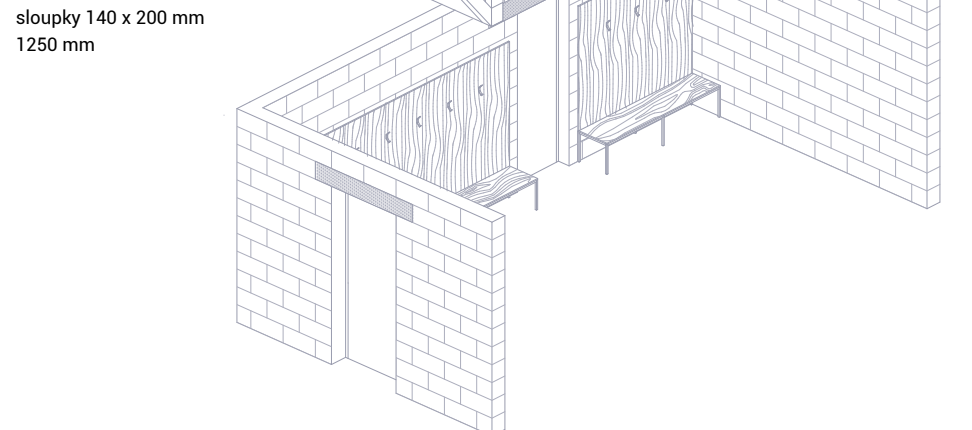
pozednice
200 x 200 mm

krokve 280 x 140 mm
1250 mm

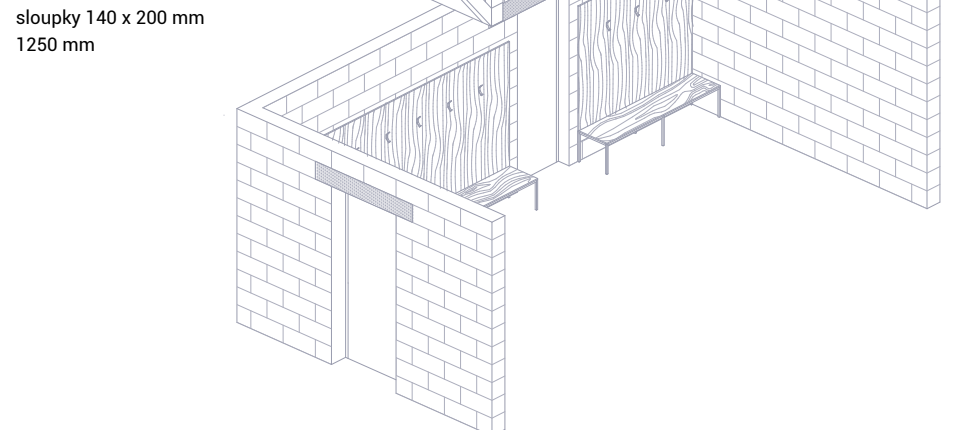

sloupky 140 x 200 mm
1250 mm

instalační předstěna
překližka

betonové tvárnice
200 x 250 x 500 mm

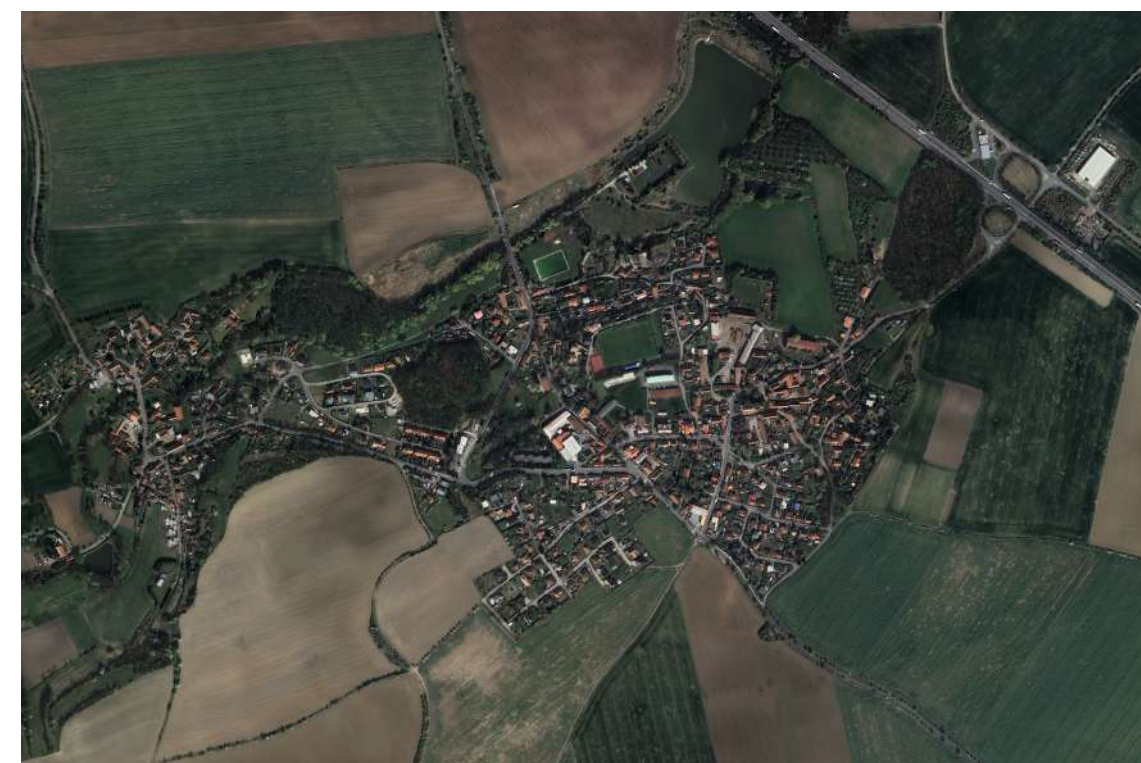

FK STŘEDOKLUKY

První lokalita a tým, který jsem si vybrala jsou FK Středokluky. Klidná obec, která leží asi 10 km severozápadně od Prahy a díky blízkosti dálnice D7 má velmi dobrou dostupnost. Vesnici tvoří náves a směs tradičních venkovských stavení, novějších rodinných domů a veřejných budov, centrem prochází Středoklucky potok a dominuje mu barokní kostel sv. Prokopa. Stejně jako další místa na rozhraní se rozvíjí spolu s hlavní městem, zvyšuje se tlak na využití pozemků a celkového rozvoje, i přesto se podařilo uchránit fotbalovému hřišti výsostně přímo v jejím středu. FK Středokluky byly založeny v roce 1930 a působí ve III. třídě okresu Praha-západ a kromě mužského A-týmu se věnuje i výchově mládeže ve spolupráci s obcí Dobrovíz.⁽¹³⁾

14 ortofotomapa lokality Středokluky

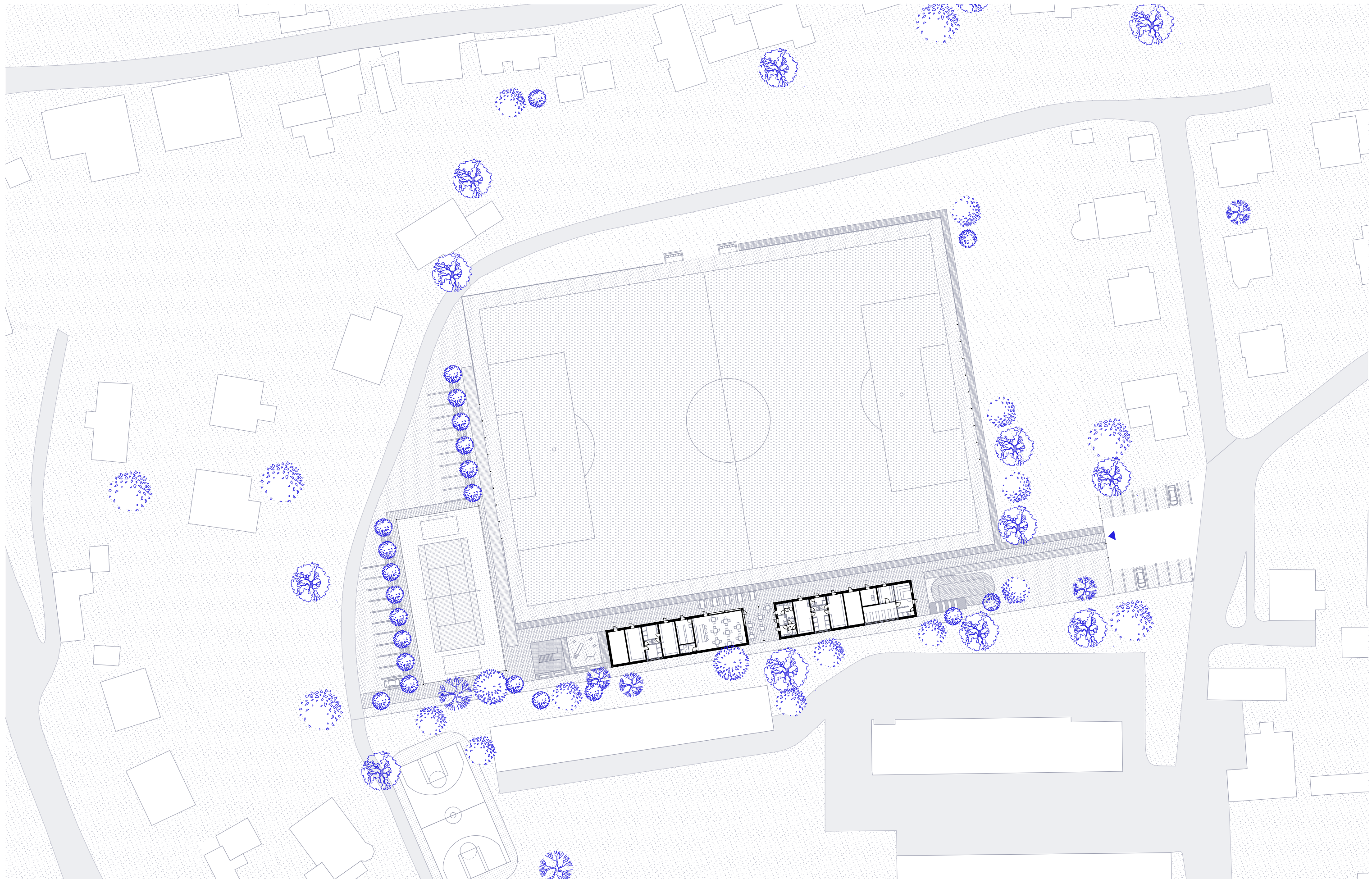

(13) FK STŘEDOKLUKY. Oficiální web FK Středokluky [online]. Dostupné z: <https://www.fkstredokluky.cz/>

V rámci své diplomové práce jsem oslovila místního starostu, zjistila jsem, že obec plánuje projekt na obnovu návsi a několik dalších záměrů. Jedním z nich je i středoklucké fotbalové hřiště, které je součástí sportovního areálu. Projekt je zatím v přípravné fázi, která se skládá z participativního dotazníku, kde se společně s občany mají stanovit konkrétní zásahy. Ve svém návrhu jsem se tak rozhodla pro dvě varianty přístupu, jedním je cesta tzv. prvního zásahu, kde se snažím zachovat stávající zázemí a pomocí minimálních změn i prostředků zlepšit jeho fungování. Vycházela jsem již ze zmíněného dotazníku, kde se nejčastěji objevuje chybějící krytý prostor a nedostatečné hygienické zázemí, dále pak celkový stav objektu a to především z pohledu tepelné stability. Původní zázemí je z konce 70. let, v roce 1985 došlo v rámci akce Z k dostavbě, další stavební úpravy pak proběhly na konci tisíciletí a začátkem nultých let pak byl plán na rekonstrukci střechy, který však nebyl realizován. Navazuji na aktuální stav, dělám drobné úpravy, které vytvoří 3 šatny, hlavní mužstva A zůstává a obnoví se původní dvě, které mohou kromě fotbalu využívat také žáci přilehlé školy, kteří navštěvují sportoviště. Stávající zdivo tl. 300 mm využívám jako nosnou konstrukci a přidávám zateplení a fasádu z vlnitého plechu, která zajistí provětrání, dokončuji rekonstrukci střechy a doplňuji nový objekt hygienického zázemí a venkovního servisu. Původní a novou stavbu spojuji velkou střechou, která může sloužit i jako tribuna pro návštěvníky a podporuje setkávání a komunitní akce.

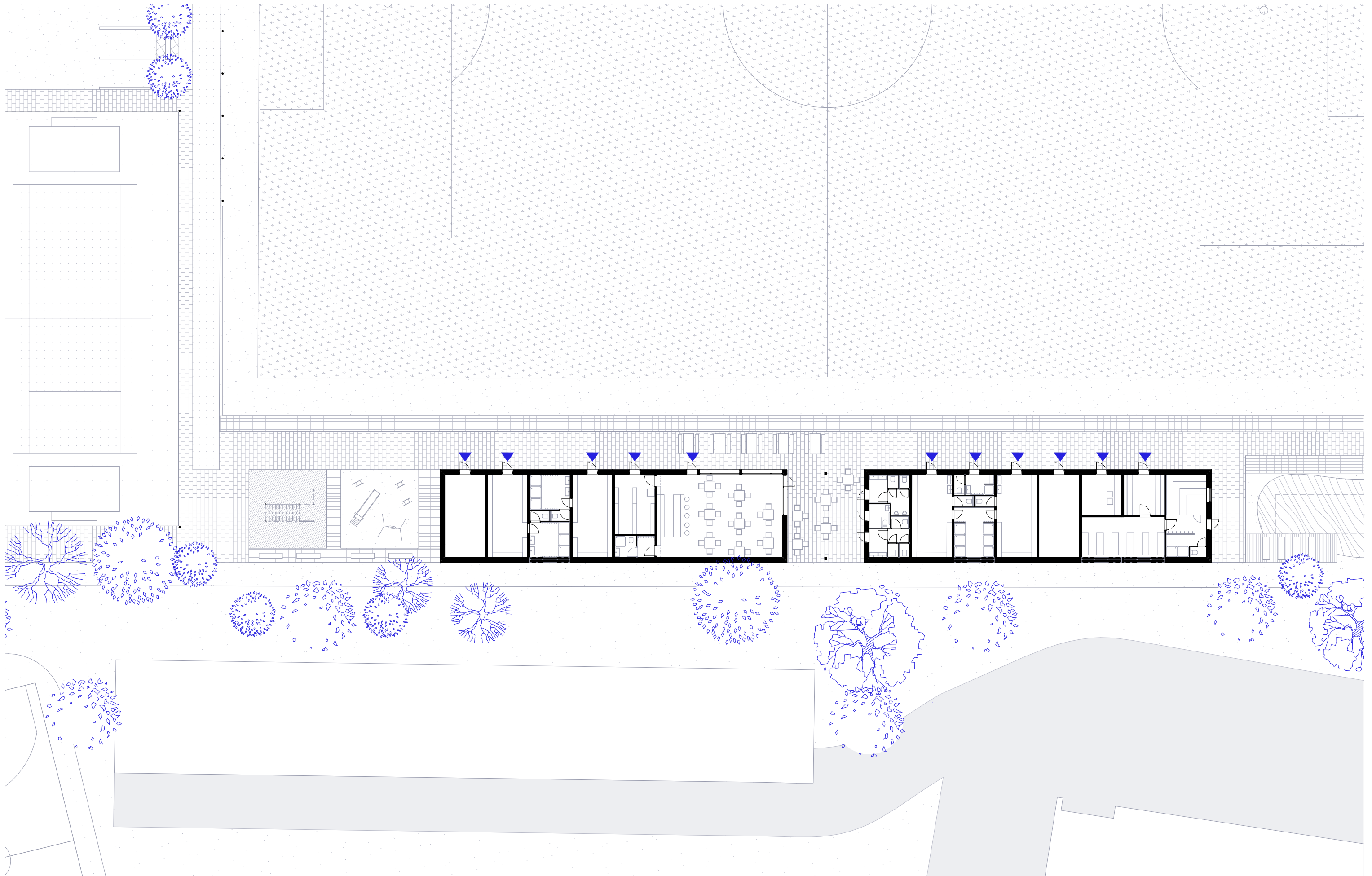
Druhá varianta pak vychází z modulu, přidávám hospodu, která může sloužit i jako klubovna a která v obci chybí, zároveň se snažím místo rozšířit i na mimo sezónní využití, doplňuji saunu a přidávám jezírko, které může fungovat pro akumulaci vody, ale využívat ho mohou i místní hasiči, kteří pořádají na plácku za hřištěm soutěže. Střechu je možné využít k instalaci fotovoltaických panelů, navržené je tepelné čerpadlo vzduch / voda a rekuperace šedé vody. Areál je bezbariérový, hlavní pochozí části jsou z betonové dlažby a méně využívané úseky pak z dlažby zatravnovací.

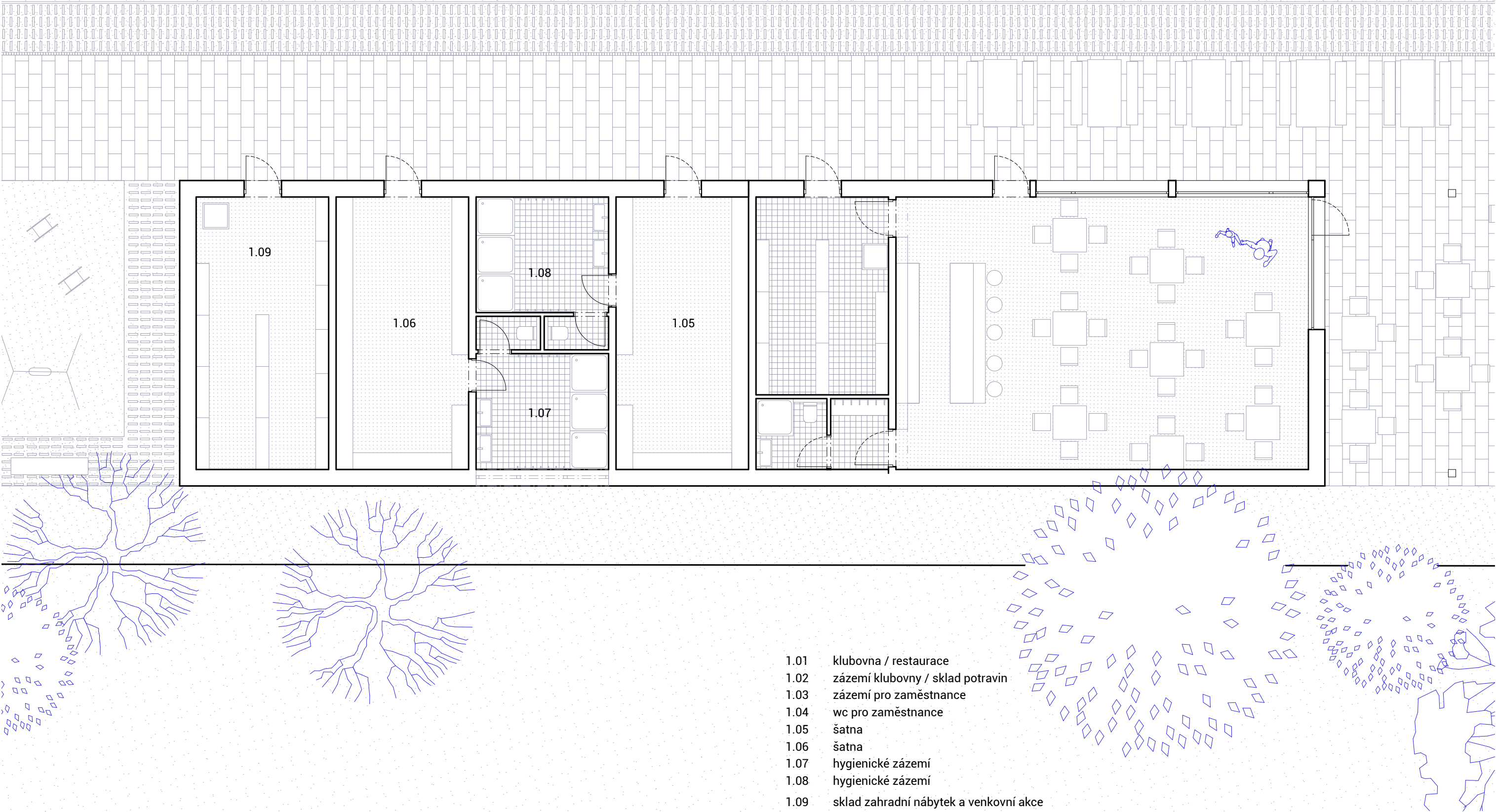

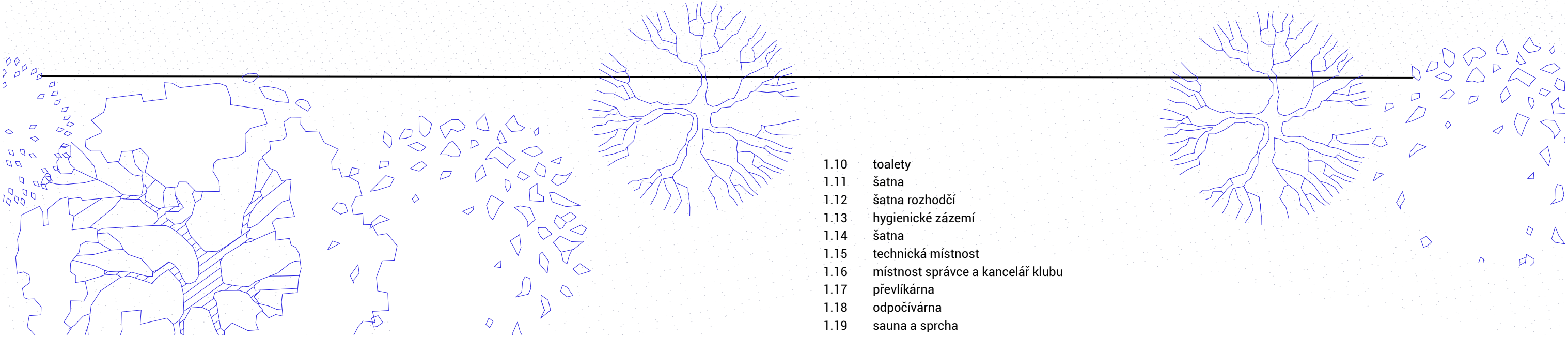
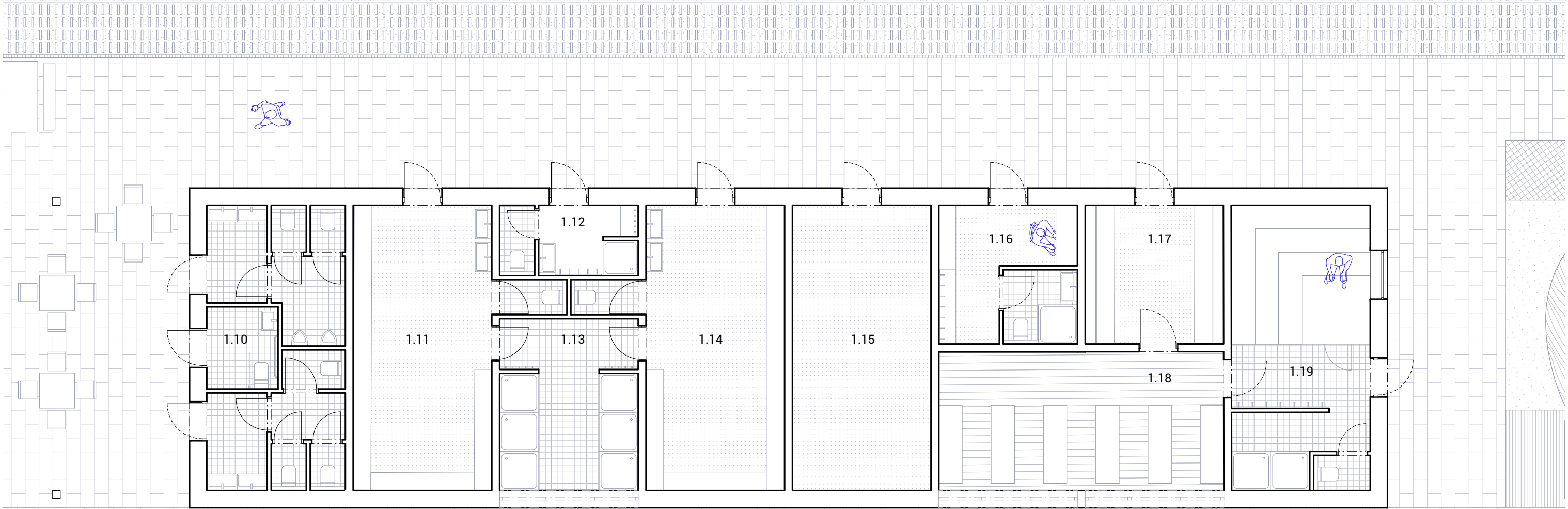

- 1.10 toalety
- 1.11 šatna
- 1.12 šatna rozhodčí
- 1.13 hygienické zázemí
- 1.14 šatna
- 1.15 technická místnost
- 1.16 místnost správce a kancelář klubu
- 1.17 převlíkárna
- 1.18 odpočívárna
- 1.19 sauna a sprcha

pohled severní

pohled jižní

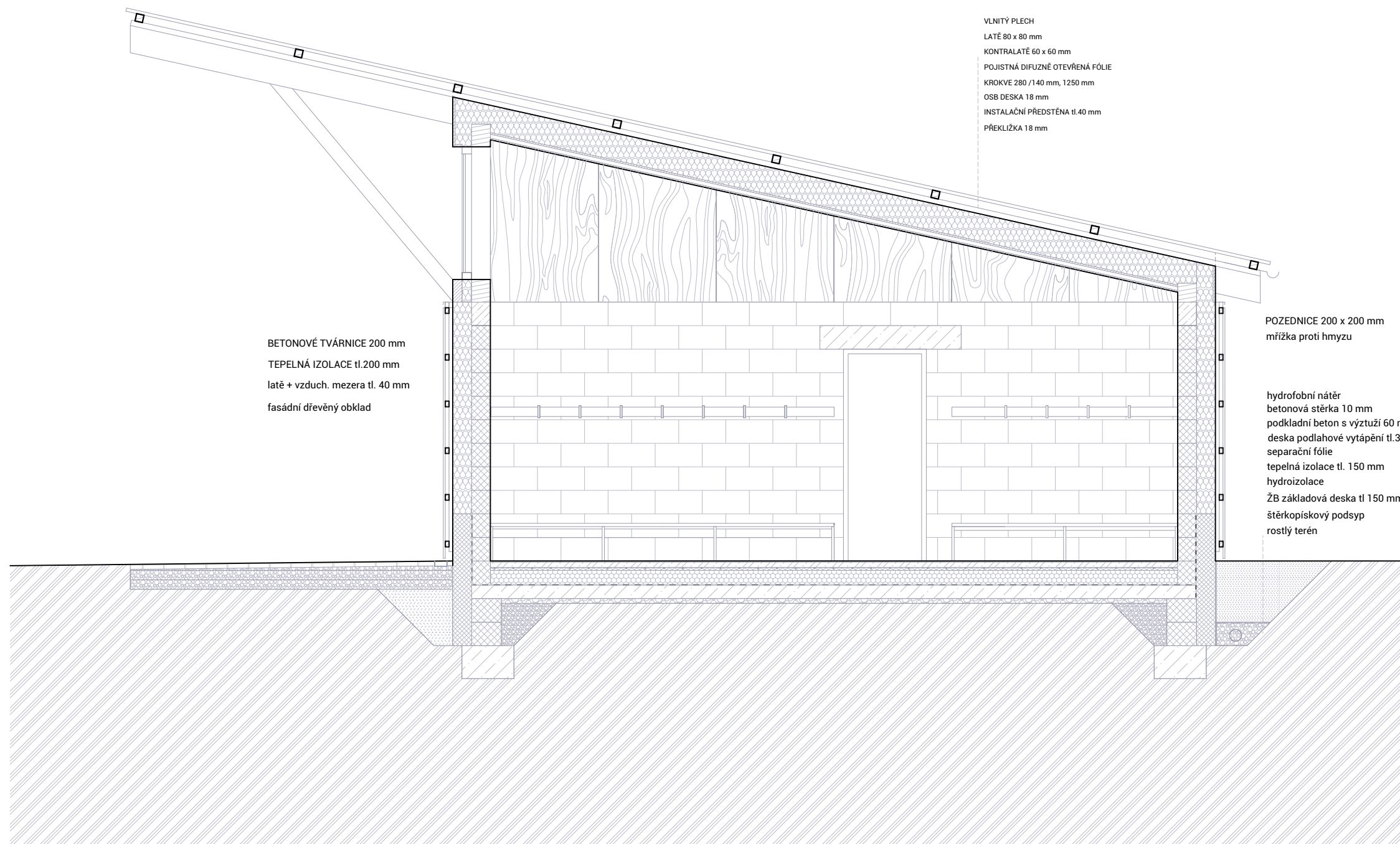

pohled východní

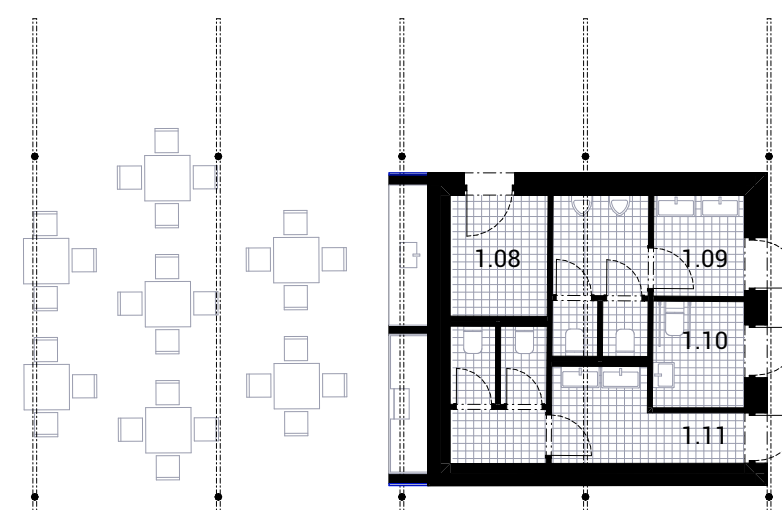
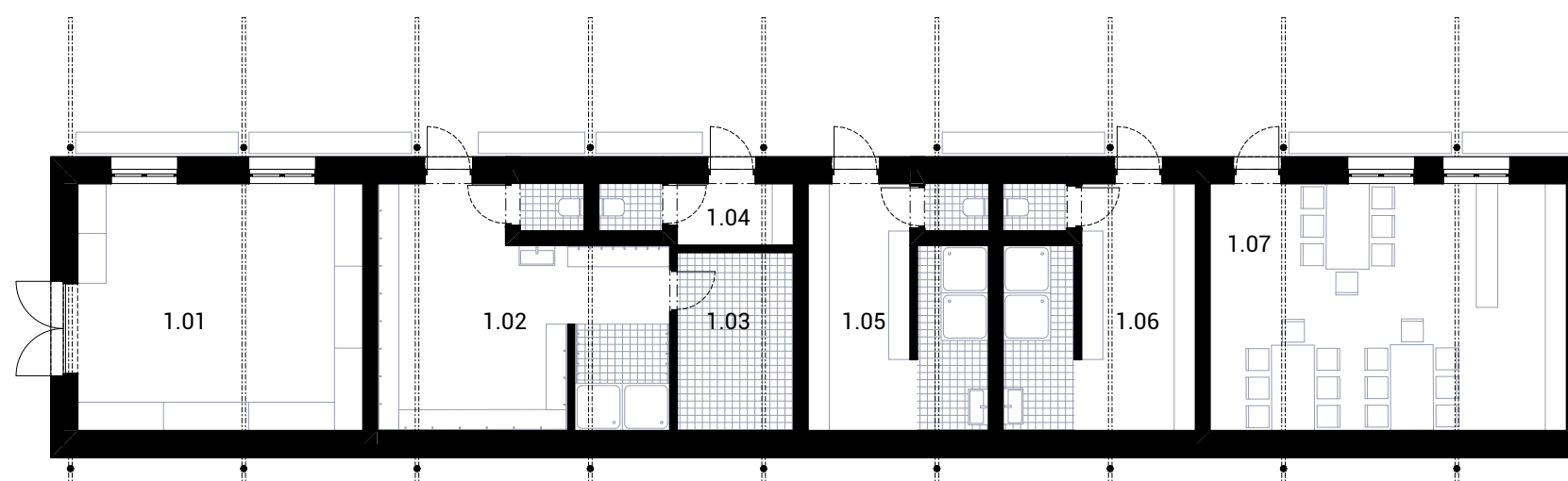
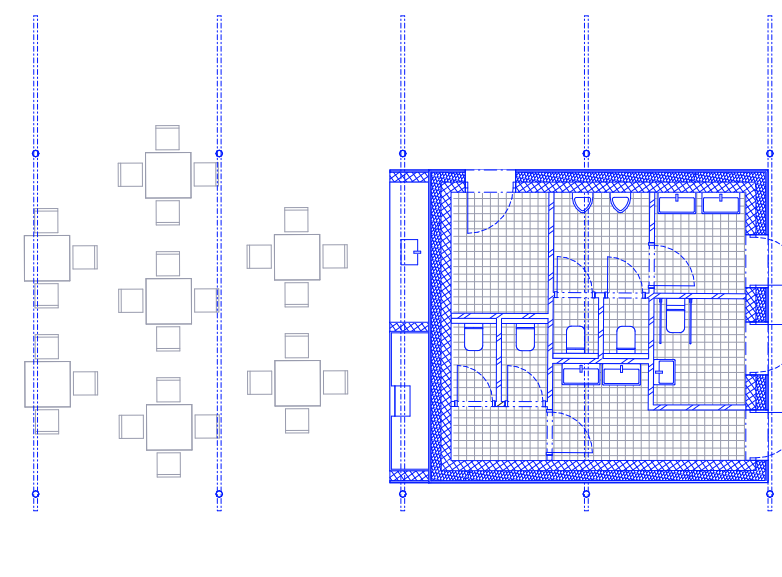
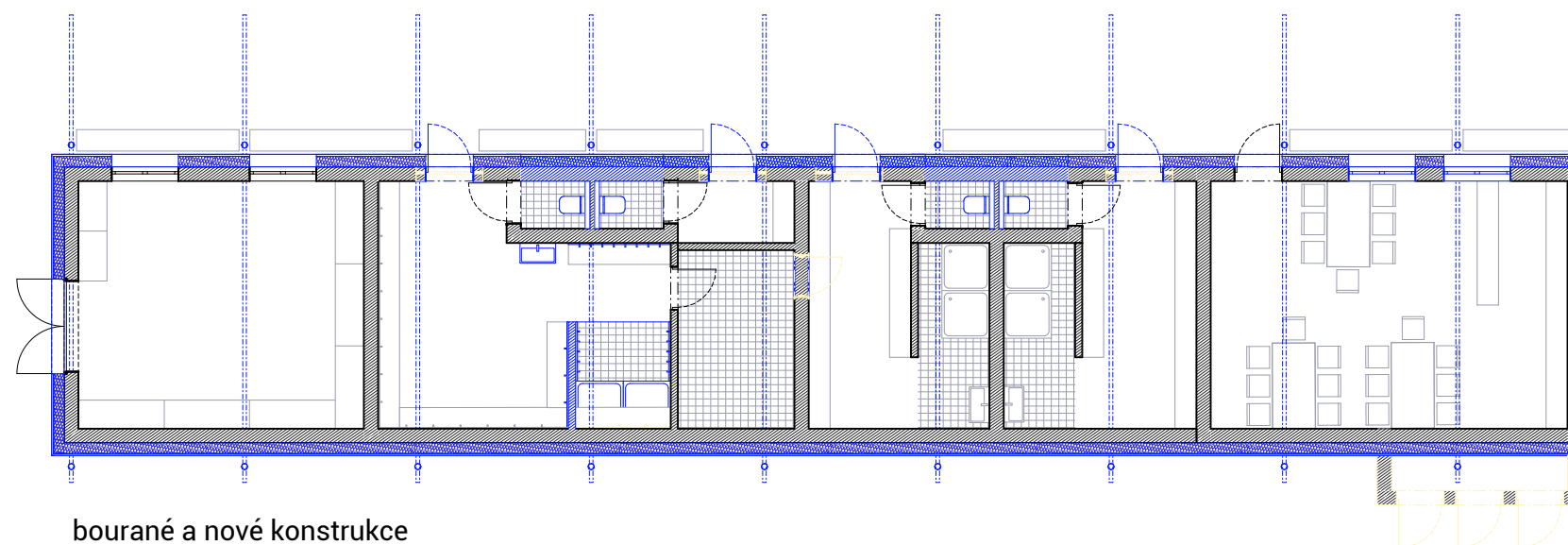
pohled západní

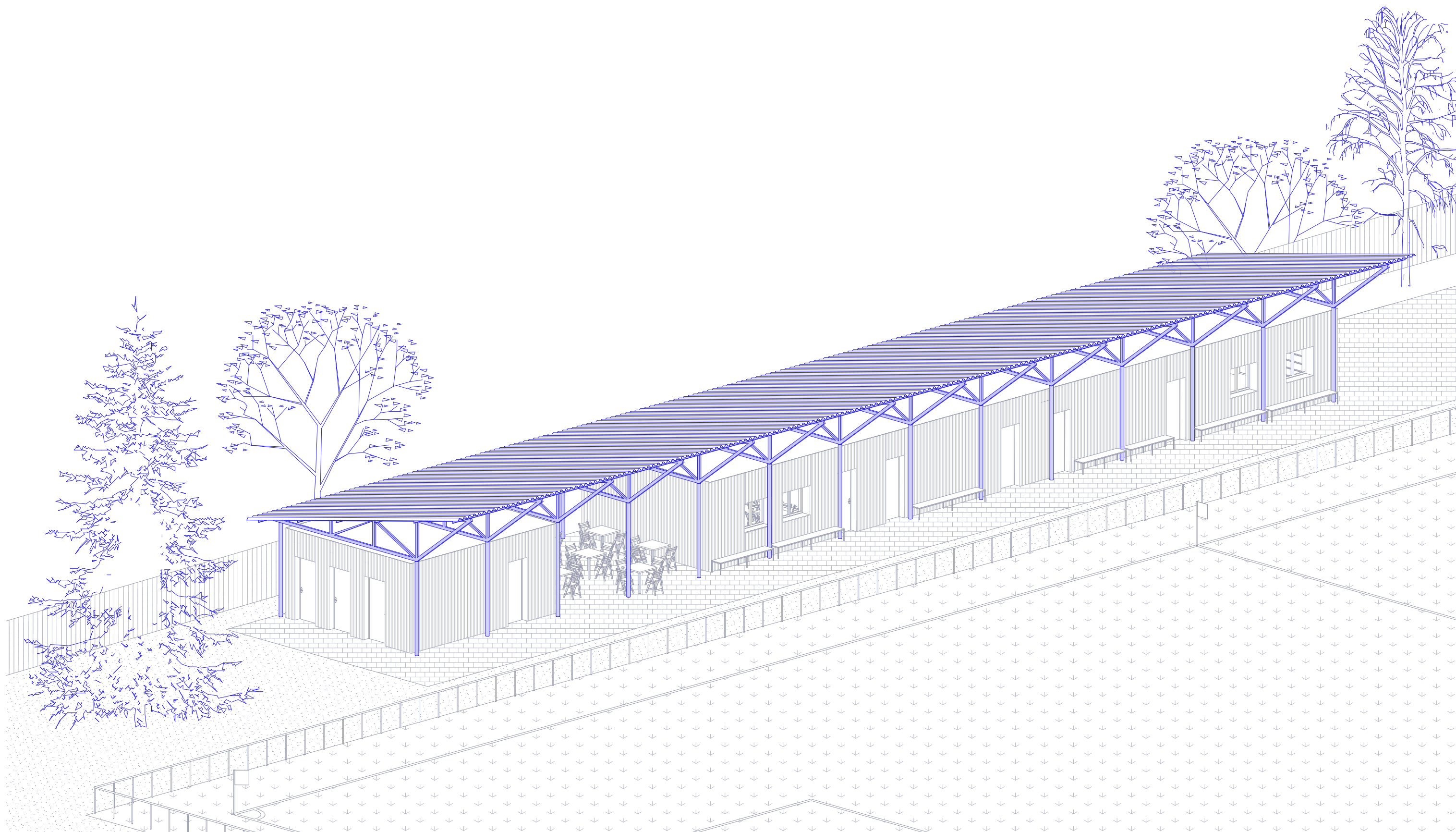

1.01	sklad	31,20 m ²
1.02	šatna muži A	27,30 m ²
1.03	technická místnost	19,20 m ²
1.04	sklad potravin	3,20 m ²
1.05	sklad a hygienické zázemí	17,60 m ²
1.06	šatna a hygienické zázemí	17,60 m ²
1.07	klubovna	39,00 m ²
1.08	wc	3,69 m ²

1.01	sklad	31,20 m ²	1.07	klubovna	39,0 m ²
1.02	šatna + hygienické zázemí	28,70 m ²	1.08	úklidová místnost	4,85 m ²
1.03	technická místnost	19,20 m ²	1.09	wc muži	10 m ²
1.04	šatna rozhodčí	4,55 m ²	1.10	wc invalida	4,55 m ²
1.05	šatna a hygienické zázemí	18,95 m ²	1.11	wc ženy	11,20 m ²
1.06	šatna a hygienické zázemí	18,95 m ²			

SK ĎÁBLICE

Druhým místem a týmem, který jsem si vybrala jsou SK Ďáblice. Ďáblice jsou katastrálním územím Prahy a tvoří městskou část Praha-Ďáblice. Původní samostatná vesnice byla k hlavnímu městu připojena v roce 1968. Z historických katastrálních map je vidět, že hřiště se nachází v těsné blízkosti hlavní ulice, která směřuje na Prahu a podél které se obec historicky rozvíjela. Fotbalový klub SK Ďáblice byl založen v roce 1919 a má za sebou dlouhou a úspěšnou historii, která sahá až do období „zlaté éry“ v letech 1933–1943, kdy se mužstvo umístilo na prvním místě v Mistrovství středočeské fotbalové župy a postoupilo do I.A třídy. Dnes SK Ďáblice působí v 1.A třídě pražského fotbalu a kromě mužského A-týmu se věnuje i výchově mládeže. ⁽¹⁴⁾

15 ortofotomapa lokality Ďáblice

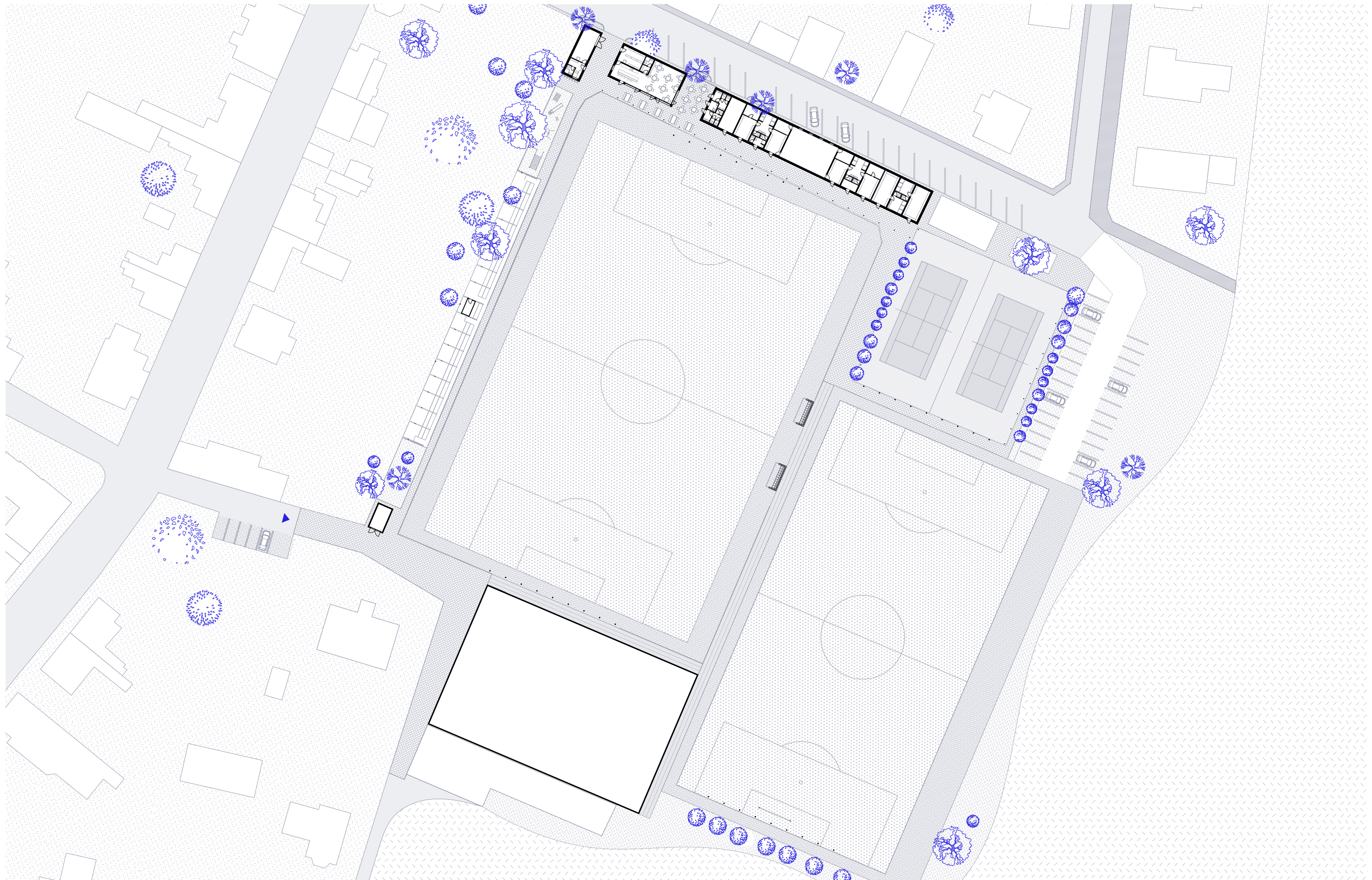

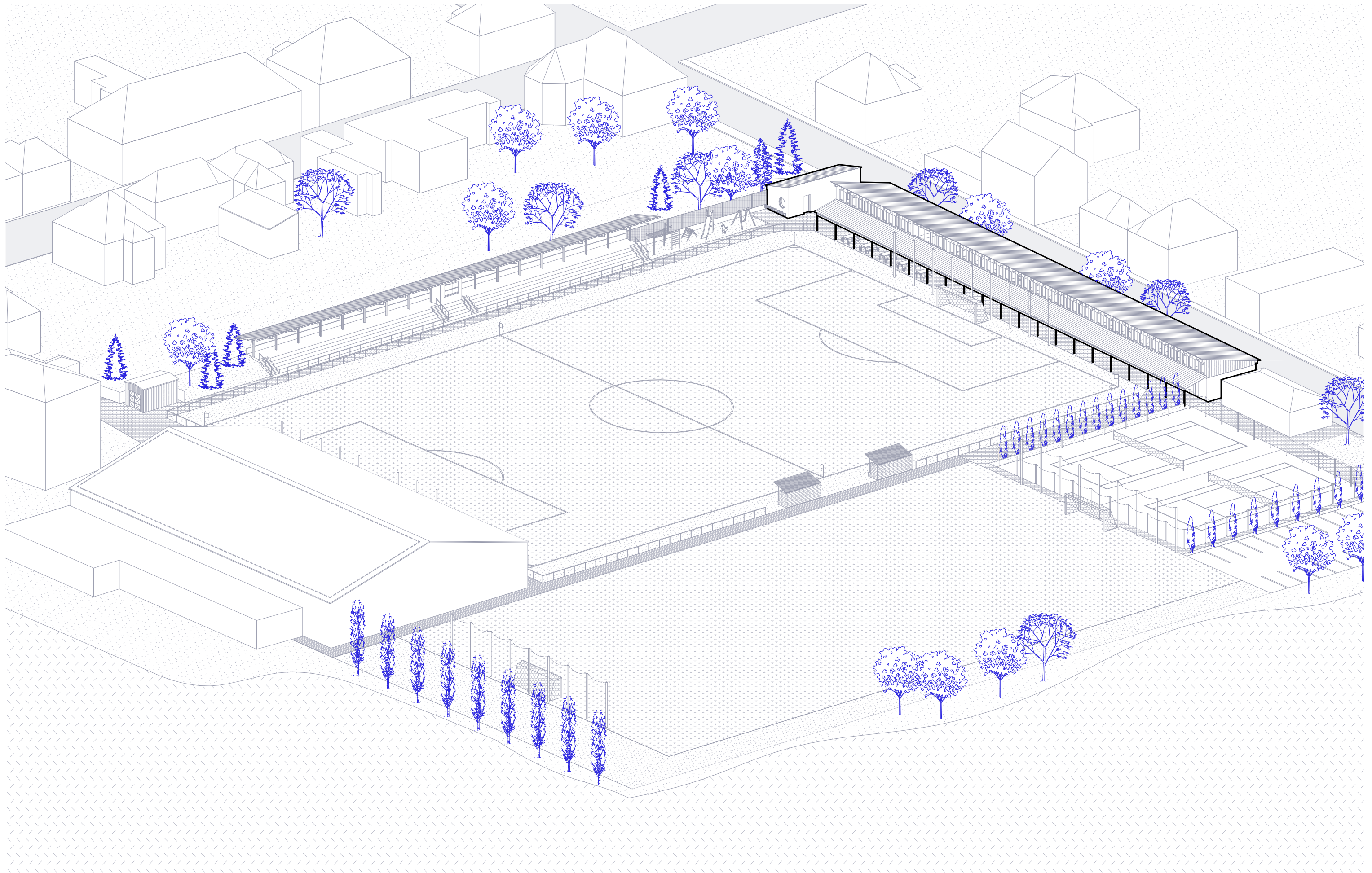
(14) SK ĎÁBLICE. Oficiální web fotbalového klubu SK Ďáblice [online]. [cit. 21. 5. 2025]. Dostupné z: <https://www.skdblice.eu/>

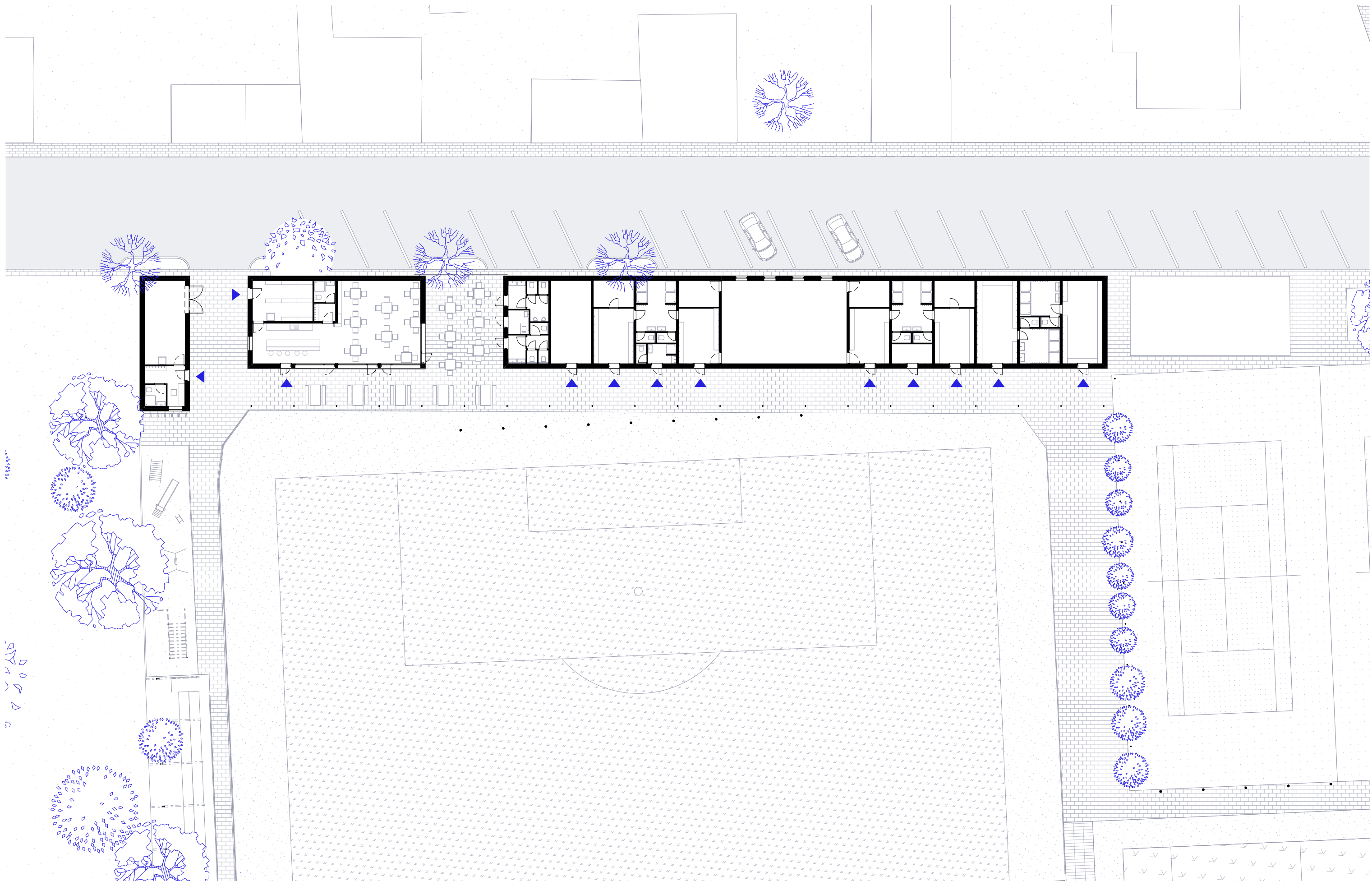
Návrh v Ďáblicích začal několika hodinami v archivu Prahy 8, kde jsou celkem tři velké štosy podkladů, které překvapivě podrobně mapují celý vývoj tohoto areálu. První zmínky jsou z roku 1972, kdy ještě jako Dynamo Ďáblice klub žádá o výstavbu kabin. Další stavební úpravy pak proběhly v roce 2006, kdy proběhla demolice prvního traktu u vstupu a provizorních UNIMO buněk a zázemí bylo rozšířeno o nové šatny (sekce D), ve stávajících objektech byla také nahrazena střecha. Posledním zásahem pak byla rekonstrukce v roce 2015 z rukou architektonického studia Headhand Architekti. V rámci tohoto projektu došlo k zateplení celého objektu kontaktním zateplovacím systémem, výměna některých stropních konstrukcí, dveří a okenních otvorů a výměna za plastová okna s izolačním dvojsklem. Právě tento poslední zásah staví návrh nového zázemí do více hypotetické roviny. Znovu zde navrhuji dva přístupy, již dříve představený koncept prvního zásahu a návrh nového objektu. Z výše vypsanych důvodů je první zásah, co nejméně invazivní, zázemí je v poměrně dobrém stavu, vnitřní program funguje a v této fázi tak navrhuji přístřešek, který doplňuje chybějící zastřešený venkovní prostor. Přístřešek vytváří souvislé zastřešení jinak odlišných před prostor všech čtyř sekcí a sjednocuje vizuální rozbitost fázového dostavování. Nahrazuje tak provizorní soustavu slunečníků, verand a jiných typů zastřešení a vytváří hlavní exteriérový komunitní prostor. Celé plocha je navíc svou orientací na jih ideální k použití fotovoltaiky.

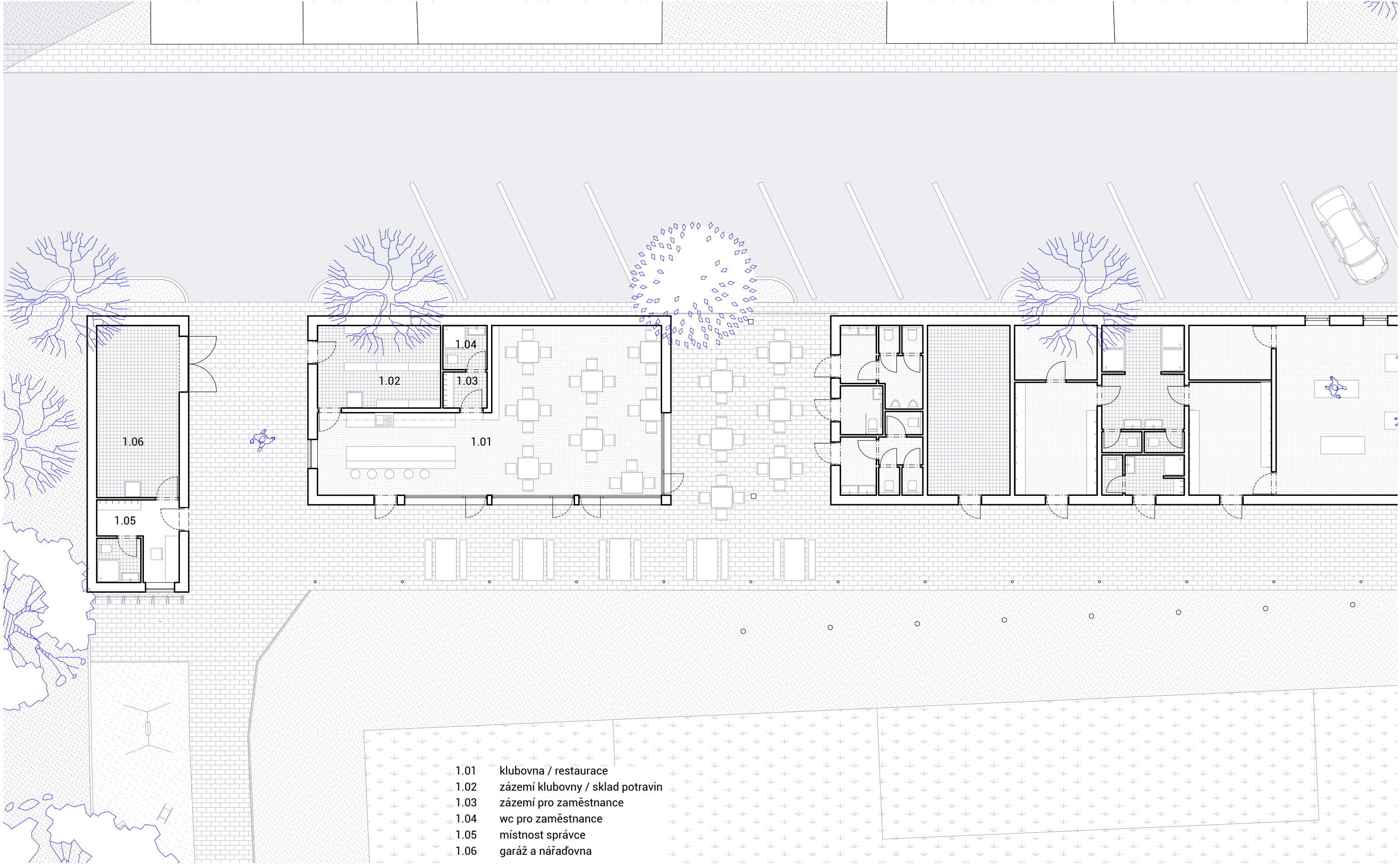
V novém návrhu pak zachovávám klasický program: hospoda či klubovna, hygienické zázemí, šatny a sprchy, prostor pro správce a přidávám menší sportovní sál, který rozšiřuje možnost využití areálu i na zimní měsíce a ve vazbě na zimní tréninky na umělé trávě přidává prostor pro rozcvičení či zahřátí v teple, mimo využití klubu může být i k pronájmu na lekce lekce jógy, kruhové tréninky atd., pro veřejnost a aktivuje tak sousedství. Modul je zde upraven na jižní orientaci, fasáda je provedená v omítce, která navazuje na původní stavbu a reaguje na kontext. Barevným akcentem jsou pak modrá okna v odstínu klubových barev, novým fasádním prvkem je také průchod u klubovny, který umožňuje otevření objektu na ulici např. v rámci konání obecních akcí (sportovní dny, koncerty, čarodějnice atd.). Součástí návrhu je i tribuna, která pracuje se stávajícím terénem a formou posedových schodů nabízí více výhledových úrovní, má jednoduché zastřešení a znovu se zde propisují klubové barvy. Na místě je v současnosti záměr vybudování sportovní haly, která by měla být umístěna na konci velkého hřiště.

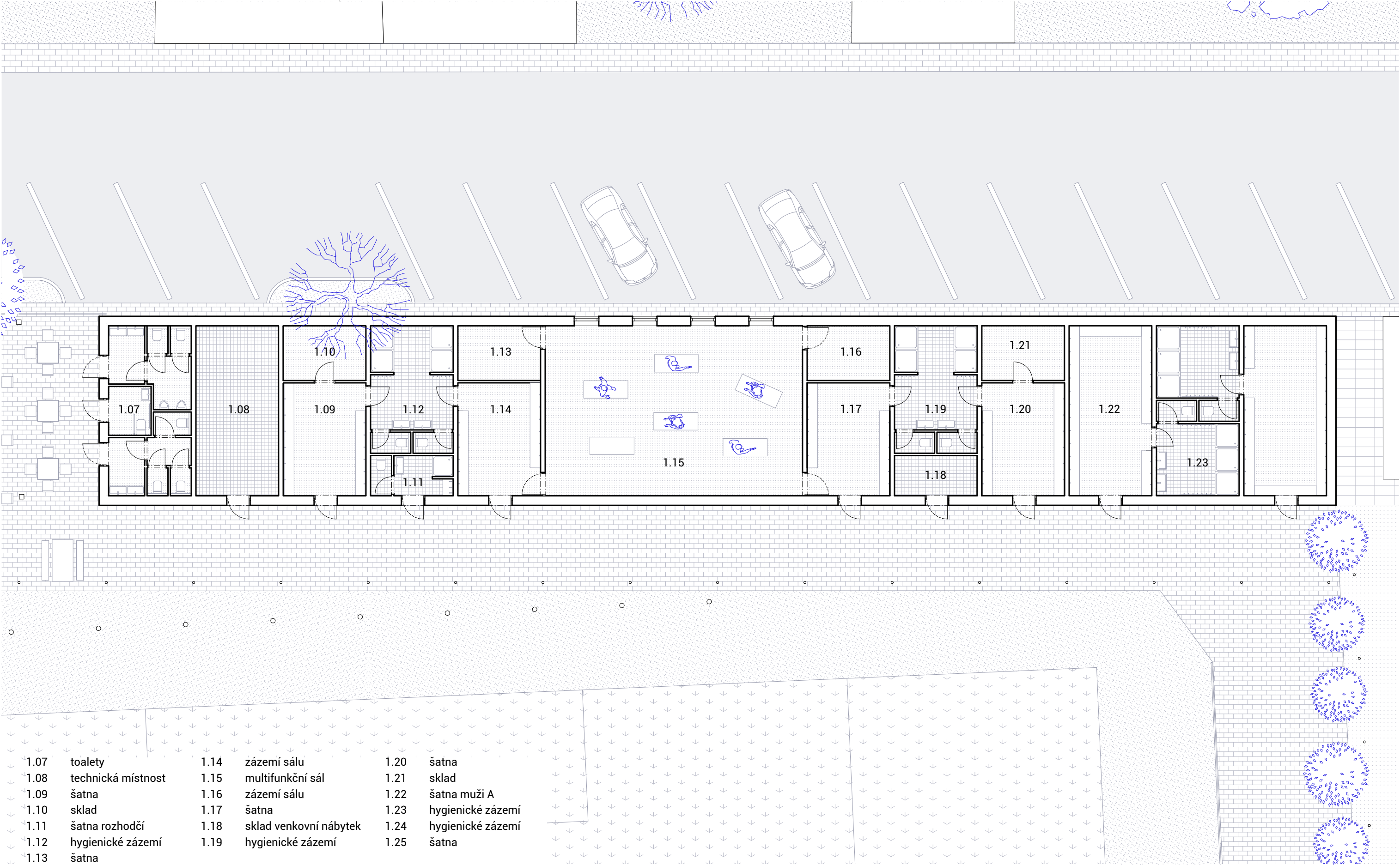

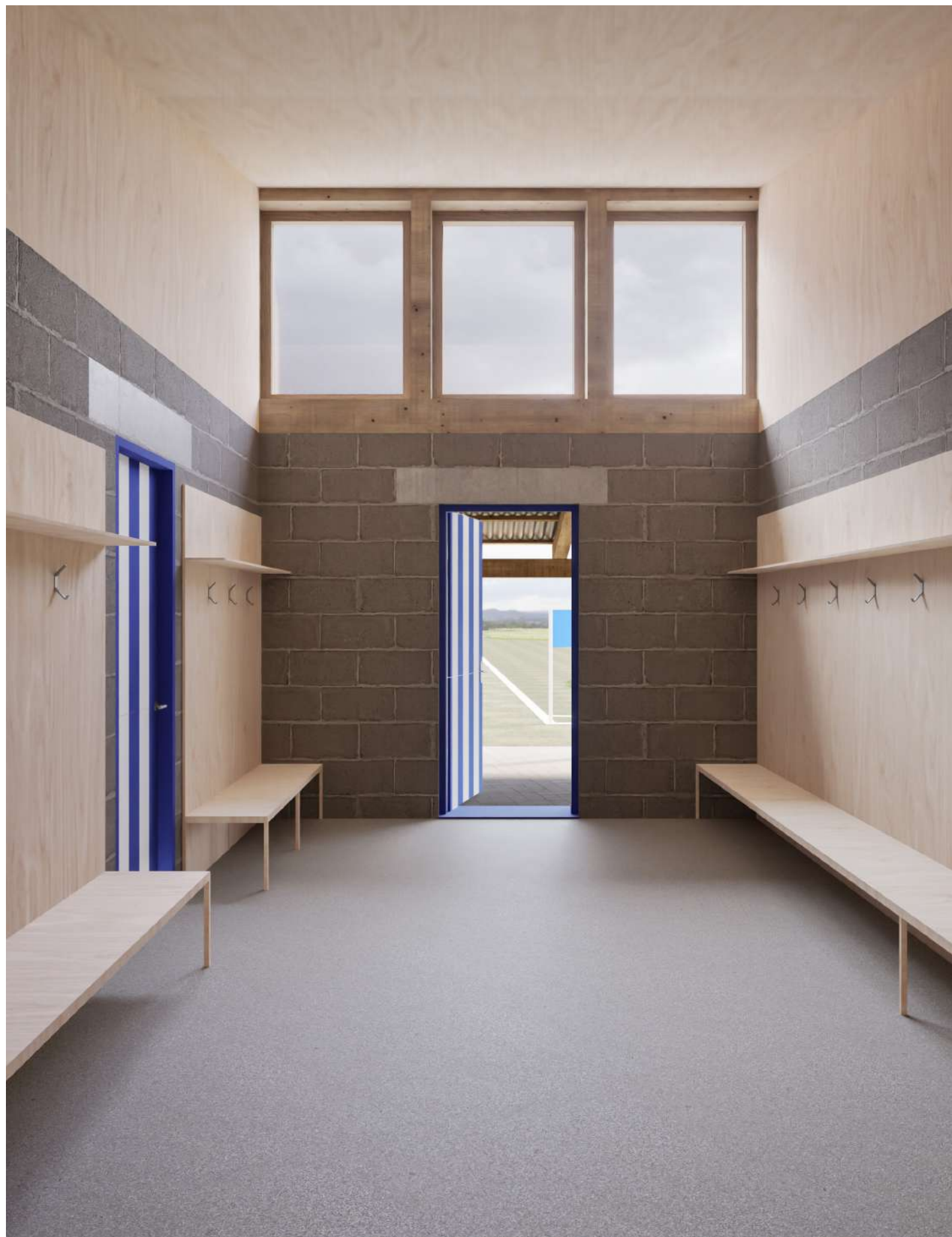

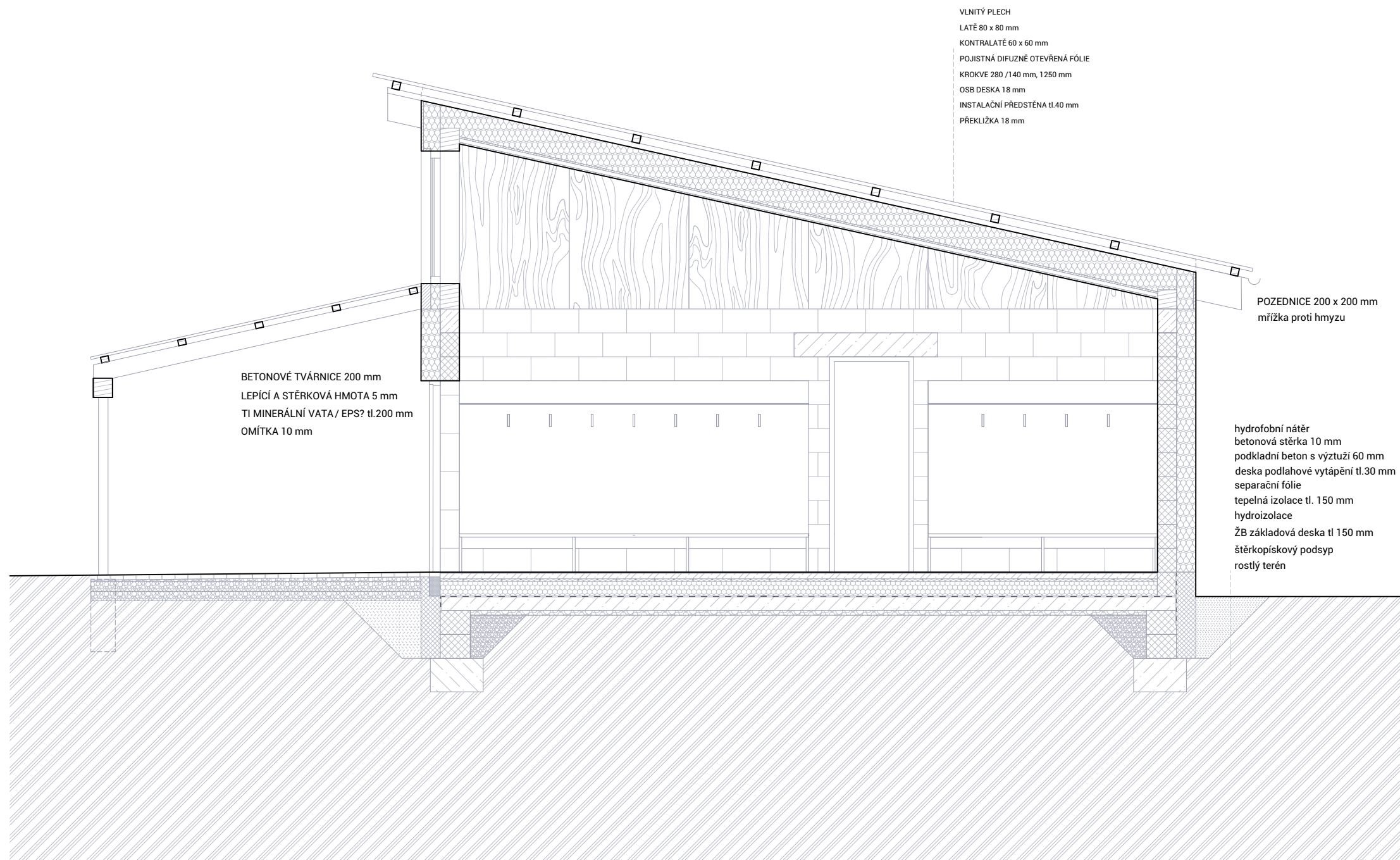

[I když se jedná o amatérský fotbal, trofeje jsou součástí historie a identity klubu. Na stěnách jsou často vyvěšeny fotografie z minulých let, někdy z těch „zlatých časů“, kdy klub vyhrával nebo měl výrazně silné hráče. Většinou nechybí ani jeden či dva vyvěšené dresy s podpisem místní legendy...]

1.07	toalety	1.14	zázemí sálu	1.20	šatna
1.08	technická místnost	1.15	multifunkční sál	1.21	sklad
1.09	šatna	1.16	zázemí sálu	1.22	šatna muži A
1.10	sklad	1.17	šatna	1.23	hygienické zázemí
1.11	šatna rozhodčí	1.18	sklad venkovní nábytek	1.24	hygienické zázemí
1.12	hygienické zázemí	1.19	hygienické zázemí	1.25	šatna
1.13	šatna				

pohled jižní

pohled severní

pohled západní

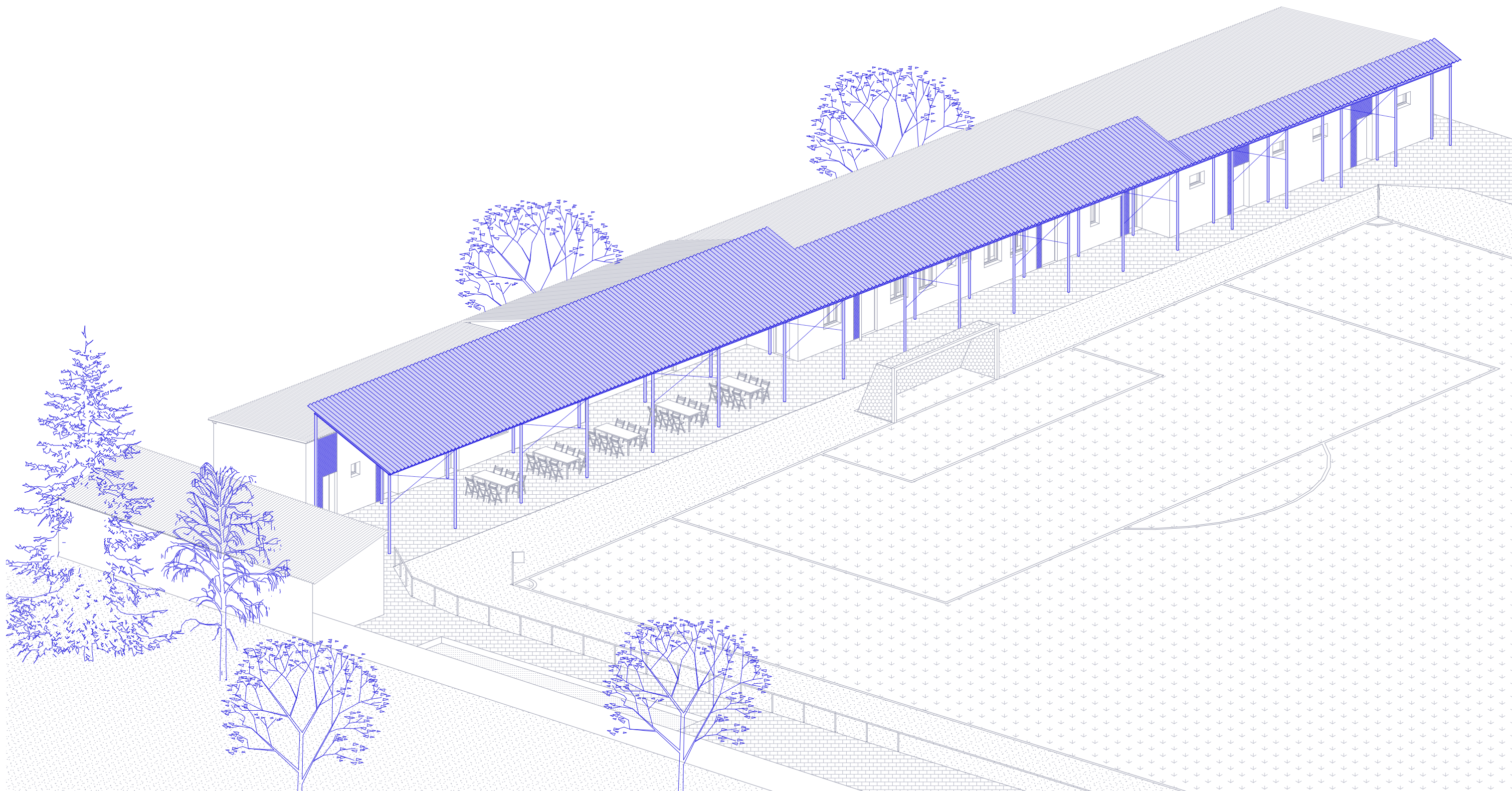

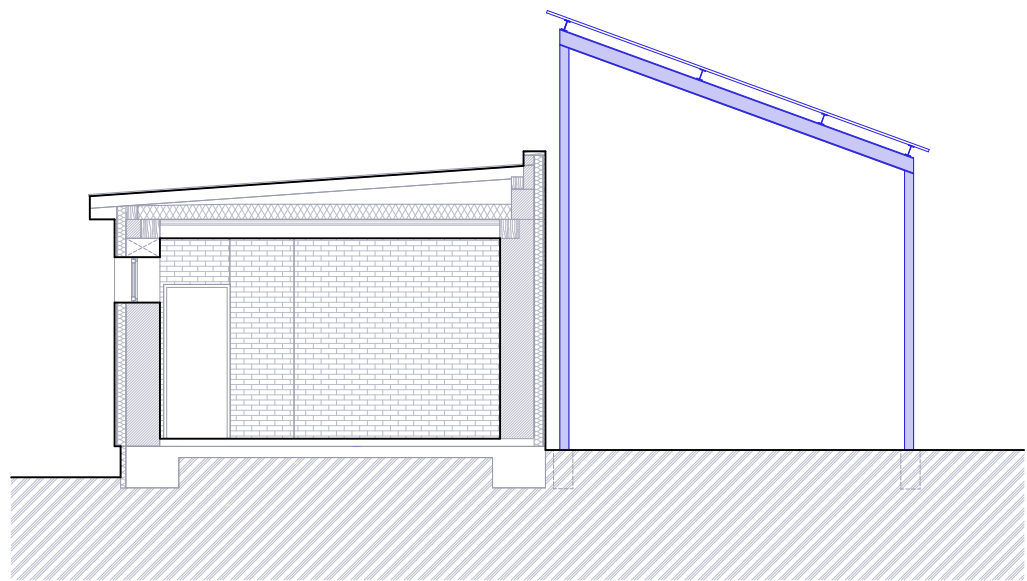
pohled východní

[Na každém hřišti je prostor pro diváky - ať už ve formě tribuny nebo jen místa u klandru, kde opření sledujete zápas. Většina hřišť se snaží pracovat s převýšením, objevují se nízké stupně na podélné straně hřiště, někdy doplněné o lavičky. Nebo propracovanější formy - mobilní tribuny jako typové prvky a nebo stálé objekty složitější konstrukce, které často využívají nabraného převýšení k umístění zázemí. Kluby mají také vlastní tradiční vlajky, které jsou vyvěšeny na tribunách nebo okolo stadionu a dávají jasně najevo, kdo je zde domácím týmem...]

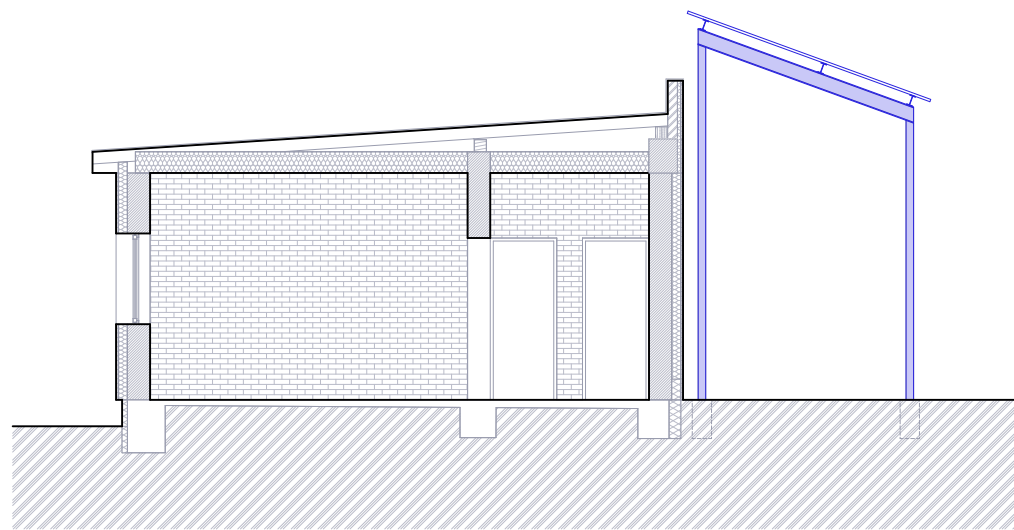

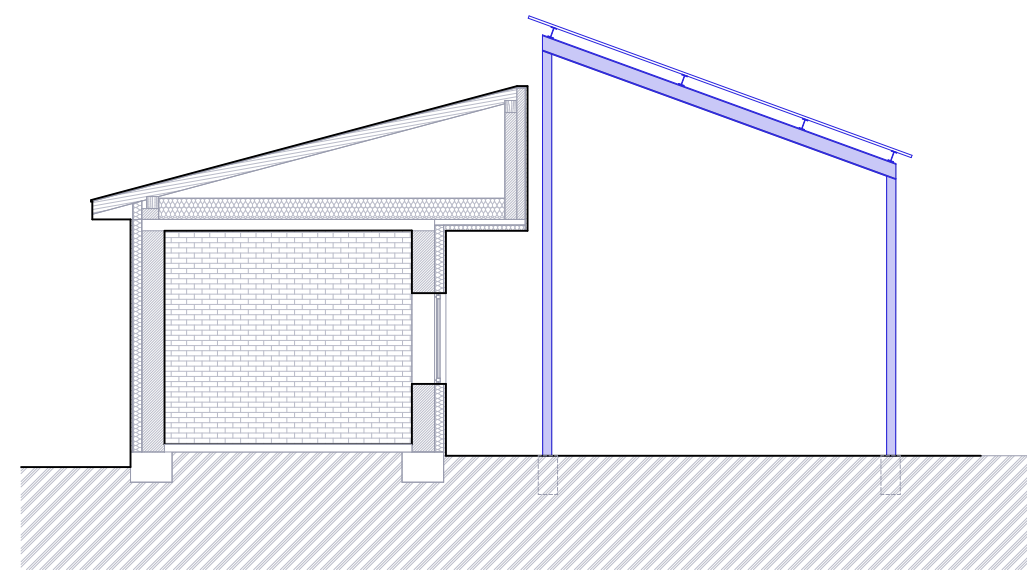
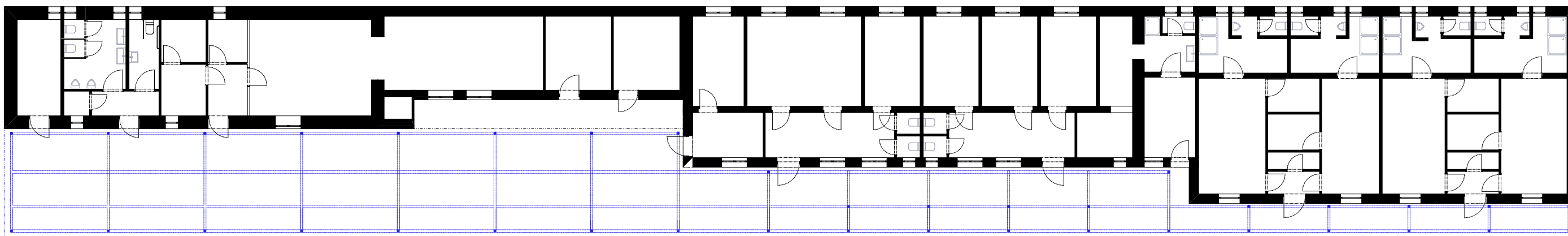

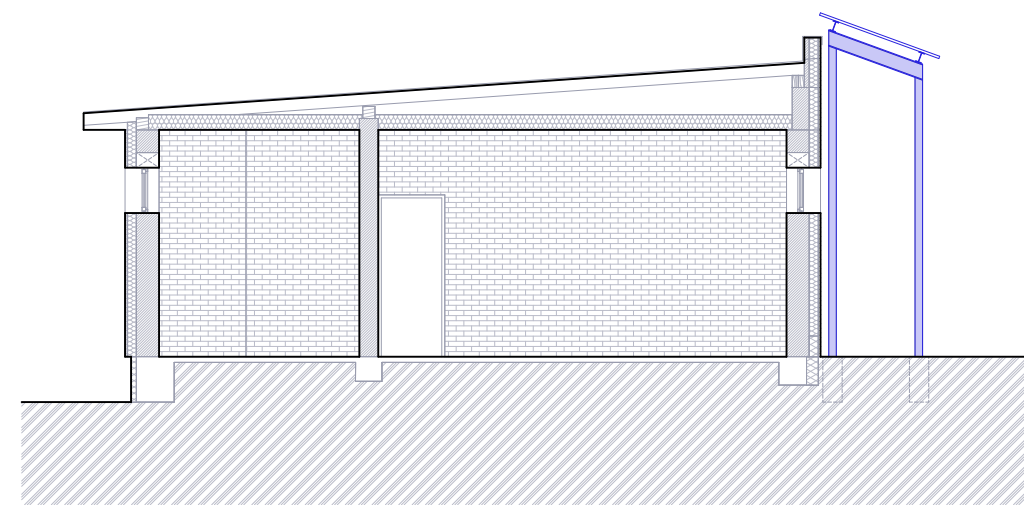
řez A-A

řez C-C

řez B-B

řez D-D

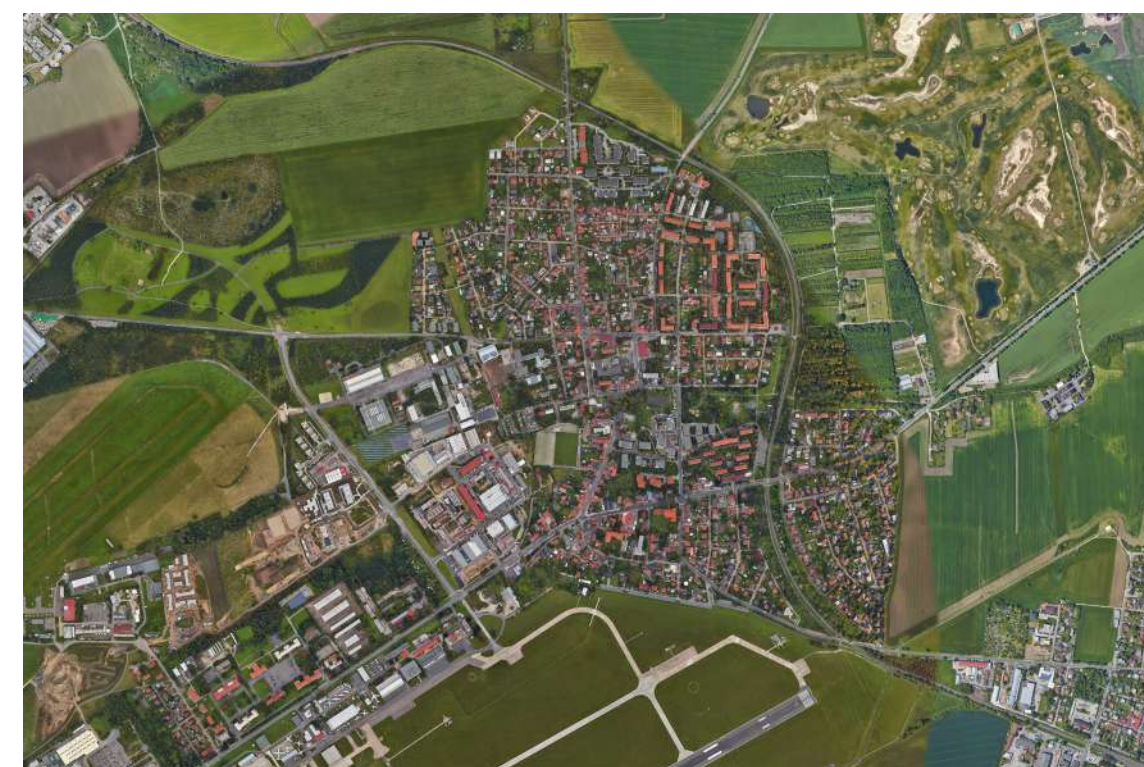
TJ SPARTAK KBELY

Do třetice jsme zamířila nedaleko od předchozí lokalit Kbely jsou od roku 1968 také katastrálním územím Prahy a tvoří městskou část Praha 19. Srdcem sportovního dění ve Kbelích je fotbalový klub Spartak Kbely, který byl oficiálně založen 7. května 1921 pod názvem A.F.K. Kbely. Klub byl přijat do československé fotbalové asociace 14. dubna 1922 a od roku 1923 se účastnil mistrovských soutěží. V současnosti Spartak Kbely působí v Pražském přeboru, kam postoupil po vítězství v 1.A třídě skupiny B v sezóně 2023/24.

První zmínky kbelského fotbalu se datují již do roku 1912, kde se v té době „Kolumbie Kbely“ schází na plácku v „Alejíčkách“. Založení klubu pak ale zamrazila první světová válka. Po válce čekalo klub několikrát stěhování, z nového hřiště za restaurací „U Sudovských“, přes panskou louku až v roce 1942, kdy klub buduje hřiště nové, které je jeho domovem dodnes. Tehdejší škvárové hřiště s pruhem trávy nahrazuje sportovní areál jehož počátek má na svědomí Václav Sajfrt, hrdina kbelského fotbalu. Stadion teď na památku nese jeho jméno. Celý areál je v majetku sdružení Sokol, součástí je velké travnaté hřiště, hřiště s umělým povrchem a také malé hřiště na Hanspaulku. Zázemí tvoří

16 ortofotomapa lokality Kbely

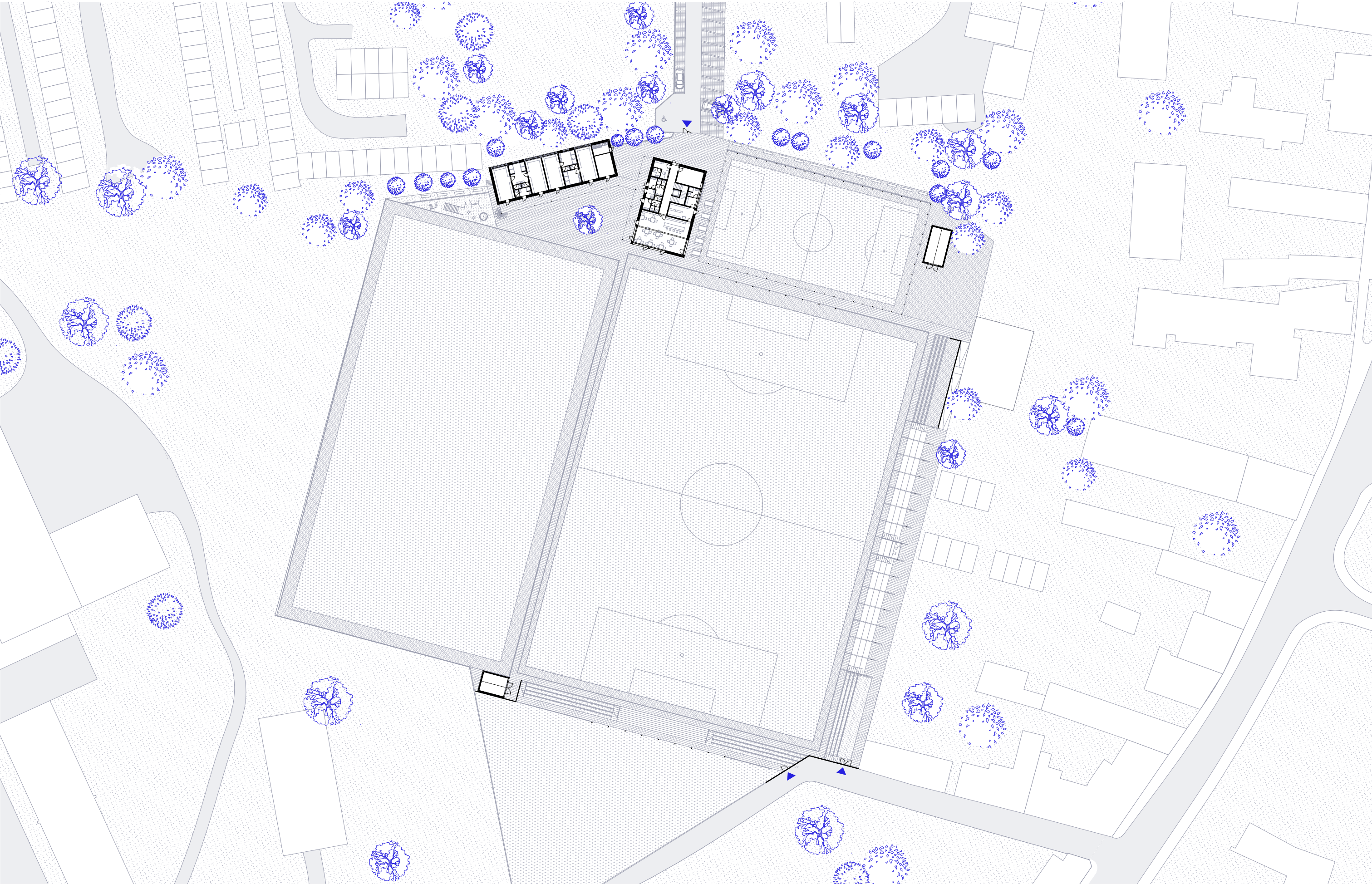
(15) SPARTAK KBELY. Oficiální web fotbalového klubu Spartak Kbely [online]. [cit. 21. 5. 2025]. Dostupné z: <https://spartak-kbely.cz/>

Ve Spartaku jsem se setkala s trenérem A-týmu Martinem Haniakem ml., akorát otvíral areál po zimní pauze mezi sezónou, prošli jsme společně stávající zázemí a vyptávala jsem se na ideální stav zázemí. Zjistila jsem mim jiné, že fotbalový klub sdílí areál ještě s hráči pozemního hokeje, že Kbely mají opravou velkou fanouškovskou základnu a že areál naplňuje během sezóny spoustu doprovodného programu.

V této lokalitě kvůli stavu unimo buněk a jejich (ne)provizornosti přístup prvního zásahu nenavrhuji. Cílem druhé fáze je pak nové zázemí, které vytvoří dostatečné kapacity pro oba sporty a rozšíření možností využití i přes zimní měsíce, pro klub i pro veřejnost. Navrhuji dva objekty, které jsou propojené pavlačí, chtěla jsem najít vzájemnou vazbu, která místo uchopuje a vytváří prostor na setkávání komunity. Malé „náměstíčko“, které lemuje pavlač, uprostřed kvůli stínu umísťuji strom. Objekty je možné rozdělit na utilitární zázemí, kde stejně jako v předchozích případech modulově skládám vedle sebe šatny, sprchy a sklad s prádelnou, změna je, že v této lokalitě „tetris“ ukládám i v vertikálním směru a kvůli potřebným kapacitám a omezenému prostoru přidávám druhé podlaží. Druhý objekt je pak hlavním místem setkávání, obsahuje klubovnu či hospodu, prostor pro správce, sportovní sál a posilovnu, která může sloužit oběma sportovním týmům, ale i veřejnosti. Fasádu tvoří latě opalovaného dřeva, japonská technika, která má díky zuhelnatělé vrstvě velmi dobrou ochranu před povětrnostními vlivy, snižují riziko požáru a není po dobu své životnosti potřeba natírat ochrannými prostředky, je tak pro klub skoro bez údržbová. Klubová barevnost se pak propisuje na dveřích či na podlaze klubovny. Součástí návrhu je také tribuna, která nahrazuje stávající konstrukci na konci své životnosti, tribuna využívá terénního převýšení a vychází ze stávající úpravy. Zastřešení je pouze na délku „mezi vápny“, kde se nachází také posedové schody, které tvoří hlavní část tribuny, zbývající délka podél hřiště je řešena jako stupně se zatravnovací dlažbou, které umožňují však a je zamýšlená při vyšším počtu návštěvnosti. menší tribuna se nachází také na kratší straně hřiště, je bez zastřešení a je věnovaná skalním

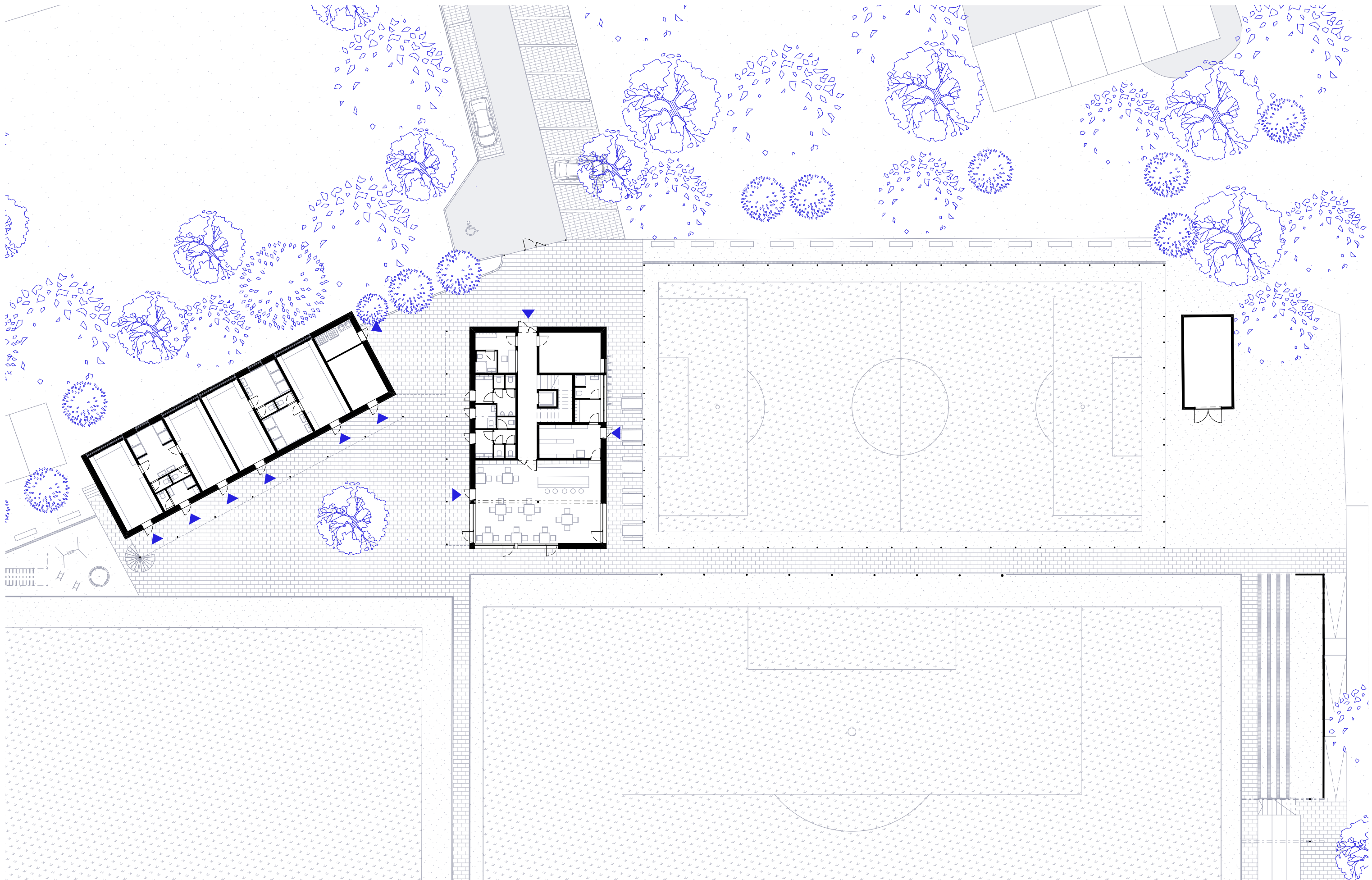
[Většina sportovišť fungují jako oplocené areály, vstup je regulován brankou. Vstupní brána je prvním kontaktem s daným klubem, je označením přechodového rituálu vstupu na konkrétní území. Skoro vždy se setkáte s plechovou tabulí s logem klubu a klubovými barvami. V některých případech je tento vstupní rituál opravdu velmi symbolický - mostek přes řeku a průchod bránou či vysazení dobu topolů nahrazujících vstupní sloupy...]

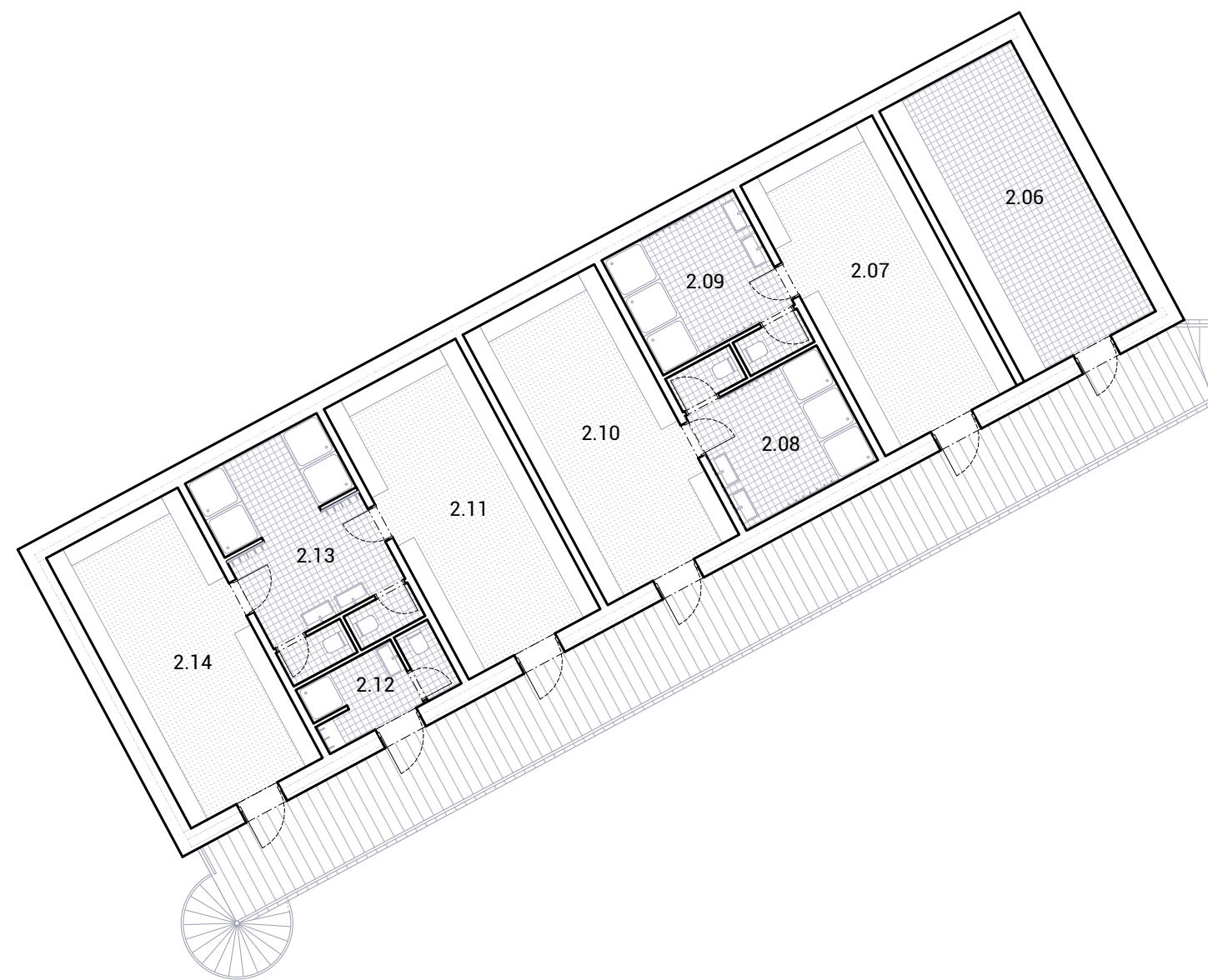

1.14	šatna	1.10	šatna	1.01	místnost správce	1.04	zázemí pro zaměstnance	1.07	toalety
1.15	šatna rozhodčí	1.11	hygienické zázemí	1.02	technická místnost	1.05	wc pro zaměstnance	1.08	odpad
1.16	hygienické zázemí	1.12	hygienické zázemí	1.03	zázemí klubovny / sklad potravin	1.06	klubovna / hospoda	1.09	sklad zahradní nábytek a venkovní akce
1.17	šatna	1.13	šatna						

[Fotbal a hospoda jsou narození od fotbalu a architektury pro některé téměř asociace. Hospoda je jedním z nejvíce tradičních a ikonických prvků amatérského fotbalu a jejich spojení má dlouhou historii. Je to místo setkávání hráčů, fanoušků a dalších členů komunity v době zápasu i mimo něj. Pro mnohé návštěvníky je hlavní motivací příchodu na zápas, pro některé naopak důvodem proč se fotbalových utkání neúčastní. Typické jsou reklamní slunečníky pivních značek, vývěsná loga a názvy přímo odkazující k souvislosti s fotbalem. Často se setkáváme se jmény typu „U hřiště, U fotbalisty“ používají se také přímé odkazy na název klubu či lokalitu, zajímavě se pak také často vyskytují i názvy spojené se zvířaty jako „U zajdy“...]

2.11 šatna
2.12 šatna rozhodčí
2.13 hygienické zázemí
2.14 šatna

2.06 prádelna a sklad
2.07 šatna
2.08 hygienické zázemí
2.09 hygienické zázemí
2.10 šatna

2.01 posilovna
2.02 chodba
2.03 zázemí sál
2.04 šatna
2.05 sportovní sál

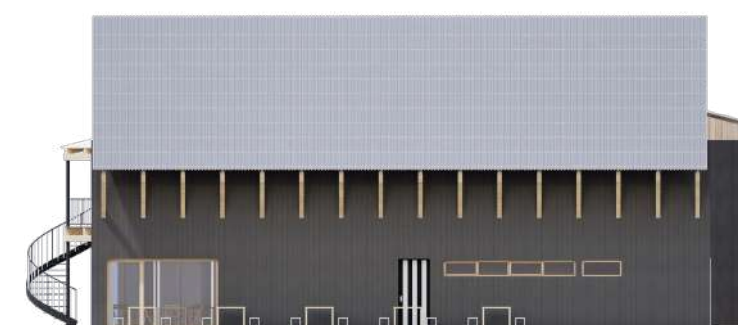
pohled severní

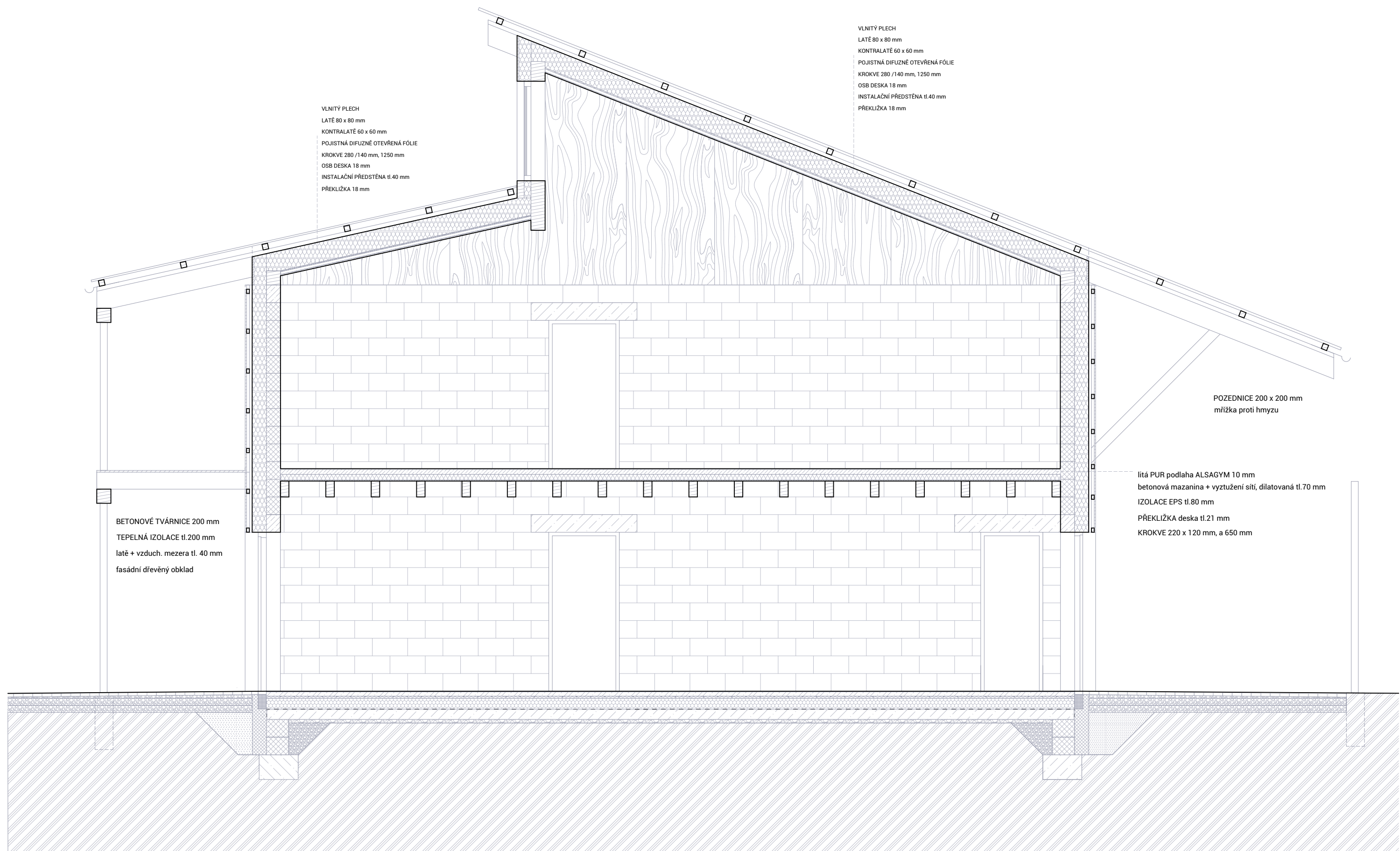
pohled západní

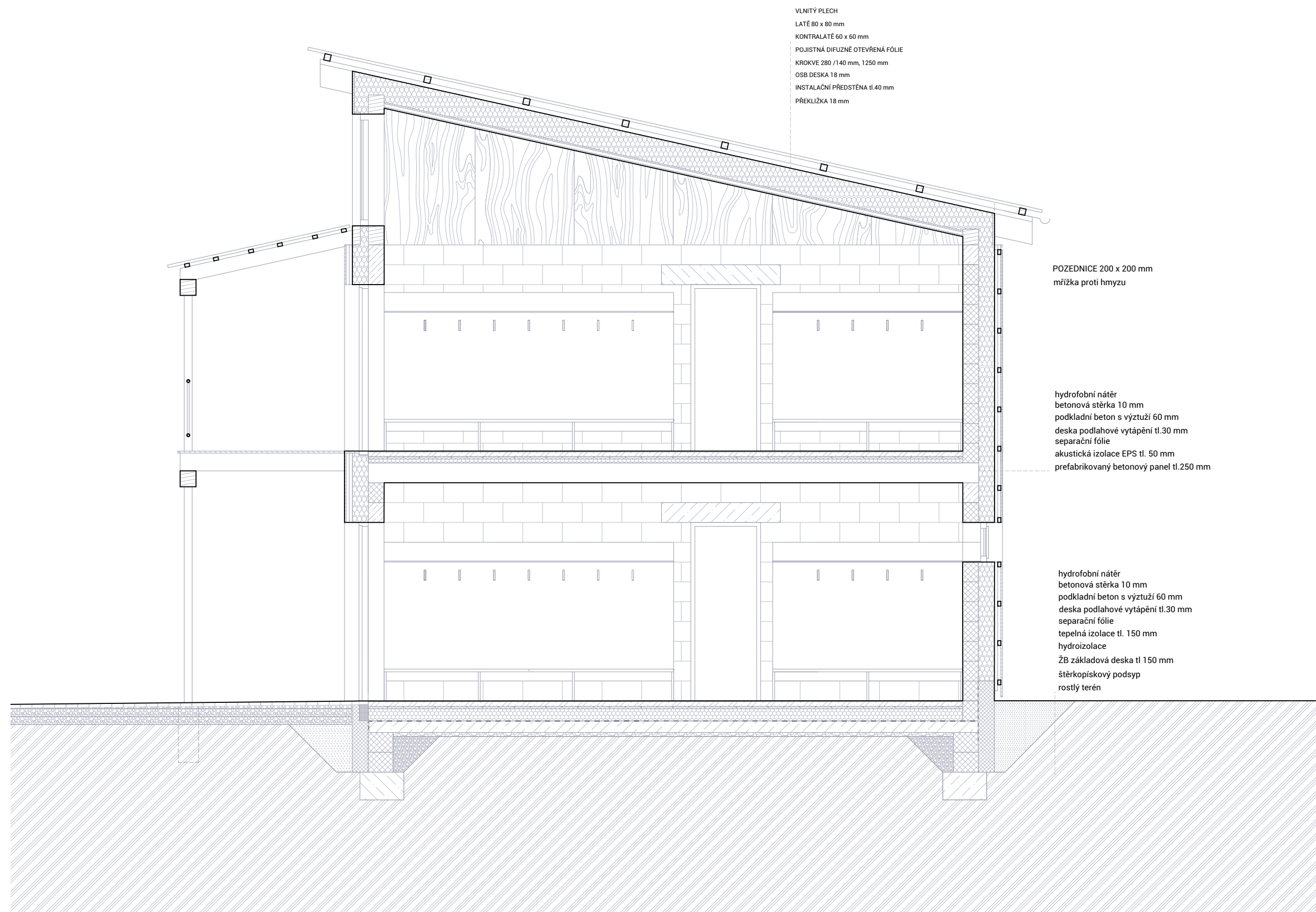

pohled jižní

pohled východní

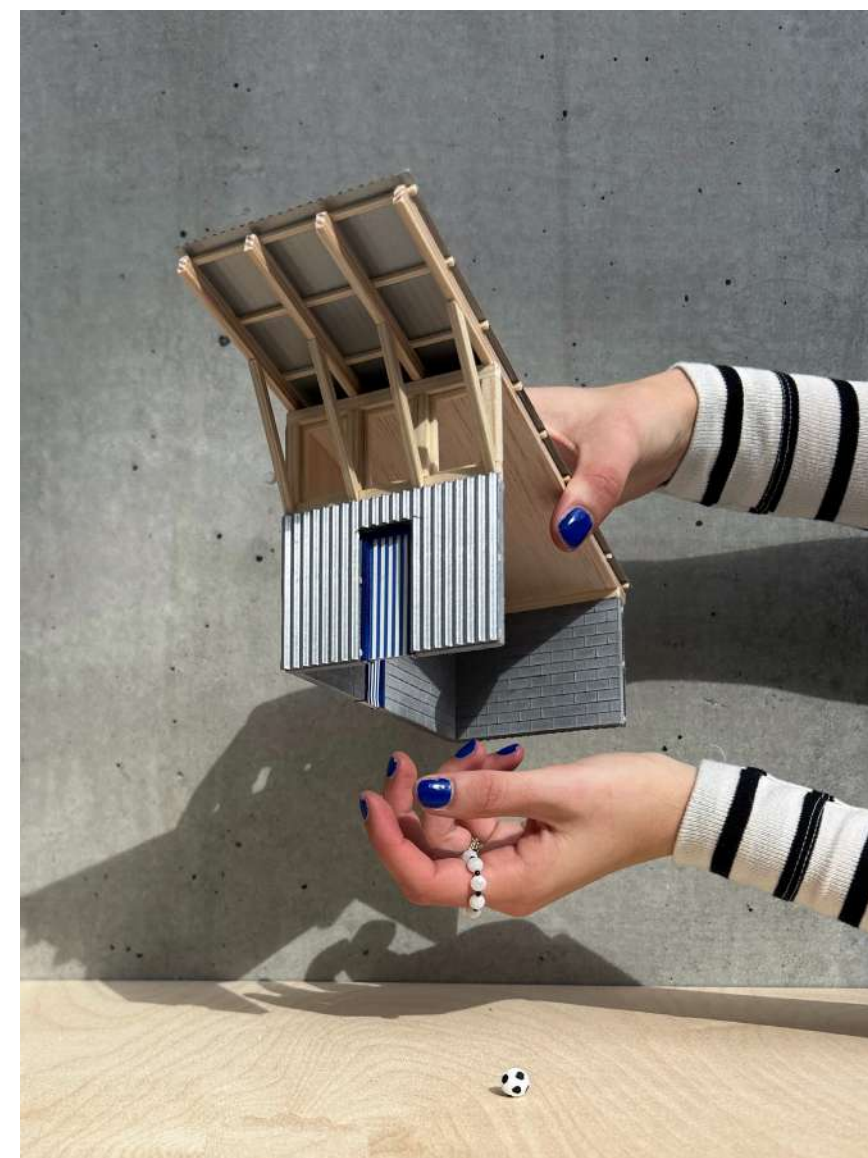
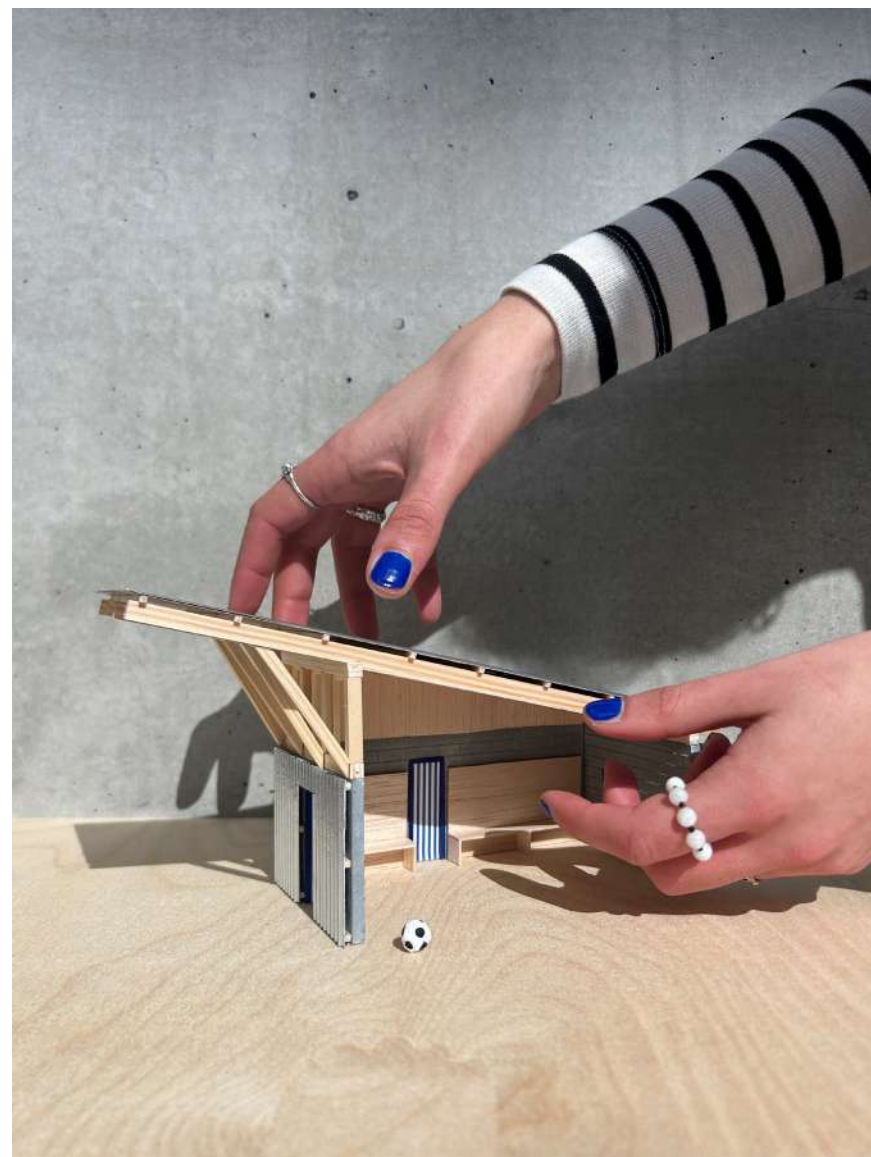

[Sobota ráno, procházíte bránou - sloupky s loupající se barvou a na plechové tabuli název klubu, pocitově ale propyleje. Vidíte první známé tváře, fotbaloví veteráni už jsou na značkách a v ruce první točený. Hledáte si svoje místo u klandru, odvážlivci, co vydrží sedět odchází na tribunu. 10.15, výkop a plácek se promění v Thermopyl. Ve vzduchu je cítit kouř z mobilního grilu, kde už se lesknou olejem škvařící klobásy. Poločas. Čas vyrazit na občerstvení. Uvnitř trochu přitímí, zaprášený poháry vystavený na poličkách, dresy visící na stěnách vedle těch pár fotek s podpisem a v televizi běžící hráč běžící za míčem. Chuť na kafe rychle odchází s pohledem na cafe+co automat od delikomatu. Zpátky na hřiště.....nejlepší začátek víkendu.]

„domeček pro Panenky...”

BIBLIOGRAFIE

Tony Mason, *Sport in Britain: A Social History* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989)

Adam Brown, Tim Crabbe, and Gavin Mellor, "Introduction: Football and Community – Practical and Theoretical Considerations," *Soccer & Society* 9, no. 3 (2008): 308, <https://doi.org/10.1080/14660970802008934>.

HANUŠ, Karel. (2008). *Fotbal a společenská modernizace*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jana Duffková, CSc.

NAVRÁTIL, Arnošt; MUDRA, Václav a MALÝ, Jaroslav. (2010). *Sportovní stavby: [vysokoškolská učebnice]*. Praha: České vysoké učení technické v Praze. ISBN 978-80-01-04525-1.

BASKERVILLE, Rachel F., CORDERY, Carolyn J. *Surviving a Football Club Crisis: Focus Groups Talking*. 2016. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=2850190>

KARGER, Matěj. *Problémy amatérského fotbalu (Soubor feature pro Football Club)*. Brno, 2023. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce: Mgr. Radovan Plášek.

HANUŠ, Karel. (2008). *Fotbal a společenská modernizace*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jana Duffková, CSc.

NAVRÁTIL, Arnošt; MUDRA, Václav a MALÝ, Jaroslav. (2010). *Sportovní stavby: [vysokoškolská učebnice]*. Praha: České vysoké učení technické v Praze. ISBN 978-80-01-04525-1.

HANUŠ, Karel. (2008). *Fotbal a společenská modernizace*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jana Duffková, CSc.

JELÍNEK, Radovan a TOMEŠ, Jiří. (2000). *První fotbalový atlas světa*. Praha: Infokart.

FOTBALOVÁ ASOCIACE PRAHA. (n.d.). *Historie fotbalu v Praze*. Dostupné z: <https://www.fotbalpraha.cz/pfs-text/2-historie-fotbalu-v-praze> [cit. 1. 2. 2025].

FOTBAL.CZ. *Fotbalová asociace slaví sto dvacet let od založení*. [online]. Dostupné z: <https://www.fotbal.cz/facr/fotbalova-asociace-slavi-sto-dvacet-let-od-zalozeni/a15137> [cit. 1. 2. 2025].

FK STŘEDOKLUKY. *Oficiální web FK Středokluky* [online]. Dostupné z: <https://www.fkstre-dokluky.cz/>

SPARTAK KBELY. *Oficiální web fotbalového klubu Spartak Kbely* [online]. [cit. 21. 5. 2025]. Dostupné z: <https://spartak-kbely.cz/>

SK ĎÁBLICE. *Oficiální web fotbalového klubu SK Ďáblice* [online]. [cit. 21. 5. 2025]. Dostupné z: <https://www.skdablice.eu/>

1, 2, 3 Český rozhlas, „Před 135 lety se konal první fotbalový zápas v českých zemích, nebo o pět let dříve?“, Český rozhlas, 2023, <https://cesky.radio.cz/pred-135-lety-se-konal-prvni-fotbalovy-zapas-v-ceskych-zemich-nebo-o-pet-let-8761917>.

4 Fala Atelier, Uneven House, [Fotografie], ArchDaily, 2020, <https://www.archdaily.com/948971/uneven-house-fala>.

5 Zoom Architecten, Callebaut Architecten, Bast Architects Engineers, Dieter Van Caneghem, Huys, Divisare, 2023, <https://divisare.com/projects/469709-zoom-architecten-callebaut-architecten-bast-architects-engineers-dieter-van-caneghem-huys>.

6 Dezeen, „New Affiliates designs Testbeds Garden in Queens with playful plant structures“, Dezeen, 3. března 2023, <https://www.dezeen.com/2023/03/03/new-affiliates-testbeds-garden-queens/>.

7 Dominic Spalt Architektur, Willem Pab, N° 7 Bret(s)cha, Divisare, 2023, <https://divisare.com/projects/522078-dominic-spalt-architektur-willem-pab-n-7-bretscha>.

8 Liangliang Chen, Sergio Mota, Locker Rooms Pavilion, ArchDaily, 2023, <https://www.archdaily.com/1003971/locker-rooms-pavilion-liangliang-chen-plus-sergio-mota>.

9 DinellJohansson, Lidingövalle Small Football Stadium, ArchDaily, 2014, <https://www.archdaily.com/551942/lidingovallen-small-football-stadium-dinelljohansson>.

10 Stanton Williams, Hackney Marshes Centre, ArchDaily, 2013, <https://www.archdaily.com/430674/hackney-marshes-centre-stanton-williams>.

11 Zázemí fotbalového hřiště ve Studenci, Česká cena za architekturu, 2024, <https://ceskacenaarchitekturu.cz/rocniky/2024/zazemi-fotbaloveho-hriste-ve-studenci-2024>.

12 Sportovní klub Usilné, Rearchitekti, 2024, <https://rearchitekti.cz/sportovni-klub-usilne/>.

13 Komunitní centrum Usilné, Archiweb, 2024, <https://www.archiweb.cz/b/komunitni-centrum-usilne>.

14 GOOGLE. Středokluky – letecký pohled. Google Earth [online], Dostupné z: <https://earth.google.com/>

15 GOOGLE. Ďáblice – letecký pohled. Google Earth [online], Dostupné z: <https://earth.google.com/>

16 GOOGLE. Kbely – letecký pohled. Google Earth [online], Dostupné z: <https://earth.google.com/>

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

Zadání diplomové práce

Mgr. program navazující

Jméno a příjmení: Michaela Irová

datum narození: 10.06.1999

akademický rok / semestr: LS 2024/2025

studijní program: Architektura a urbanismus (AU)

ústav: Ústav navrhování II

vedoucí diplomové práce:

téma diplomové práce: Ing. arch. Štěpán Valouch, Ing. arch. Jan Stibral, Ing. arch. Šimon Šemr

viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Využití existující fyzické sítě fotbalových hřišť amatérské úrovně a jejich potenciál budování sociálního kapitálu.

Návrh zázemí, propojení sportu a kulturních či komunitních funkcí.

2/ Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

V rámci diplomové práce bude navrženo fotbalové zázemí hřiště. Součástí stavebního programu budou funkce

nutné pro fungování amatérského fotbalu (šatny, zázemí pro veřejnost, sklad, technická místnost apod.) a

funkce, které mají potenciál přispívat k propojení lokální komunity.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

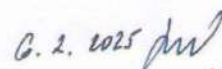
analytická část (dotazník, architektura amatérské úrovně fotbalu apod.), situace, půdorysy, řezy, pohledy,

vizualizace

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

portfolio, plachta, model

Datum a podpis studenta

6. 2. 2025

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

11. 2. 2025

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Michaela Irová

AR 2024/2025, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ) SK TJ FK, KAPLE FOTBALU

(AJ) SK TJ FC, FOOTBALL CHAPELS

JAZYK PRÁCE: ČEŠTINA

Vedoucí práce:

Ing. arch. Štěpán Valouch

Ústav: 15128 Ústav navrhování II

Oponent práce:

MgA. Markéta Zdebská

Klíčová slova
(česká):

Komunita, propojení, fotbal, přebor

Anotace
(česká):

Vesnický fotbal jako fenomén. Fenomén, který funguje jako zachytávací síť sociálního kapitálu po celé republice. Největší hustoty pak dosahuje v Praze. Chci se zabývat tématem amatérského fotbalu v rámci pražského kontextu. Dívat se na rozhraní, zkoumat periferii, místa na okraji Prahy, vesnice a města, která se připojila před 100 lety, ale dříve fungovala na Praze nezávisle. Enklávy vesnického života - každá správná vesnice má kostel a fotbalové hřiště. Pracovat v měřítkách - jestli je Eden chrám fotbalu tak já chci dělat kaple. Využít existující fyzickou síť a posílit její potenciál sítě sociální. Místa, kde věřím, že má fotbal sílu tvořit komunitu, kde spádovost je větší kvůli absenci jiných možností, kde na zápas jdete i když vám fotbal moc neříká. Chci tahle místa zkulturnit, ale nesebrat jim jejich identitu. Zkoumat, co je ještě součástí a pilířem dané kultury a co už přežitým prvkem, který vznikl z nedostatku financí a čistého nevkus. Udělat z nich místa příjemná i pro ne-fanoušky fotbalu. Zrevidovat, co ještě může být součástí fotbalového zázemí, aby to mělo své opodstatnění, kdy ještě se daná funkce vyplácí. Reflektovat živelný růst zázemí a průběžnost oprav a renovací, která přichází ve vlnách z rukou sponzorů. Vyvinout formu, která je svým způsobem univerzální, ale pracuje s osobitými prvky - každý klub má své barvy, svoji historii i svoje legendy.

Anotace (anglická):

A phenomenon that acts as a safety net of social capital across the whole country. It reaches its highest density in Prague. I want to explore the topic of amateur football within the context of Prague—looking at the borders, examining the periphery, those edge places of the city: villages and towns that joined Prague a century ago, but once functioned independently. Rural enclaves of life—every proper village has a church and a football pitch. I want to work with scale—if Eden is a football cathedral, then I want to work on chapels. Use the existing physical network and strengthen its potential as a social one. These are places where I believe football still has the power to build community, where people show up because there's little else, where matches draw even those who don't really follow the game. I want to cultivate these places without stripping them of their identity. To examine what still belongs to the local football culture and what is simply a leftover—born of budget constraints and a lack of taste. To make these places welcoming even for non-football fans. To reconsider what still makes sense to include in the facilities—what still has purpose, where certain functions are worth maintaining. To reflect the organic, uneven growth of football infrastructure, the ongoing waves of repairs and improvements, often funded by local sponsors. To develop a form that is, in some ways, universal, but still respects character—every club has its colors, its history, its legends.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 21. 05. 2025

podpis autora-diplomanta

90+3

Reflektování a nacházení slov, když se ještě neodpískala poslední minuta...i tak bych ráda na závěr poděkovala Štěpánovi, Honzovi a Šimonovi za vedení mé diplomové práce, za společné hledání a za trpělivost.

Velké díky mojí rodině, která mě podporovala během celého studia i když to kolikrát nebylo vůbec snadné. Díky M., a díky všem mým blízkým bez kterých by tohle všechno bylo mnohem horší. Díky za společné obhlídky hřišť, díky za procházky ve Stromovce a dlouhý hovory, díky za debaty o možném uchopení tématu, díky za lásku a pochopení.